پرمختګ

کرنیزه، علمي، ټولنیزه او ادبي مهالنۍ خپرونه
دویم کال، دویمه ګڼه، دوبی ۱۴۰۰ ل

فقط توسعه زراعت
د کرنیزې پرمختیا صندوق
Agricultural Development Fund ADF

مصاحبه با **رئیس تخم های بذری وزارت زراعت**

د **کار او کورنۍ** ستراتیژیک لیدلوري

ماهی پروری یا کاروبار پایدار و پردرآمد

د کرنیزې پرمختیا صندوق

از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه میدانیم؟

Ketabton.com

ښاغلی ډاکټر ایمل "ارمان"

د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر

"کرنه د افغانستان د ثبات اساس جوړوي چې اوبه، ځمکه، اصلاح شوي تخمونه، د کار وسایل او بزګر د کرنې بنسټیز عناصر دي او د کرنیزې پرمختیا صندوق ټولو دغو برخو کې کار کولو او پانګونې ته ژمن دی."

د چرګانو له هګیو **د سالمونیا باکتریا جلا کول**

انار که د روغتیا زېرمه

جستجوی **خودتوانمندسازی** در **جوانه‌های نباتات**

مصاحبه با خانم **لیلا علیزاده** رئیسه شرکت بانوان بلخ شمال

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرنیزې پرمختیا صندوق مشـرتابه پیـــغام

ډاکټر ایمل «ارمان» | د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر

کرنه د افغانستان د ثبات اساس جوړوي چې اوبه، ځمکه، اصلاح شوي تخمونه، د کار وسایل او بزګر د کرنې بنسټیز عناصر دي او د کرنیزې پرمختیا صندوق ټولو دغو برخو کې کار کولو او پانګونې ته ژمن دی.

کرنیزې پرمختیا صندوق د بزګرانو او بزګرۍ برخه کې د سترو چوپړتیاوو ترسره کولو په موخه د هر اړخیزې خپرونې (پرمختګ) دویمه ګڼه د درنو هېوادوالو چوپړ ته وړاندې کړه. په حقیقت کې کرنه نه یوازې د هېوادونو د ملا د تیر ارزښت لري، بلکه پرمختللې کرنه د هېوادونو پرمختګ او سوکالي تضمینوي، کرنې او لاسته راوړنې یې د هېوادونو صادراتو او وارداتو کې ارزښتمند رول لري، چې د اقتصاد له پلوه پیاوړي صادرات هېوادونه د سوکالۍ پر لور بیایي او یوازې دا نه چې د نورو له محتاجۍ او بې وزلۍ یې خلاصوي، بلکې نور ډېر هېوادونه چې کمزورې کرنه او مالداري ولري ورته اړمنده او محتاج وي.

همدارنګه د دې صندوق له لورې د کرنې او مالدارۍ په علمي ډګر کې د ستر خدمت (پرمختګ) په نوم خپرونې د چاپ له امله د بزګرانو، کرنې او مالدارۍ برخې کارکوونکو او په ځانګړې توګه د دې صندوق فرهنګي او نورو ټولو کارکوونکو ته د زړه له تله مبارکي وایم او مننه ترې کوم چې دې برخه کې یې نه ستړې کیدونکي او نه هېرېدونکي خدمتونه تر سره کړل. دا چې کرنه د هېواد په اقتصاد کې ارزښتمند رول لوبوي او د هېواد ډېرى وګړي خپل ورځنۍ ژوند د کرنې او مالدارۍ پر مټ پرمخ بیایي، د کرنې او مالدارۍ برخه کې علمي او مسلکي چاپي خپرونې د پام وړ نشته او که شته هم، نو په نه شتون حساب دي، هیله مند یم چې دا خپرونه به د بزګرانو او د کرنې برخې کارکوونکو ته ډېره ګټوره تمامه شي او تر ډېره بریده به دا تشه ډکه کړي. له بل پلوه به د دې خپرونې له لارې د ګران هېواد بزګران او د دې برخې غړي له یو بل سره خپلې ترلاسه کړې تجربې هم په ډېرې اسانۍ سره شریکې کړي، چې له برکته به یې کرنیز او مالدارۍ چاپېریال کې لویې لاسته راوړنې ولرو او د تل لپاره به دا تجربې په لیکلي ډول پاتې شي، وخت په وخت به د بزګرانو او د دې برخې د کارکوونکو پوهه کې زیاتوالی او بهتروالی راشي او پوهه به یې لا پیاوړې شي.

پرمختګ خپرونه یوازې یوه کرنیزه خپرونه نه ده، بلکې د کرنې او مالدارۍ په اړه د مالوماتو سرېبره په علمي، ټولنیزو او ادبي برخو کې د مسلکي او پوهنیزو مالوماتو له پلوه پوره غني ده، چې د هر مسلک وګړو تنده پرې پوره ماتېږي.

یو ځل بیا د کرنیزې پرمختیا صندوق له ټولو درنو کارکوونکو او قدرمنو دوستانو څخه چې د پرمختګ مجلې د ترتیب په مختلفو برخو کې یې له مونږ سره زحمتونه ګاللي او مرسته کړې د زړه له کومې مننه کوم، چې دا د ستاینې وړ چاره او نه هیریدونکې کړنه یې له مونږ سره ترسره کړې، د دوی د لا ډیرو ګټورو او مثبتو لاسته راوړنو، د اقتصادي پیاوړتیا او بریاوو په هیله.

درنښت

ډاکټر ایمل ارمان
د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مطالب

معرفی و تاریخچه صندوق انکشاف زراعت ۷
از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه می‌دانیم؟

په ملي اقتصاد کې د کرنې ارزښت ۱۰

اوصاف مجازات ۱۲

میکانیزه زراعتی در افغانستان ۱٤

د ځنګلونو ګټې ۱۶

د کار او کورنی ستراتیژیک لیدلوری ۱۷

انار که د روغتیا زېرمه ۱۸

مصاحبه اختصاصی با محبوب الله ننگ ۲۲
رئیس تصدیق دهی تخم های بذری و سرپرست اسبق معینیت تخنیکی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری

د شرکتونو حقوقي بڼې ۲٤

تېلي بوټي/نباتات ۲۵

د سوداګریز پلان برخې ۲۸

اسلامي پورونه د بزګرانو عوايد لوړوي او د کرنې د پراختيا لامل ګرځي ۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تخیل رنگین الهام ۳۲

آیا می‌دانید... ۳۳

د کار نړیوال سازمان کنوانسیونونو کې د کارکوونکو حقوق ۳۴

هینگ چیست؟ و چه کاربردی دارد؟ ۳۶
معلومات مختصر راجع به هینگ در افغانستان

ماهی پروری ۳۹
یا کاروبار پایدار و پردرآمد

آمار، ارقام و دستاوردهای ۴۰
صندوق انکشاف زراعت

گالری رویدادهای مهم ۴۲
صندوق انکشاف زراعت

نگهداری گیاهان در منزل ۴۴
از امروز یک گلدان به زندگی خود اضافه کنیم.

تعریف، مزیت، آمار و معلومات در رابطه با
سرمایه گذاری مستقیم خارجی ۴۶

افغانستان کې پنبه، پیر او پلور ۴۸

د چرګانو له هګیو د سالمونیا باکتریا جلا کول ۵۰

جستجوی خودتوانمندسازی در جوانه های نباتات | مصاحبه با خانم لیلا علیزاده، رئیسه شرکت بانوان بلخ شمال ۵۲

د کبانو ډنډونو ته چونه ورکول ۵۴

وقایه، سلامتی و لذت، همه با
میوه درمانی ۵۶

د پنبې مهمې ناروغۍ ۵۷
آفتونه او مخنیوی

افغاني کرنیز توکي ۵۹
او نړیوال بازار (مارکېټ) موندنه

چگونه از صندوق انکشاف زراعت قرضه بگیریم؟ ۶۰
روند مرحله وار دریافت قرضه از صندوق

(c) ketabton.com: The Digital Library

با تیم پرمختگ آشنا شوید.

داکتر ایمل آرمان

رئیس هیئت عامل صندوق انکشاف زراعت | مدیر مسئول مجله پرمختگ

عارف بیکران

مسئول ارتباطات و بازاریابی | ویراستار
عکاس، مسئول تدوین و دیزاین

عطاالله مهمند

مدیر نظارت و ارزیابی | ادیتور

نرگس غزنوی

دستیار اداری | تدوین و ارتباطات

سید فریدون میاخیل

مسئول حقوقی | ادیتور

مرسل نبی زاده

منشی اداری | ارزیابی

نجیب الله ناصری

مسئول اعتبارات | ادیتور

نصیر آئین

متخصص ارتباطات | عکاس

فاطمه شکوه

مسئول ارشد نظارت و ارزیابی | ارزیابی

مقصود شیر

مسئول اعتبارات | ارزیابی

(c) ketabton.com: The Digital Library

معرفی و تاریخچه

صندوق انکشاف زراعت

از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه می‌دانیم؟

صندوق وجهی انکشاف زراعتی (به اختصار: صندوق انکشاف زراعت) یک نهاد مالی دولتی بوده که برای رشد و انکشاف سکتور زراعت فعالیت می‌نماید. ثبت و راجستر این صندوق بعنوان یک نهاد مالی غیربانکی بر اساس فرمان شماره ۶۶۲۰، سال ۱۳۹۰ دولت جمهوری اسلامی افغانستان صورت گرفته است و اساسنامۀ آن در ماه قوس ۱۳۹۱ توسط کابینه وزراء مورد تصویب قرار گرفته است. این صندوق توسط شورای عالی که ترکیبی از اراکین عالی رتبه دولت جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشند یکجا با نمایندگان سکتور خصوصی و نهاد های تمویل کننده رهبری میگردد. امور اداری و مالی این نهاد نیز توسط هیئت عامل صندوق پیش برده می‌شود.

صندوق انکشاف زراعت یک پروژه نیست بلکه یک نهاد ملی بوده که در راستای ارایه خدمات قرضه های زراعتی و مشوره های تخنیکی فعالیت می‌نماید. این صندوق از بدو تأسیس در سال ۱۳۸۹ شمسی تاکنون تعداد قابل ملاحظه ای از قرضه های اسلامی زراعتی را در اختیار زارعین و متشبثین زراعتی در نقاط مختلف کشور قرار داده و توانسته است سهم فعالی در رشد زراعت و اقتصاد افغانستان داشته باشد. این نهاد تنها به قرضه ها بسنده نکرده است، بلکه با ارائه مشوره های تخنیکی معیاری در مطابقت با نوعیت کار و ضرورت شرکای خویش نیز اقدام نموده است. این صندوق در گذشته ها سهولت های زیادی را برای زارعین و تاجران کاروبارهای زراعتی ایجاد نمود تا بتوانند در نمایشگاه های زراعتی به سطح ملی و بین المللی اشتراک کرده، با دیگر زارعین و تاجران کاروبارهای زراعتی آشنایی حاصل نمایند، از تجارب آنها در بهتر شدن و معیاری ساختن تولیدات خویش استفاده نموده، و محصولات خود را با معیارهای جهانی به فروش برسانند.

همچنان صندوق با خرید مواد خام از قریه جات دوردست، جایی که فقر و بیچارگی حکم فرما بود، باعث ایجاد زنجیرۀ بزرگ داد و ستد زراعتی شده و توانست نقش مهمی را در راستای ایجاد شغل در کشور ایفا نماید. به طور نمونه، میتوان از شرکت های تولید و پروسس آرد، تولیدکنندگان تجهیزات زراعتی، تولیدکنندگان مواد غذایی، فارم های تولید گوشت مرغ و لبنیات، پروسس کنندگان میوه خشک و صادر کنندگان میوه تازه، مغازه های فروش کود کیمیاوی، پروسس کنندگان کشمیره، سبزخانه ها، باغداران و کوپراتیف های دهقانی در نقاط مختلف کشور نام برد. این شرکت ها نمونه های بارزی از همکاری های دراز مدت این صندوق بوده و همه کسانی اند که با استفاده از قرضه های اسلامی صندوق انکشاف زراعت کاروبار شان را وسعت بخشیده اند.

مأموریت صندوق انکشاف زراعت

صندوق انکشاف زراعت سکتور زراعت افغانستان را با ارایه خدمات مالی به دهاقین و کاروبارهای زراعتی که منجر به ازدیاد تولیدات زراعتی، بهبود کیفیت محصولات زراعتی و بازاریابی محصولات زراعتی می گردد، حمایت می‌کند. این امر کمک می‌کند تا هدف اساسی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری یعنی اعاده اقتصاد مشروع زراعتی و رشد اقتصاد دهات برآورده شود.

هدف

صندوق انکشاف زراعت به منظور تحقق اهداف ذیل فعالیت می نماید:

۱. عرضۀ خدمات مالی، کمک های تخنیکی و اعطای قرضه طبق احکام قانون به دهاقین و سایر اشخاصی که در بخش تقویه زراعت، ارزش افزائی کمی و کیفی تولیدات و محصولات زراعتی اشتغال دارند و دسترسی به بازار های داخلی و خارجی .

۲. دسترسی دهاقین به قرضه های اسلامی، به خصوص دهاقین کوچک که از یک الی سی هکتار زمین در اختیار دارند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمات صندوق زراعت برای چه کسانی اند؟

در پاسخ به رفع نیازمندی های مالی چشمگیر عرصه زراعت، صندوق کوشش می‌نماید تا قرضه ها را بطور مستقیم به متشبثین زراعتی و یا از طریق میانجی ها منجمله موسسات مالی و نهاد های مرتبط به زراعت برای آنها فراهم نماید. وساطت کنندگان متذکره قرار ذیل اند:

میانجی های مالی

- بانک ها
- نهاد های مالی کوچک
- سایر نهاد های مالی غیر بانکی

میانجی های غیر مالی

- متشبثین زراعتی
- کوپراتیف ها و انجمن های دهقانی
- شرکت های زراعتی و تجارتی

صندوق انکشاف زراعت روی تمویل مالی زنجیره های ارزشی زراعتی که از توانمندی های عالی برخوردار باشند تمرکز می‌نماید تا موجب رشد اقتصاد گردد. در زمره چنین زنجیره های ارزشی، هدف اصلی اینست تا متشبثین تجارتی مشخص و از آنها حمایت صورت گیرد تا سرمایه لازمه آنها حفظ و فعالیت های آنها توسعه یافته و یا آنرا طوری سرمایه گذاری نمایند تا به فرصت های جدید بازار دسترسی یابند.

محصولات قرضه دهی

صندوق انکشاف زراعت فراهم کننده قرضه های معمولی و اسلامی می‌باشد که به اساس مواردی که قروض مورد استفاده قرار می‌گیرند تنظیم میگردد. مثلا: سرمایه دورانی، تمویل مالی مواد خام، امتعه و مواد زراعتی، خرید تجهیزات، تسهیلات بسته بندی و ذخیره گاه، و نیز گدام داری و انتقال مواد زراعتی. میعاد قرضه برای قرضه گیرندگان در عرصه زراعت از ۱۲ الی ۳٦ ماه می‌باشد و برای موسسات مالی که متقاضی قرضه های بزرگ اند الی ٦۰ ماه می‌باشد. حداقل مقدار قرضه یک میلیون و هفت صد هزار افغانی می‌باشد.

الف: محصولات قرضه های معمولی مشتمل اند بر قروض و پیش پرداخت های کوتاه مدت، خطوط قرضه (Line of Credit)، قرضه های دورانی، قروض میان مدت، اعتبار نامه (Letter of Credit) و تضمینات بانکی.

قروض به موسسات مالی ممکن بشکل مستقیم باشند یا بر اساس «مجموعه پول سرمایه گذاری شده» همان موسسه مالی در نظر گرفته شود که موسسه مذکور آنرا به یک گروپ مشخص نظر به مقدار با میعاد و شرایطی که صندوق با آن موافقت داشته باشد دوباره به شکل قرضه توزیع نماید.

ب: قرضه های اسلامی از سوی کمیته مشورتی شرعی صندوق بررسی و تایید می‌گردند تا اطمینان حاصل شود که تمامی معاملات مطابق به اصول اسلامی انجام، از شفافیت برخوردار و عاری از هر نوع رباء، غرار، میسر، و نفع غیر عادلانه باشند و نیز نمی‌توانند برای فعالیت های حرام مورد استفاده قرار گیرند. محصولات اسلامی صندوق در نمودار پایین صفحه تشریح گردیده اند.

ج: محصول بانو: صندوق انکشاف زراعت محصول بانو را نیز به متشبثین طبقه اناث ارایه می‌نماید که مختص برای خانم ها طراحی گردیده تا متشبثین که تجارت های کوچک زراعتی را به پیش میبرند به قرضه دسترسی پیدا نمایند. میعاد این محصول قرضه طویل المدت بوده و تکتانه آن نیز پایین می‌باشد.

قرضه های اسلامی

از سوی کمیته مشورتی شرعی صندوق بررسی و تائید میگردند تا اطمینان حاصل شود که تمامی معاملات مطابق به اصول اسلامی انجام، از شفافیت برخوردار و عاری از هر نوع رباء، غرار، میسر و نفع غیر عادلانه باشند و نیز نمیتوانند برای فعالیت های حرام مورد استفاده قرار گیرند. محصولات اسلامی در شکل فوق ارائه گردیده اند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میعاد و شرایط قرضه

- میعاد قرضه یا تعداد ماه هایی که به اساس آن قرضه منظور میگردد با هدف قرضه و ظرفیت قرضه گیرنده در قسمت درآمد وجوه جهت بازپرداخت قرضه باید سازگار باشد.
- حداکثر میعاد معین اصل مبلغ قرضه های معمولی یک سال می‌باشد.
- میعاد معین در حصه پرداخت مفاد از بابت قروض اسلامی نظر به نوعیت معامله در نظر گرفته می‌شود.
- نرخ مفاد بین ٦ الی ١٠ فیصد بطور تنزیلی می‌باشد.
- قرضه به منظور خریداری مواد زراعتی مانند تخم، کود کیمیاوی و امثال آن در ختم دوره کشت یا بعد از فروش حاصل می‌باشد.
- حداکثر میعاد به صورت عموم برای قرضه انفرادی یا قرضه ای که به اساس «مجموعه پول سرمایه گذاری شده» یک نهاد مالی در نظر گرفته می‌شود، پنج سال می‌باشد.

واجدین شرایط

- درخواست کنندگان قرضه باید اتباع افغانستان بوده و دارای شماره تشخیصیه مالیه باشند.
- متشبثین زراعت باید نزد مراجع مربوطه یا سایر مراجع دولتی ثبت باشند.
- درخواست کنندگان باید دارای حداقل یک سال تجربه فعالیت در سکتور تجارت زراعتی باشند.
- درخواست کنندگان در فعالیت های غیرقانونی نباید دخیل باشند.

مواد خام
ب): پروسه های غیرمناسب تولیدی
ج): عدم دسترسی به وجوه مالی

اما خوشبختانه شرکت هایی که تاکنون از خدمات قرضه های اسلامی صندوق انکشاف زراعت استفاده نموده اند، به شرکت های بزرگ تولیدی مبدل گردیده اند. این در حالی است که قبلاً تعداد زیادی از این شرکت ها یا در حالت رکود قرار داشتند و یا هم با تولیدات ناچیز بسنده می کردند. نبود امکانات مالی بیشتر برای فراهم‌آوری مواد خام تولیدی و عدم دسترسی به مشاوره های تخنیکی چالش بزرگ دیگری فرا راه تاجران و کاروبارهای زراعتی در کشور به شمار می رفت.

ابتکار: صندوق انکشاف زراعت قرضه های متعددی را در اختیار تشبثات زراعتی در نقاط مختلف کشور گذاشت تا بتوانند تولیدات خویش را انکشاف دهند و همچنان با پیش پرداخت برای تهیه کنندگان مواد خام در رشد اقتصاد کشور در سطوح مختلف زندگی سهیم گردند.

نتیجه: بعد از دریافت قرضه از صندوق انکشاف زراعت، شرکت های مذکور توانسته اند در جایگاه بهتری نسبت به گذشته در بازار قرار گیرند چنانکه هر شرکت توانسته است تولیداتش را افزایش داده و همچنان فرآورده های تولیدی خویش را در بازارهای ملی و بین المللی به فروش برساند. اینها یکی از

چالشها، ابتکارات و نتایج

چالش ها: رشد صنعت زراعت در افغانستان نسبت به کشور های همسایه سیر بطی تری را طی نموده است که عوامل عمده آن شامل موارد ذیل است:
الف): عدم اطمینان در مورد تهیه و تدارک

چندین نمونه هایی هستند که نشان می‌دهند چگونه قرضه ها زمانیکه بصورت درست استفاده شوند، می‌توانند در رشد و توسعهٔ سکتور زراعت و در زندگی زارعین مؤثر واقع شوند.

دستآورد های صندوق

صندوق انکشاف زراعت در جریان سال ۲۰۲۱ میلادی دستآورد های قابل ملاحظه ای داشته است، که از آن جمله میتوان به موارد آتی اشاره کرد:

- توزیع مبلغ مجموعی بیشتر از یک میلیارد افغانی به کوپراتیف ها و کاروبار های زراعتی، فابریکه های تولید مواد غذایی، صادر کنندگان میوه تازه و خشک و نیز میانجی های مالی که با استفاده از وجوه صندوق به دهاقین جهت رشد امور زراعتی و مالداری قرضه های کوچک را فراهم می‌سازند.

- عرضه خدمات تخنیکی به متشبثین زراعتی در عرصه های مختلف از جمله ارائه سفارشات لازمه جهت حل مشکلات و خلا های موجود، زمینه سازی برای اشتراك آنها در نمایشگاه های زراعتی، توسعه و انکشاف بازار، معیاری سازی محصولات زراعتی، مطابقت به محیط زیست، حفظ الصحه و سایر موارد.

- اخذ منظوری مبلغ مجموعی ۷۷۴,۷ میلیون افغانی از نزد کمیته های منظوری قرضه به رهبری وزارت محترم زراعت، آبیاری و مالداری.

- جمع آوری مبلغ ۱۸ میلیون افغانی قرضه های لاحصول از طریق محاکم و ارگان های حقوقی.

- تحت پوشش قرار دادن ۲ هزار و ۸۳۷ تن دهقان که از قرضه های صندوق بطور مستقیم مستفید گردیده اند و اشتغال زایی برای بیشتر از ۱۰۰۰ تن از طریق اعطای قرضه به سکتور زراعتی در ولایات مختلف کشور.

- طی مراحل درخواست های قرضه ۴۵ شرکت دیگر که مجموع قرضه آنها بالغ به یک میلیارد افغانی می‌باشد.

- اشتراك در نمایشگاه های زراعتی، جلسات سکتوری، ورکشاپ ها جهت ارائه معلومات در مورد محصولات و خدمات به دست اندرکاران سکتور زراعت.

- صندوق از بدو تاسیس تاکنون توانسته تا مبلغ مجموعی بیشتر از ۱۳,۳ میلیارد افغانی را از طریق کمیته های قرضه منظور و از آن جمله مبلغ مجموعی بیشتر از ۱۰,۷ میلیارد افغانی قرضه را توزیع نماید. از زمان تاسیس تاکنون به تعداد ۵۶ هزار و ۴۱۹ تن دهقان به صورت مستقیم از این قرضه ها مستفید گردیده اند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ملي اقتصاد کې

د کرنې ارزښت

پوهنیار طارق «سالاري»

د کابل پوهنتون دکرنې پوهنځي، د کرنیز اقتصاد او پراختیا څانګې استاد

له ډېر پخوا راپدېخوا کرنه او څاروي روزنه د افغانستان په ملي اقتصاد کې مهمه ونډه لري، حتی ویل کېږي چې کرنه د ملي اقتصاد د ملاتیر جوړوي. د احصایې او مالوماتو ملي ادارې (NSIA) د راپور پر بنسټ ۴۴ سنله وګړي نېغ په نېغه د کرنې سکتور کې کار کوي او د ځینو نا تائید شوو سرچینو پر بنسټ له ۷۰ سلنې څخه ډېر وګړي په نېغ په نېغه او له نورو لارو دې سکتور کې پر کار بوخت دي، چې له دې لارې د خپل ژوند بنسټیزې اړتیاوې پوره کوي. کرنه د کوکنارو د کښت پرته په ناخالصو داخلي تولیداتو (GDP) کې ۱۸.۶ سلنه او د کوکنارو د کښت په ګډون ۲۲ سلنه ونډه لري (NISA, ۲۰۱۹). افغانستان د متنوع اقلیم په درلودلو سره د ډول ډول بوټو د کښت وړتیا لري، له ستروسو څخه نیولې تر خرما، انځیرو، مڼو او ډول ډول سبو او غلو د تولید امکانات شتون لري. ولې تر ډېره بریده د افغانستان کرنه په دودیزه توګه پر مخ وړل کېږي که چېرته د کرنې د بالقوه وړتیا څخه سمه ګټه پورته شي دا امکان لري چې د بیوزلۍ په کمولو او کاري فرصتونو را منځ ته کولو کې به ډېره مرسته وکړي.

اخځلیکونه

۱. حسن زوی، نجیب الله، ۱۳۸۷ هـ ش، نقش زراعت در رشد و انکشاف اقتصاد ملی افغانستان. پوهنتون کابل.
۲. احمدزی، خال محمد، ۱۳۹۵ هـ ش،و ضعیت بیکاری، عوامل و پیامدهای آن در افغانستان . د علم او فن علمي مجله کابل، کرنې پوهنځی، کابل پوهنتون.
۳. سالاري، طارق او نور (۱۳۹۸) د کرنیز اقتصاد بنسټونه. دکرنې ملي ښوونیز انسټیټیوټ او تخنیکي او مسلکي زده کړو اداره. کابل ، افغانستان.
٤. NISA. (٢٠٢٠). Estimated Population of Afghanistan ٢٠٢١-٢٠٢٠. National Information and Statistics Authority
٥. NISA. (٢٠١٩). Afghanistan Statistical Year Book. National Information and Statistics Authority. Issue No ٤٠, July٢٠١٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ملي ناخالصو تولیداتو کې د کرنې ونډه

د کرنې سکټور د انسانانو ورځني ژوند کې مهم رول لري. دغه سکټور له نورو ټولو اقتصادي سکټورونو سره یوځای په چټکې پراختیا، د بیوزلۍ د کچې په کمولو او د ژوند د چاپېریال په ښه والي او ساتنه کې رغنده رول لوبولی دی. د دې ترڅنګ، کرنه د ملي اقتصاد د ودې لپاره اړین فکتور ګڼل کېږي او د پانګونې د فرصتونو په برابرولو، د کرنیزو صنایعو په پراختیا، د بشري قوې په ګمارنه، د خوړیز خوندیتوب په تأمین او نورو برخو کې مرسته کوي. د افغانستان اقتصاد کې د کرنې سکټور حیاتي ارزښت لري ، له اقتصادي پلوه د چوپړتیاو له سکټور وروسته په دویمه درجه کې ځای لري. له پخوا وختونو څخه د افغانستان خلک کروندګر ول. کرنه د نورو ټولو اقتصادي سکټورونو لکه صنعت او چوپړتیاو ترڅنګ د افغانستان د اقتصاد یو بنسټیز رکن او پایه هم ده او په زیاته اندازه ناخالص داخلي تولیدات له همدغه سکټور څخه ترلاسه کېږي. له بده مرغه له ۱۳۵۷ ل کال څخه راپدېخوا جګړو، ناامنیو او دوامداره وچکالیو د کرنې سکټور ته صدمه ورسوله او په پایله کې یې ګڼ شمېر کرنیزې بېخبیناوې له منځه لاړې او د کرنې د سکټور د ګټو کچه ټیټه راغله. د ۱۳۹۸ ل کال د مرکزي احصایې د رقمونو پر بنسټ، په ملي ناخالصو تولیداتو کې د کرنې سکټور ونډه ۲۲ سلنه اټکل شوېده چې مهمه برخه یې غلې دانې جوړوي. لاندې ګراف په ملي ناخالصو تولیداتو کې د کوکنارو په ګډون د بېلابېلو اقتصادي سکټورونو ونډې ښايي.

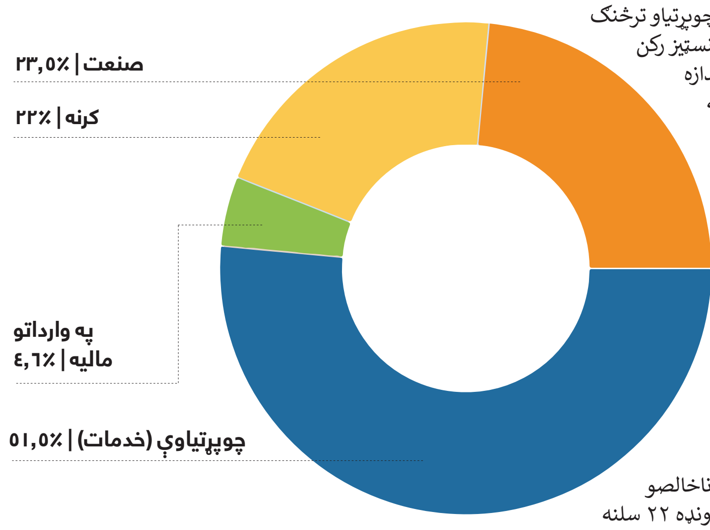

ګراف (۱): د کوکنارو په ګډون په ملي ناخالص داخلي (GDP) تولیداتو کې د بېلابېلو سکټورونو ونډې (٪)

په لومړیو کې په ملي ناخالصو تولیداتو کې د کرنې د سکټور ونډه زیاته وه، مګر د صنعت او چوپړتیاو د سکټورونو د ودې سره یې ونډه کمه شوه. د افغانستان په ناخالصو داخلي تولیداتو کې دا چوپړتیاوې په لومړۍ درجه کې ځای لري.

سوداګرۍ کې د کرنې ونډه

کرنه هېواد کې حیاتي ارزښت لري او د نورو اقتصادي سکټورونو (صنعت، چوپړتیاو او سوداګرۍ) ترڅنګ په ملي اقتصاد کې رغنده رول لري. په تېرو څلورو لسیزو جنګ جګړو کې د نورو سکټورونو ترڅنګ د کرنې سکټور هم خورا زیات زیان لیدلی. ولې ددې ناخوالو سره سره بیا هم د تازه او وچو میوو، د قره قل پوستکي، قالینو، پشم، زعفران او نورو په څېر د افغانستان ډېرې صادرات، کرنیز او حیواني محصولات جوړوي. افغانستان هر کال له سوداګریز کسر سره مخامخ دی، د بېلګې په توګه په (۱۳۹۸ل) کال کې د هېواد صادرات د ۸۷۵.۲ میلیونه ډالرو په ارزښت ټاکل شوې دي، خو پر وړاندې یې واردات د ۷.۴ میلیارده ډالرو په اندازه ثبت شوې دي، چې دا رقم ۶،۵ میلیارده ډالرو په اندازه کسر ښيي.
افغانستان له بهرنیو هېوادونو څخه ماشینونه، سامان آلات، نفتي مواد، اوسپنه، خوراکي توکي، منسوجات، تعمیراتي مواد او نور توکي واردوي.

ګراف (۲): د افغانستان د صادراتو ونډه (٪) ۱۳۹۸ کال

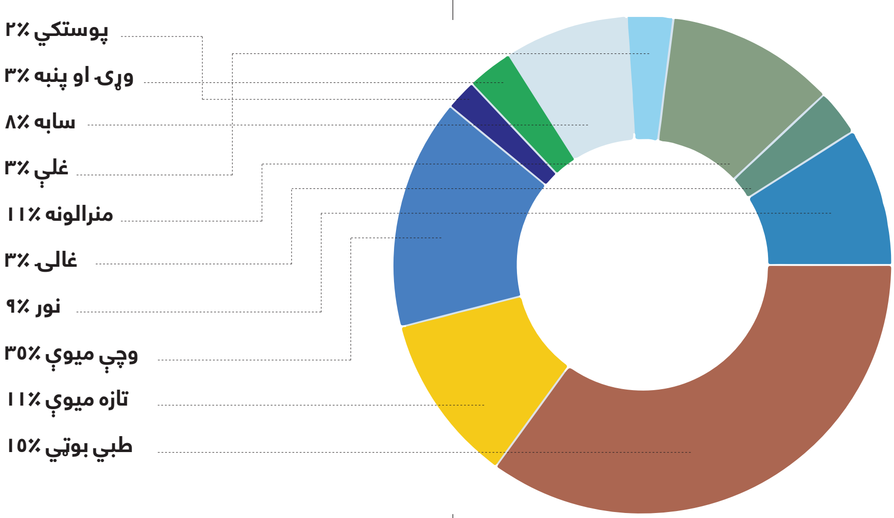

له پورته ګراف څخه مالومېږي چې د افغانستان ډېره برخه صادرات کرنیز توکي جوړوي په ځانګړې توګه وچې او تازه میوې چې د ټولو صادراتو ۴۶ سلنه جوړوي. د افغانستان وچې میوې په نړۍ کې ځانګړی نوم لري چې د وچو میوو له ډلې څخه د پیستې، ممیزو، وچو انځیرو او بادامو یادونه کولی شوو.

سره له دې چې افغانستان خورا په کېفیت سره ډول ډول کرنیز توکي تولیدوي ولې له بده مرغه افغانستان په وچه کې راګیر هېواد دی چې د اوبو له لارې خپل تولیدات نورو ملکونو ته نشي صادرولی، د افغانستان ډېرې تولیدات ګاونډي پاکستان، هندوستان او عربي ملکونو ته صادرېږي. په تېرو څو کلونو کې حکومت د صادراتو د آسانتیا لپاره په بدیلو لارو چارو غور وکړ او دې برخه کې یې ځینې لاسته راوړنې لرلې دبېلګې په توګه د چابهار بندر، د آقینې بندر، د لاجوردو لاره، هوایي دهلیزونه او داسې نور، ولې تر اوسه پورې لدې لارو سوداګري او صادرات په پراخه پیمانه نه ترسره کېږي.

صنعت کې د کرنې ونډه

د کرنې سکټور له صنعت سره نه پرېکېدونکې اړیکې لري. افغانستان هر کال په لوړه کچه کرنیز توکي تولیدوي، خو د ښه بازار د بازار موندنې د یو منظم سیستم او د پروسس د فابریکو د نشتوالي له امله، بزګران له خپلو محصولاتو څخه ډېر لږ عاید تر لاسه کوي. له کورنیو جګړو مخکې ګڼ شمېر فابریکې هېواد کې فعالې وې، خو وروسته د اوږدې مودې لپاره دا فابریکې له کار او فعالیت څخه لوېدلې وې. له نېکه مرغه په دې څو وروستیو کلونو کې ځینو فابریکو بېرته په کار لاس پورې کړی، خو د هېواد اړتیاوو ته بسنه نه کوي. د کرنې سکټور د صنعتي محصولاتو لکه د نساجۍ (نخ او پشم)، د خوراکي توکو د صنعت لکه د اوړو، کېک، کلچو، آش، بیسکېټو او نورو موادو په تولید کې ډېر رول لوبولی دی. تولیدي فابریکې لکه د بغلان د قندو فابریکه، د سپین زر د نباتي غوړیو فابریکه، د لبنیاتو تولیدولو ماشینونه، د نجارۍ په فابریکو کې د موبل او فرنیچر تولید او نورې بېلګې د هېواد په صنعتي ودې کې مهم رول لري. کرنه او مالداري د صنعتي پرمختیا لپاره بنسټیزه سرچینه ګڼل کېږي، ځکه اومه مواد چې د کرنې له سکټور څخه سرچینه اخلي، د صنعت سکټور ته برابرېږي. تر اوسه هېواد کې د صنعت سکټور لومړنیو پړاوونو کې دی. دولت او خصوصي سکټور باېد هېواد کې د کرنې د صنعتي کېدو لپاره هڅه او پاملرنه وکړي، ترڅو له یو پلوه بشري ځواک ته د صنعت په سکټور کې د کار زمینه برابره او له بل پلوه د هېواد اقتصاد له یو مصرفي اقتصاد څخه په یو تولیدي اقتصاد بدل شي، د بېلګې په توګه: افغانستان بېلابېلې لوړ کیفیته مېوې تولیدوي، خو د سړو خونو او ساتنځایونو د نشتوالي له کبله دا تولیدات په ډېره ارزانه بیه پلورل کېږي، د بېلګې په توګه: که وواېو چې د یو من مڼو بیه د حاصل ټولولو وخت کې په منځنۍ توګه په ۱۲۰ افغانۍ ده، که چېرې د جوس او مربا مجهزې فابریکې شتون ولري، له یو پلوه بشري ځواک ته د کار زمینه برابرېږي او له بله پلوه د بهرنیو جوسونو او مرباګانو واردولو ته اړتیا نه لیدل کېږي، نه یوازې کورنۍ اړتیاوې پرې پوره کېږي، حتی کولای شو خپل پروسس شوي محصولات بهرنیو هېوادونو ته هم صادر او په پایله کې هېواد د ځان بسیاینې لور ته بوځو.

پایلې او سپارښتنې

کرنه د افغانستان ملي اقتصاد کې مهمه ونډه لري. که وواېو چې د افغانستان زیاتره وګړي په کلیو کې ژوند کوي، نو مبالغه به مو نه وي کړې، د افغانستان د احصایې او مالوماتو ملي اداري د ۲۰۲۰ کابل د راپور پر بنسټ ۷۱ سلنه وګړي (۲۳.۴ میلیونه) کلیو کې ژوند کوي، کرنه د کلیوالو د ژوند اصلي سرچینه ګڼل کېږي. افغانستان د کرنې لپاره خورا ښه اقلیم لري، چې ډول ډول مېوې پکې کښت کېږي. د افغانستان د صادراتو لویه برخه کرنیز توکي جوړوي په ځانګړې توګه وچې او تازه میوې ولې بدبختانه نړیوالو بازارونو ته په پراخه پیمانه نه صادرېږي. دولت ته پکار ده چې لاندې ټکو ته ځانګړې پاملرنه وکړي:

۱) افغانستان یوازې ۱۲ سلنه د کر وړ ځمکه لري، په اوږد مهال کې باید زیاتې ځمکې د کښت لپاره چمتو شي او په لنډ مهال کې په صنعتي کرنه پانګونه وکړي، ترڅو د کرنې مؤلدیت لوړ شي. ۲) د افغانستان د کرنیزو تولیداتو لپاره د نړیوال بازار پیداکول. ۳) بزګرانو ته د تولیدي عواملو برابرول لکه اصلاح شوي تخمونه، سرې، قرضې، ماشین آلات او نور. ٤) د کرنې برخه کې د خصوصي سکټور د پانګونې ملاتړ او زمینه برابرول. ۵) د هېواد دننه د کرنیزو تولیداتو د پروسس لپاره د امکاناتو برابرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوصاف مجازات

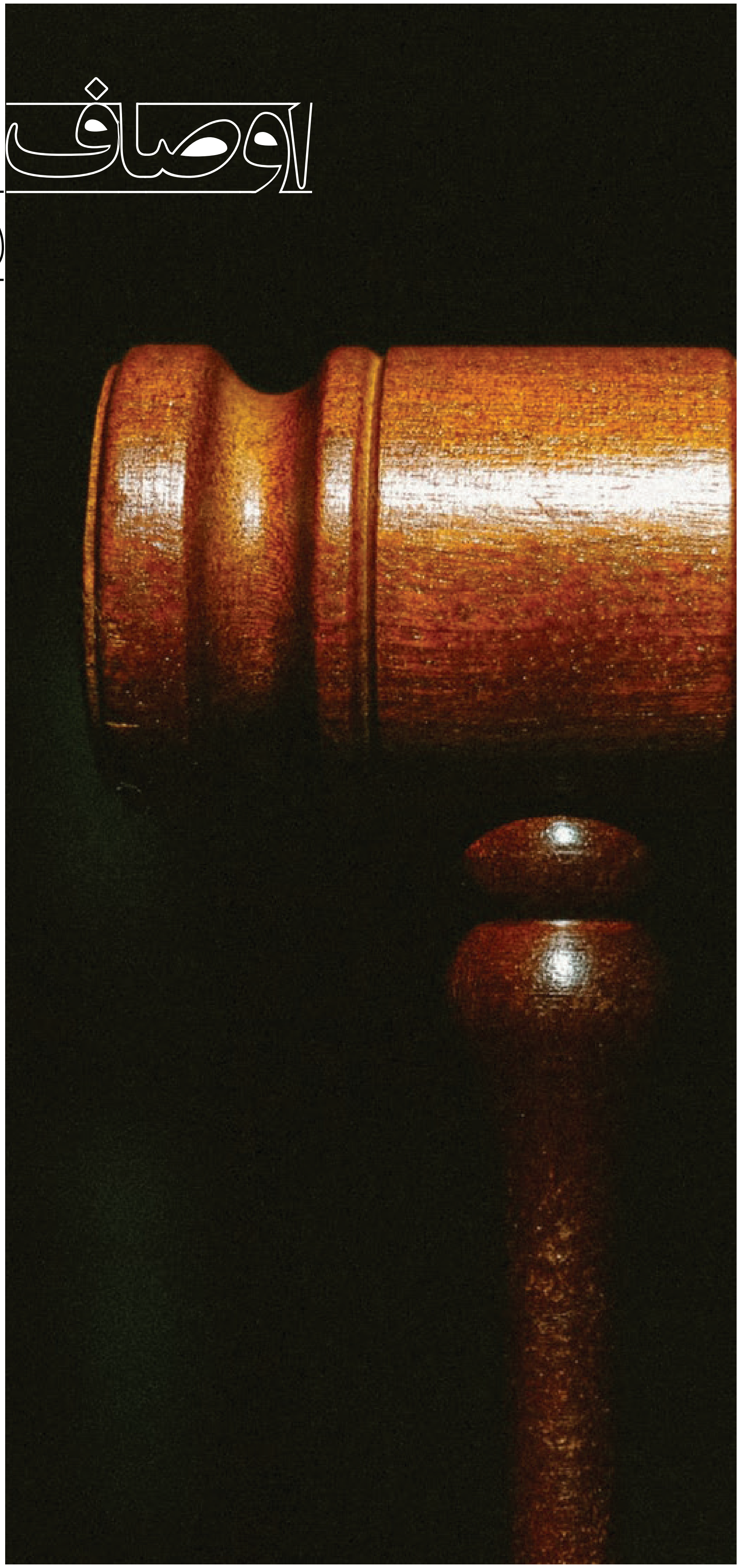

احسان الله رحیم یار
متخصص حقوق صندوق انکشاف زراعت

از دید روانشناسی وجامعه شناسی تا اجتماع وجود دارد، موجودیت جرایم نیز قابل پیش بینی است؛ یعنی در موجودیت جامعه و اجتماع ممکن است که جرم واقع شود و از زمان های گذشته به نوعی از انواع برای مجرمین مجازات تطبیق شده است. مجازات به هر اندازه کم و خفیف هم بوده باشد، در صورتیکه تطبیق آن حتمی باشد، کارآمد و مفید تلقی گردیده و اثرات مثبت و قابل توجهی خواهد داشت. در قدم نخست دید کوتاه خود را راجع به معانی مجازات می‌نگاریم.

تعریف مجازات

مجازات در لغت به معنی جزا دادن، کیفر و سزای بدی دادن است. مجازات یا جزا در لغت به معنی «سزای عمل کسی را دادن» آمده و در اصطلاح حقوق جزایی، صاحب نظران تعاریف مختلفی از مجازات ارائه کرده اند. به طور کلی، در بیان مفهوم حقوق مجازات به عنوان پیامد فعل مجرمانه میتوان گفت، واژه مجازات در علم حقوق از معنی لغوی آن یعنی تنبیه مجرم به علت ارتکاب جرم برای حفظ ارزش های معتبر اجتماعی از طرف قانونگذار پذیرفته شده است. با توجه به اهداف خاص، دربارهٔ کسانی که دست به ارتکاب جرم می زنند، مجازات از طرف محاکم ذیصلاح جزایی در مورد آن ها به اجرا گذاشته می‌شود. از سویی هم مجازات عبارت است از هر نوع صدمه یا محدودیتی که طبق قانون و به منظور تحقق بخشیدن به اهداف خاصی، از طرف محکمه نسبت به جسم و جان، حیثیت، آزادی، مال و دارایی مجرم تحمیل می شود که در مطابقت به ماده ۱۳۶ کود جزای افغانستان جزا به سه بخش اصلی، تبعی و تکمیلی تعیین شده است.

اوصاف مجازات

اصولاً کلیه قواعد و مقررات حاکم بر زندگی اجتماعی انسان ها اعم از قواعد ناظر به مسایل حقوق مدنی، جزایی، اخلاق و غیره که هر یک دارای مشخصات ویژه ای هستند و از آنها به عنوان وجه امتیاز و معیار خاصی برای تشخیص آن ها از یکدیگر استفاده می شود. بر این مبنا نویسندگان و حقوق‌دانان در بیان کلیات، موضوع یا پدیده را مطرح می کنند و با این اقدام زمینه و چشم انداز خاصی را برای درک و تشخیص ماهیت آن پدیده یا موضوع فراهم می نمایند. ویژگی ها یا اوصاف مجازات را با توجه به معنی واژه «وصف»

(c) ketabton.com: The Digital Library

که به معنی چگونگی اشیا و امور می‌باشد و با در نظر گرفتن تعریفی که از مجازات ارائه شد، به ترتیب ذیل مورد بحث قرار می‌دهیم:

۱- از نظر ماهوی

بی گمان، تحمیل مجازات از طرف جامعه به مجرم به عنوان ضمانت جلوگیری از سرپیچی مجرم از اوامر و نواهی قانونگذار ماهیتاً متوجه یکی از حقوق مجرم از قبیل حق حیات یا یکی از آزادی های اساسی یا اموال و دارایی یا حیثیت او خواهد شد. در حقیقت، مجازات صدمه ای است که مجرم لزوماً باید به علت تخلف و سرپیچی از نظام های جامعه آن را تحمل کند؛ اعم از اینکه اجرای آن برای فرد مجرم، اصلاح اخلاق او یا ایجاد اخافه و ارعاب استعداد گنهکارانه مجرم صورت گرفته باشد.

۲- از نظر مبنا

یکی دیگر از خصیصه های مجازات که رعایت آن در کلیه نظام های جزایی عصر ما ضامن حقوق و آزادی اساسی افراد است مسأله قانونی بودن مجازات است؛ یعنی تحمیل هیچ مجازاتی بر اشخاص بدون وجود قانون ممکن نیست. بدین جهت تنوع و حدود مجازات قبلاً از طرف مقنن تعیین میشود و محاکم جزایی در محدودۀ آنچه که قانونگذار معلوم کرده به تعیین مجازات و صدور حکم مبادرت می ورزند؛ پس تا زمانی که محاکم جزایی حکم به مجازات نکرده باشند و قطعیت آن محقق نگردد، کسی را نمیتوان مجازات کرد. احترام به این مبنای قانونی مجازات امروزه در اثر قوانین اساسی و جزایی کشور های جهان مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. این موضوع در ماده ۲۷ قانون اساسی و ماده ۷ کود جزای کشور چنین بیان گردیده «هیچ شخص را نمیتوان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانونی که قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.» نکته قابل ذکر در بحث مبنای قانونی مجازات مسأله صدور احکام تامین جزایی در مورد مجرمان حرفه ای و کودکان گنهکار است که امروزه در نظام جزایی برخی از کشورها مانند امریکا، انگلستان و سایر کشور های اسکاندیناوی پذیرفته شده است. بدین معنی که دادگاه های جزایی پس از رسیدگی به جرم و احراز مجرمیت مجرم، بدون اینکه میزان قطعی مجازات را تعیین کنند به منظور اصلاح و تربیت مجرمان آن ها را به زندان می فرستند، اما میزان و مدت محکومیت محکوم در زندان بستگی به وضع و حالت مجرم و تأثیر زندان در اصلاح و تربیت مجرم دارد. چنانچه مسئولان زندان تشخیص دهند که محکوم اصلاح شده و قابلیت بازگشت به زندگی شرافتمندانه را پیدا کرده است، او را از زندان آزاد می کنند. بدین ترتیب، در نظام مجازات غیر معین مدت محکومیت محکوم در زندان بستگی به میزان پیشرفت و اصلاح مجرم و اعطای آن به اختیار مسئولان اجرایی است.

۳- مجازات ضمانت اجرایی نظام های اجتماعی است.

بنابر آنچه که قبلاً اشاره شد، نهاد مجازات ضامن اجرای نقض اوامر و نواهی قانون جزا است. اعمال مجازات امروزه برای استقرار نظم و بقای جامعه و حفظ ارزش های معتبر اجتماعی یک امر ضروری است. این خصیصه که از مشخصات بارز حقوق جزایی است، آن را از سایر وسایل و تضمینات حقوق دیگر از قبیل جبران خسارت، بطلان و غیره متمایز کرده است. در حقیقت مجازات عکس العمل جامعه در مقابل جرمی است که ضامن رعایت نظام های اجتماعی و عدالت جزایی می‌باشد. تجربه ثابت کرده است که آنچه مفهوم اعتباری ضمانت اجرایی نظام های اجتماعی را از قوه به فعل در آورده و به طور ملموس و محسوس در اختیار صاحب حق و آزادی قرار می دهد. اجرای صحیح، سریع و بدون تبعیض مجازات درباره کسانی است که نظم اجتماعی را بر هم می زنند.

بنابراین مجازات به عنوان ضمانت اجرای مشخص نظم اجتماعی اصلی است که ضامن امنیت قضایی، آسایش و منافع عمومی می‌باشد و از قدرت دولت و هیئت حاکمه ناشی می شود.

٤- مجازات لزوماً باید بر مجرم تحمیل شود.

یکی دیگر از اوصاف مجازات، خصیصه شخصی بودن آن است؛ بدین معنی که مجازات منحصراً به مرتکب جرم تحمیل می شود. مسأله شخصی بودن مجازات که امروزه در نظام های جزایی به عنوان یک اصل اساسی در کلیه قوانین جزایی لازم الاجرا می‌باشد، در گذشته رعایت نمیشد. اگر کسی مرتکب جرمی میشد، مسئولیت جزایی او عملاً

به سایر اعضای خانواده و به بستگان مرتکب جرم سرایت پیدا می کرد. اما با ظهور ادیان توحیدی و پیدایش مکاتب جزایی، اصل شخصی بودن مجازات در آیین یکتاپرستی و اسلامی و قوانین موضوعه بشری رسماً پذیرفته شد. در رابطه به شخصی بودن جرم ماده ۲۶ قانون اساسی کشور چنین صراحت دارد: «جرم عملی شخصی است؛ تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمیکند». همچنان ماده نهم کود جزای افغانستان چنین بیان کرده است: «جرم عملی شخصی است و جزای مترتب بر آن به شخص دیگری سرایت نمیکند». به موجب این اصل، تعقیب امر جزایی فقط نسبت به مرتکب جرم و سایر کسانی اعمال خواهد شد که در وقوع

جرم به نحوی شرکت یا مساعدت کرده باشند. به علاوه، تعقیب جرم و دعوی جزایی، قانوناً با فوت متهم یا محکوم علیه و سایر مواردی که در ماده ۷۱ قانون اجرات جزائی معین گردیده، متوقف می شود.

در صورت فوت محکوم علیه، مرجع رسیدگی به جرم نسبت به تعقیب امر جزایی، قرار توقف تعقیب صادر می کند، زیرا فوت متهم، گرچه باعث توقف دعوای عمومی و اجرای مجازات و اقدامات تأمینی شود، اما دعوی خصوصی(حق العبدی)، همچنان به قوت خود باقی است و این دعوی در محاکم قابل طرح می باشد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکانیزه زراعتی در افغانستان

انجینیر میوند (علمزوی) - متخصص تخنیکی میکانیزه و صنایع زراعتی

زراعت یک سکتور ستراتیژیک و کلیدی در افغانستان محسوب میشود؛ بر اساس آمار، ۷۰ فیصد نیروی کار کشور در سکتور زراعت مصروف هستند و عواید بخش زیادی از خانواده‌ها نیز از طریق همین سکتور فراهم می شود. طبق گزارش اداره احصائیه مرکزی درسال ۱۳۹۷سکتور زراعت نزدیک به ۲۲ فیصد در تولید ناخالص داخلی سهم داشته است.

میکانیزه زراعتی یکی از عوامل اساسی در زراعت مدرن بوده و همواره به عنوان یکی از عوامل کلیدی در بهبود وضعیت زراعت پایدار یادآوری میشود. میکانیزه زراعتی باعث کاهش فقر و بهبود زندگی مردم در دهات میشود.

همچنان، استفاده از ماشین آلات زراعتی در مراحل مختلف تولید حاصلات مانند قلبه، کشت، هموار کاری، آبیاری، خیشاوه، کنترول آفات و امراض، جمع آوری، تریشر، پاک کاری و پروسس باعث افزایش محصولات و کاهش قیمت تولید می گردد.

میکانیزه سازی زراعت در افغانستان از قبل در طرح سال ۱۳۳۲حکومت شاهی افغانستان (ماشینی سازی زراعت) با همکاری های اقتصادی ایالات متحده امریکا و افغانستان گنجانیده شده بود و در سال ۱۳۳۸ الی ۱۳٤۱ دو فارم نمایشی رسماً در کوهدامن و بغلان به نمایش گذاشته شد و آموزش تراکتور دایر گردید.

در سال ۱۳۳۸ بانک انکشاف زراعت افتتاح گردید و در سال ۱۳۳۹ تعدادی تراکتور از نوع ام اف ۱۸۵ به کشور وارد که از طریق پروژه وادی هلمند به دهاقین قندهار و هلمند توزیع گردید. به تعقیب آن، تراکتور های فورد ۳۰۰۰ هندی وارد کشور گردیده و به دسترس دهاقین غزنی و زابل قرار داده شدند.

در سال ۱۳٤۳ به تعداد ۲۰۰ عراده تراکتور از طریق وزارت زراعت عملاً به کار گماشته شد. در سال ۱۳۵۸ ریاست میکانیزه زراعتی در چوکات وزارت زراعت آغاز به فعالیت نمود که از سال ۱۳۵۹ الی ۱۳۷۰ از طریق هفت استیشن اساسی و یازده استیشن فرعی با داشتن ٦٦۰ عراده تراکتور و ۱۰۰ عراده کمباین و کمباین تریشر با ماشین آلات مختلف النوع فعالیت های متعدد زراعتی را انجام میدادند.

از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۸۰ ریاست میکانیزه زراعتی از اثر جنگ های داخلی از فعالیت باز ماند. بعد از سال ۱۳۸۰ فعالیت های

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکانیزه زراعتی دوباره از سر گرفته شد. طبق گزارش ریاست میکانیزه زراعتی در حال حاضر تقریبا به تعداد ۲۱۰۰۰ عراده تراکتور و ماشین آلات مختلف النوع توسط بخش خصوصی و دولتی فعالیت می نماید.

چالش ها در بخش میکانیزه زراعتی متعدد بوده که این باعث شده تا سطح میکانیزه زراعتی افغانستان در حال حاضر بسیار پایین باشد و اکثر فعالیت ها به شکل عنعنوی پیش برده شوند. این چالش ها قرار ذیل اند:

۱) عدم موجودیت برنامه و پالیسی مناسب و پایدار میکانیزه زراعتی ۲) کمبود خدمات و تجهیزات میکانیزه زراعتی مناسب برای دهاقین در هر دو بخش خصوصی و دولتی ۳) عدم آگاهی و دسترسی دهاقین به وسایل عصری زراعتی ٤) داشتن اندازه کم زمین های زراعتی ٥) عدم نظارت از توريد و تولید ماشین آلات زراعتی ٦) زراعت عنعنوی و بخور نمیر ۷) عدم دسترسی به منابع مالی: اکثر دهاقین کشور فقیر بوده و حمایت کافی مالی غرض خریداری ماشین آلات مناسب زراعتی را دارا نمی باشند. ۸) کمبود خدمات تخنیکی غرض عملیات های مناسب زراعتی، عدم استفاده و نگهداری درست از ماشین آلات زراعتی، خدمات بعد از فروش و همچنان کمبود افراد مسلکی به منظور پیشبرد عملیات های میکانیزه زراعتی میباشد. ۹) عدم موجودیت مراکز آموزشی کافی برای ارتقاء سطح دانش تخنیکی و مسلکی دهاقین در خصوص استفاده موثر از ماشین آلات زراعتی ۱۰) دسترسی کمتر به خدمات میکانیزه زراعتی باعث شده که مشارکت و سهم دهاقین در بخش میکانیزه زراعتی کمتر باشد. ۱۱) عدم هماهنگی و همکاری میان تمویل کنندگان، پروژه ها، سکتور دولتی و خصوصی جهت پیشبرد فعالیت های میکانیزه زراعتی که باعث کند شدن روند میکانیزه سازی زراعت شده است.

موجودیت این چالش ها باعث شده که میکانیزه زراعتی در کشور پیشرفت ننموده و جوابگوی نیاز های دهاقین کشور نباشد.

با در نظر داشت چالش های موجود، راه حل های ذیل غرض میکانیزه نمودن زراعت پیشنهاد میشوند:

۱) ایجاد سیستم های پایدار برای توزیع به نهاد های میکانیزه زراعتی۲) میکانیزه پایدار در سراسر ارزش زنجیره ای مواد غذایی ۳) سیستم های جدید برای توسعه و انتقال پایدار تکنالوژی ٤) تحول پایدار در حصه آماده سازی زمین و شیوه های زراعتی ومالداری ٥) توسعه منابع بشری و ظرفیت سازی برای میکانیزه زراعتی پایدار ٦) نیاز به دیدگاه دراز مدت در رابطه با موضوعات مربوط به پالیسی و ستراتیژی ۷) ایجاد نهادها و شبکه های پایدار برای همکاری در سطح کشور و منطقه ۸) میکانیزه زراعتی باید به اساس اندازه زمین، موجودیت منابع طبیعی، مصروفیت مردم در زراعت و ساختار های پروسس محصولات زراعتی تدوین گردد. ۹) تبدیل زراعت عنعنوی و بخور نمیر به زراعت عصری و استوار بر بنیاد بازار ۱۰) ماشین آلات زراعتی باید با دوام، کم مصرف و متناسب با شرایط کشور باشند. ۱۱) ماشین آلات وارد شده باید دارای تصدیق نامه های قبول شده ملی و بین المللی بوده و وزارت زراعت، آبیاری و مالداری از آن نظارت نماید. ۱۲) عرضه کنندگان ماشین آلات زراعتی باید به عرضه خدمات بعد از فروش متعهد باشند. ۱۳) سیستم قرضه اسلامی جهت خریداری ماشین آلات زراعتی به دسترس دهاقین قرار داده شود.

نتیجه گیری:

در افغانستان میکانیزه سازی در بخش هایی باید صورت گیرد که نیازمند مصارف بالاتر، زمان بیشتر و کار پر مشقت تر می باشند.

این بخش ها مانند کشت شالی، درو گندم، کشت و برداشت کچالو، پروسس، سیستم های ذخیره سازی و انتقالات به بازار و غیره می‌باشند. منابع مالی و سیستم قرضه دهی مناسب غرض تهیه ماشین آلات زراعتی باید ایجاد گردد.

همچنان، سیستم های جدید را باید ایجاد نماییم تا از ضایعات محصول جلوگیری شود. مهم ترین کار در بخش میکانیزه زراعتی، حفظ، مراقبت و استفاده درست از ماشین آلات زراعتی میباشد که به افراد مسلکی و تخنیکی غرض استفاده درست و موثر از ماشین آلات نیاز داریم.

زراعت را زمانی میکانیزه باید گفت که استفاده از ماشین آلات باعث افزایش تولیدات و کاهش مصارف در تولید شود، در غیر آن نمی‌توان میکانیزه را موثر خطاب نمود.

برای تماشای یک گزارش تصویری در رابطه با موضوع فوق به صفحه یوتیوب صندوق انکشاف زراعت در آدرس ذیل مراجعه کنید.

www.youtube.com/c/AgriculturalDevelopmentFund

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځنګلونو ګټې

عمران الله غفورزی | د مالي چارو کارپوه

باوري یم چې هرومرو به مو زما په څېر د افغانستان د نوم په اورېدو ذهن کې غرونه، ځنګلونه، اوبه، زرغونې سیمې او دښتې انځورېږي او روح به مو پرې باغ باغ کېږي.

د افغانستان پر ځمکه رب العالمین ځانګړې پېرزوېنه کړې ده، خاوره یې حاصلخېزه ده، سیمې، کلي او بانډې یې سمسورې دي، هغوی چې سېلاني ذوق لري، که د افغانستان په ګوټ ګوټ وګرځي هره خوا به یې د ونو، بوټو او شنو سیمو په لیدلو سترګې خوږې او روښانه شي، زړه ته به یې یو ډول ډاډ او سکون ورکړل شي. د دې هېواد کرنیزه خاوره بېلابېلو مېوه لرونکو ونو ته جوړه ده، موږ لیدلې او تجربه کړې چې خورا ښه پایله لري، ډېری کلیوالي خلک په کلېو کې د میوو بڼونه لري، چې په همدې بڼونو د خپل ځان او کورنۍ لګښتونه پوره کوي.

په ځینو نورو لرو پرتو سیمو کې بیا ځنګلونو او غرونو په ټوله کې د افغانستان طبیعت او انځور ته یوه ځانګړې ښکلا وربخښلې ده او زما د نن ورځې لیکل هم د ځنګلونو ارزښت په اړه څرخي. له بده مرغه باېد ووایم چې اوس هم ځینو ځنګلیزو سیمو ته نږدې د خلکو ذهنیت جوړونې په اړه سم عامه پوهاوی ندی شوی، دوي په هغه ډول چې لازمه ده د ځنګلونو په ارزښت نه پوهېږي او څوک چې پوهېږي هغوي بیا په لوی لاس د شنو ونو ملاوې ماتوي او وجودونه یې ټوټه ټوټه کوي.

ځنګلونه په یوه سیمه او هېواد کې لکه د انسان بدن کې د زړه هومره ستر رول لوبوي، که په سم ډول او ځیرکتیا یې په ګټو او ارزښت وپوهېږو، بې له دې چې ځنګلیزې ونې پرې کړو، ښکل به یې کړو. د طبیعت په سینه هره ونه د انسانانو، ځناورو او ټولو موجوداتو ته د ژوند پاېښت، خېر او ښېګڼې لپاره ولاړه ده، څوک چې په خپل شاوخوا چاپېریال کې د یوې ونې په ارزښت او قدر وپوهېږي، هغه بیا بشپړ ځنګل ته درنښت لري او د قدر په سترګه ورته ګوري.

نږدې درې کاله وړاندې په ګڼو رسنېو او برېښنایي پاڼو کې یو پېغام لېږل کېده چې په راتلوونکو کلونو کې یې د د تودوخې د ډېرېدو له امله ځمکې ته د پېښېدونکي لوی ګواښ په اړه خلکو ته مالومات وړاندې کول، د دې لوی ګواښ یوازینۍ او تر ټولو ښه حل لاره یې د نیالګېو کینول او پالل یاد کړي وو، هغه وو چې افغانستان کې هم د نیالګېو د کېنولو اشرونو کلتور خپور شو، خلک په دې وپوهېدل چې ونې او بوټي کېنول او بیا یې ساتل طبیعت ته څومره ستره ګټه رسوي او په دې هم وپوهېدل چې شین چاپېریال او طبیعت هغه ډاکټر دی چې له هیڅ چا فیس نه اخلي.

ځنګلونه نه یواځې د طبیعت ښکلا کې ارزښتناک رول لري، بلکې تر څنګ یې بلها زیاتې نورې ګټې هم یادولی شو. ځنګلونه او ونې د تودوخې درجه زیاتېدلو ته نه پرېږدي او کومې سیمې او هېوادونه چې ځنګلونه نه لري او یا یې پرې کوي د هغه ځای د تودوخې درجه او ګرمي د نورو سیمو په پرتله زیاته وي او د سختو اورښتونو او طوفانونو وېره پکې شتون لري، نو ویلی شو چې ځنګلونه د سختو بارانونو مخه نیسي، اوبه خپل ځان کې جذبوي او د زورورو طوفانونو په مخنیوي کې ارزښتناک تمامېږي.

ځنګلونو په خپلو غېږو کې ډېرو زیاتو ژویو او مرغانو ته د ژوند کولو فرصت برابر کړی دی، بېلابېل ځناور په خپله غېږه کې د یوې مهربانې مور په څېر روزي. په ځنګلونو کې د ځناورو او نورو بېلا بېلو ژوندېو ژوو شتون انسانانو او ټولنو ته د خېر او ښېګڼې برخه کې هم ډېر مؤثر تمامېږي. ځنګلونه د هوا په پاکوالي کې رغنده رول لوبوي، ګردونه، غبار او لوګي خپل ذات کې جذبوي او هوا پاکوي. چې دا مهمه کړنه د ډېرو هغو ناروغېو مخه نیسي، چې د ناپاکې هوا له امله رامنځته کېږي. د هغو سیمو اوسېدونکي چې د ځنګلونو ترڅنګ ژوند کوي، روغتیایي وضیعت یې له نورو خلکو سره ډېر توپیر لري او له روغتیا برخمن وي.

نو راځئ!
چې د ځنګلونو ښې ساتنې، بیارغونې او پاملرنې کې خپل انساني او بشري رسالت ادا کړو او هیچاته اجازه ورنکړو، چې شنې ونې او ځنګلونه له منځه یوسي، که نه د طبیعت په سینه به مو د یوې غوڅې ونې ازار په ګور کې هم قرار پرېنږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کار او کورنۍ ستراتیژیک لیدلوري

د ژوند او مسلک تر منځ توپیر وساتئ!

ایا مونږ او تاسو کله انګېرلې، چې د یوې ادارې یا شرکت د کارکوونکو کاري اونۍ څه ډول وي؟ هره ورځ سهار وختي له خوارېه خوبه راویښېدل، ځان تیارول او پر وخت دفتر او کار ته ځان رسول په ستراتېژیکو ټکو خبرې کول، ادارې ته د ورپېښو ستونزو د حل لار لټول، سربېره پردې د ډول ډول مراجعینو او خلکو سره لیده کاته، همدارنګه په داسې لارو چارو غور او فکر کول چې له مخې یې شرکت یا اداره د بریالیتوب لورې څوکې ته ورسیږي، مجلسونو او مرکو کې استازیتوب کول، د ادارې یا شرکت د لوړې کچې معاملې تر سره کول، د ادارې په کارونو پسې سفرونو او نورو ځایونو ته تلل او داسې نور... په هرحال کېدی شي چې د ډېرو لپاره همدغه تګلاره وي، خو د ډېویډ روبینز په کتاب (د بشري سرچینو د مدیریت بنسټونه) کې لیکلي دي: هاري ایم جنسن کریموایر چې د درملو جوړولو باکسټر نړېوال شرکت رئیس دی وایي: اړینه نه ده چې د هر چاه لپاره دې کاري اوونۍ داسې وي لکه په مخکې کرښو کې چې یې یادونه وشوه . هغه (ایم جنسن کریموایر) خلکو ته په غوږ کې یو نوی شعار ورکړ که دنده سرته رسول اړین دي، له بل لوري د یو چا کورنۍ تر دندې هم اړینه ده. یوه کاري ورځ کې به تاسو هرومرو ووینئ چې ښاغلی کریموایر له کاره پاتې شوی او خپل کور کې د کوچني زوي سره وخت تېروي یا خپله لور ښوونځي ته بیایي، کله به د ښوونځي وروسته د هغې د فوټبال لوبډلې ته د لوبې په اړه لارښوونه کوي. ډېری وخت به همدې ته ورته ښاغلی کریموایر د شپږو بجو وروسته پخپل کارځي کې څرګند نشي. همدارنګه ښاغلی به هیڅ کله په غېر رسمي وخت کې د دندې اړوند تلیفون او یا کوم بل ډول اړیکې ته ځواب ورنکړي. د دې ټولو ترڅنګ دا نه شو ویلی چې ښاغلی کریموایر دنده نه ترسره کوي، بلکې هغه ډېر په زیار سره خپله دنده سرته رسوي. ځینې وختونه تر اتیا ساعته پورې یوه اوونۍ کې کار کوي. خو هغه هر څه په خپل طبعیت او سرعت سره په داسې ډول ترسره کوي، چې نوموړی د خپلې کورنۍ لپاره ځانګړی کړی وخت ونه نیسي. ښاغلی کریموایر کارکوونکو ته یوه بېلګه ده، چې څه ډول کار او کورنۍ دواړو ته وخت ورکړي. د بېلګې په ډول ډیوید اولسن چې د باکسټر شرکت د انټرنیټي پاڼې جوړوونکو له ډلې یو کارکوونکی دی هغه له کار ځای څخه ۵۰ میله لرې اوسیږي. نوموړی د پینځنۍ (پنجشنبې) او د جمعې په ورځ خپله دفتري دنده خپل کور کې سرته رسوي . پدې ډول نوموړي ته له خپلې کورنۍ سره د ډېر وخت تېرولو فرصت ور په برخه کېږي. اولسن پدې عقیده دی، چې د کار ځای په پرتله کور کې ډېر کار کولی شي. ځکه کور کې داسې څوک نشته چې راشي او

دی له کاره اوباسي. لکه دفتر کې چې ډېری کسان تګ راتګ کوي، هغه ته ورته نور کارکوونکي هم ورته نظر لري. د کار او کورنۍ وخت د سمون تګلاره کریموایر په باکسټر کمپنۍ کې د ګټورتوب له اړخه په عمل رسولې ده. اوس هر څه پدې پورې تړلي دي چې ګټورتوب تاسې څنګه ورپېژنئ. که چېرې تاسو دې ته ځیر شئ چې د کار او کورنۍ د وخت د سمون کلتور د تېرو نهو کالو را پدېخوا په یاده کمپنۍ کې په لار اچول شوی دی، نو باکسټر دې بهیر کې د تېر په پرتله تر ټولو وختونو ډېره ګټه په لاس راوړې ده. د تېر په پرتله یې ګټه نږدې دوه برابره لوړه شوې ده، د کارکوونکو کچه یې ۴۸،۰۰۰ تنو ته رسېدلې او همدارنګه یې په شپاړسو میاشتو کې پنځه لوي شرکتونه هم لاس ته راوړل. دا هغه څه دي چې ثابتـــوي د کریموایر پلان څومره ګټور وو. هغه د کارکوونکو په کاري وختونو کې په بدلون راوستلو سره پدې وتوانېده، ترڅو داسې نوموتي کارکونکي پلاس راوړي چې له نورو سره توپیر ولري. ځکه د کمپنۍ لخوا هغوی ته په ازادۍ ورکولو او له کورنۍ سره د ډېر وخت په تېرولو باندې دوي هم پدې تکل کې شول چې کمپنۍ ته تر پخوا دوه برابره ډېر کار وکړي. په هر وخت او دور کې ثابته شوې ده چې انسان ماشین نه دی او نه باېد د یو ماشین په سترګه ورته وکتل شي، بلکې انسان احساس لري او ژوند کې د کار ترڅنګ داسې نور ډېر څه دي چې ښايي تر کار هم ورته اړین وي. د ټېکنالوژۍ دې بهیر کې په کار دا وه چې ټېکنالوژي د هغوي په ژوند کې د هوسایني او ارامۍ لامله شوې وي، خو د مثبتو ټکو ترڅنګ یې انسان دومره بوخت کړی چې کار او کورنۍ نشي سره جلا کولای، زه تر ډېره بریده پورې باور او یقین لرم چې په اوسني بهیر کې ادارې او شرکتونه د کارکوونکو کورنۍ وخت هم له هغوي څخه په یو ډول نه یو ډول لاندې کوي. هرڅه چې مې په دې لنډه مقاله کې لیکلي او یا تر تاسو رسولي، موخه او مرام مو ترې یوازې دا دی چې ادارې او شرکتونه په ورته وخت کې خپل کارکوونکي دې ټکي ته ځیر کړي، چې کار او کورنۍ دواړه اړین دي، خو کار د کورنۍ لپاره کېږي او که کورنۍ ته وخت ورنکړو او د کورنۍ وخت کې بې انصافي وکړو، نو له خپل هدف او د کورنۍ د خوشحالۍ سره ناسم ګام به مو پورته کړی وي. تاسو او مونږ چې هرڅه کوو د یو ښه کورني ژوند لپاره یې کوو، نو که مو کورنۍ خفه وي ژوند مو تریـــخ وي بیا هغه کاري اوونۍ چې له امله یې تاسو ځان ستړی احساسوۍ بې مانا وي. راځئ! چې د خپلو کورنیو د خوښۍ او سوکالۍ لپاره کار وکړو، نه د دې لپاره چې کار مو د کورنۍ د خفګان لامل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انار

که د روغتیا زېرمه

انجینیـر نجیـب الله «ناصـري»

ښاغلی نجیب الله ناصري د ننګرهار پوهنتون کرنې پوهنځي څخه په کال ۲۰۱۱م کې فارغ شوی دی. سربېره پر دې يې اداره او سوداګری، کرنيزې سوداګری، مالي او بانکولی برخو کې هم زده کړې ترسره کړېدي. دا مهال ښاغلی ناصري د کرنيزې پرمختيا صندوق سره خپله دنده د پور ورکړې آفسر په حيث پر مخ بيايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انار علمي نوم (Punica granatum) دی، د (Lythraceae) کورنۍ او (Punica) ډول پورې اړه لري.

انار نږدې په هرو اوبو، هوا او هر ډوله خاوره کې وده کوي او مېوه ورکوي، مګر په معتدله او نسبتاً ګرمه هوا کې ښه وده کوي. انار ډېره ګرمي، وچ بادونه او ترمنفي لس (۱۰ -) درجو پورې سړه هوا زغملی شي. د مېوې د رسېدلو وخت کې ډېرې اوبه ورکول د مېوې د چاودېدلو لامل ګرځي. د انارو تکثير په دوه ډوله کېږي، د تخم او قلمي له لارې چې د قلمي څخه لاس ته راغلي نيالګي ژر حاصل ورکوي. د انارو فصل هغه موسم کې چې پاني کرار کرار ژېړېږي او د ځانګو څخه بېل او په ځمکې پرېوځي راټولېږي.

د کرنې وزارت د مسؤلينو له خولې افغانستان کې ۴۸ ډوله انار پيدا کېږي او ډېرى باغونه يې کندهار، تاشقرغان، سمنګان، فراه، نيمروز او کاپيسا ولايتونو کې شتون لري، خو کندهار د انارو د ډېر او غوره توليد له کبله هېواد کې ځانګړى ځای لري او پېژندل شوی دی. انار د افغانستان يو د ارزښتناکو مېوو څخه دي چې په کورنيو او بهرنيو بازارونو کې خورا ارزښت لري.

افغانستان د انارو ستر توليدونکي هېواد ندی، خو دا يو حقيقت دی چې د نړۍ تر ټولو غوره انار د افغانستان د انارو له ډلې دي.

(لورن استودارد) د امريکا متحده ايالاتو د نړېوالي پراختيا استازي يو وخت يې ويلي وو:
«د افغانستان انار د نړۍ تر ټولو غوره انار دي، چې خپل ژوند کې به مو ليدلي وي، دا انار سور رنګ او فوق العاده خوند لري».

د افغانستان د انارو ځانګړتيا د هغې په غټوالي، د ډېرو اوبو په لرلو او ښکلي سور رنګ کې ده.
د انارو مېوې کارونه ډېر ډولونه لري. د بېلګې په ډول انار هم په تازه ډول خوړل کېږي او هم ور څخه اوبه ويستل کېږي، شربت ترې جوړېږي او پروسس کېږي. شربت يې هم په خالص ډول ځښل کېږي او هم ورڅخه نور خوراکي توکي لکه واين، جيلي، مربا او آيسکريم جوړېږي او يا هم د نورو خوراکي توکو سره ګډ خوړل کېږي: لکه په سلات باندې د تروو انارو د شربت کارول يا د انګورو د شربت سره د انارو د شربت ګډول او بيا کارول د پنځه کيلو انارو څخه ۳.۳ کيلو خالص شربت په لاس راځي.

د انارو خوراکي ارزښت:
الله تعالی هر موسم کې د هماغه موسم ور مېوې پيدا کړې دي، ترڅو انسانان د خپل ژوند د پايښت لپاره د وجود اړتياوې له دې ميوو پوره کړي.
د قرآني طب څېړونکي پدې باور دي چې انار د جنتي مېوې په نوم د منې (خزان) موسم کې څکه حاصل ورکوي، چې د منې موسم کې د ونو پاڼې ژيړېږي، سمسورتيا له منځه ځي او انسانان د ستړيا او ستوماني احساس کوي، د انارو خوراک سره ستوماني له منځه ځي، تر و تازه ګي رامنځته کوي.

انار يوه جنتي مېوه ده، چې قرانکريم کې يې هم يادونه شوې ده:

«و الزيتون و الرّمان مُتَشابِهاً و غَيرَ مُتشابِهٍ»
زيتون او انار ورته او ناورته مېوې پيدا شوېدي.

همدا ډول د بشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) فرمايلي دي: **«انار وخورئ ځکه هيڅ دانه يې په معده کې ځای نه نيسي، مګر دا چې (۴۰) ورځو پورې زړه روڼ کوي او شيطان بېرون و باسي.»**
بل ځای کې رسول (ص) فرمايلي دي: **«هيڅ انار نشته مګر دا چې په هغه کې يوه جنتي دانه شتون لري او زه غوره ګڼم، چې حتی يوه دانه يې هم پرېنږدم.»**
حضرت علي (رض) فرمايلي: **«خپلو کوچنيانو ته انار ورکړئ، تر څو زر خبري وکړي.»**

د روغتيايي پوهې له پلوه يو انار د يو کس (۴۰) سلنه د ويټامين سي اړتيا پوره کوي، په همدې توګه انار د فوليک اسيد او آنټي اکسيدان غوره زېرمه ده. سربېره پردې انار د (E,C,B,A) ويټامينونو ستره زېرمه هم ګڼل کېږي. انار د ځمکې پر مخ غوره او ارزښتناکه مېوه ده، چې د نورو مېوو په پرتله زياته ګټوره او بېلابېل جوړښتونه لري.

څېړنې ښايي چې انار نه يوازې د ښکلي رنګ او خوندوره او اوبه لرونکې مېوه ده، بلکې د انارو پاڼې، د ونې پوستکی، جرړې، ګل، د مېوې پوستکی او دانه يې ډېرې زياتې ګټې لري، چې په لاندې ډول يې تر بحث لاندې نيسو:
۱- که له خوړو وروسته خواږه انار وخوړل شي، د مخ رنګ ښکلی کوي، مخ ژر نه ګونځې کېږي او خواړه هم ژر هضموي.
۲- انار معتدل، قوي، ادرار راوړونکي او د تندې له منځه وړونکي دي.
۳- هغه خلک چې ډنګر دي، د خوږو انارو خوړل ورته ګټور دي.
۴- د انارو پوستکي او جرړې د معدې او کلمو

هيڅ انار نشته مګر دا چې په هغه کې يوه جنتي دانه شتون لري او زه غوره ګڼم، چې حتی يوه دانه يې هم پرېنږدم.

ستر لارښود حضرت محمد (ص) | حديث شريف

(c) ketabton.com: The Digital Library

چینجي له منځه وړي.
۵- خواږه انار د ټوخي آراموونکي او د غړ پاکوونکي دي.
۶- خوږ انار د وجود خارښت کموي.
۷- انار اشتها رامنځته کوي او که غواړئ چې ځوان پاتې شئ، نو انار وخورئ.
۸- خواږه انار د معدې او ځيګر پياوړي کونکي دي.
۹- د ترُشو انارو ډېر لګښت په هغه کسانو کې چې د معدې ستونزه لري، د معدې د زخم لامل يې کېدی شي.
۱۰- د خولې د ټپونو لپاره د ترُشو انارو اوبه غړغړه کول ښه درمل دي.
۱۱- د پزې د دننني ټپونو د درملنې لپاره ترُش انار جوش کړئ، تر څو ټينګ (غليظ) شي، بيا يې د شاتو سره ګډ کړئ او په ټپونو يې کېږدئ.
۱۲- د خوږو انارو رُب انسان پياوړی او چاغوي.
۱۳- د انارو خوراک سره غم او خفګان له منځه ځي.
۱٤- هغه کسان چې د خاورو خوړلو عادت لري، د انارو د رُب خوراک سره ښه کېږي.
۱۵- د اُمېدوارو ښځو لپاره د انارو رُب خوړل ډېر ګټور دي، چې پدې سره به روغ او په خپل وخت کوچنی نړۍ ته راشي.
۱٦- هغه کسان چې د وينې کمښت سره مخ دي يا د ډېرې ستړيا احساس کوي، د انار د پاڼو جوشاندې څخه دې د چاې په ډول ګټه پورته کړي. (۱۰ ګرامه په ۲۵۰ سي سي اوبو کې).
۱۷- د انار د پوستکي جوشانده د ښځو د سپينو ترشحاتو لپاره ګټوره ده.
۱۸- د انارو د مېده شويو ګلانو جوړښت د کُنځلې د غوږو سره د سوځيدلي ټپ لپاره درمل دي.
۱۹- د انارو پوستکی وچ او سړه ځانګړتيا لري.
۲۰- خوږ انار سوړ، معتدل او لږه لونده ځانګړتيا لري.
۲۱- د وچ ټوخي او سينې د درد له منځه وړلو لپاره د انار سر سوری کړئ او د بادامو تېل کې ور زيات کړئ، بيا يې په اور کېږدئ، ترڅو تېل جذب کړي او وې خورئ، نو آرامښت به احساس کړئ.
۲۲- ترُش انار جنسي قوه کمزورې کوي.
۲۳- د انارو د ګل او ګلاب عصاره د سترګو د پړسوب لپاره ګټور دي، مګر کارونه کې يې بايد پوره پاملرنه وشي.
۲٤- که څوک غواړي يو ښکلی ماشوم نړۍ ته راوړي، نو د امېدوارۍ په بهير کې دې د ماسپخښين او ماښام خوړو تر منځ انارو څخه ګټه پورته کړي.
۲۵- د انارو خوراک مستي له منځه وړي.

> **د افغانستان انار د نړۍ تر ټولو غوره انار دي، چې خپل ژوند کې به مو ليدلي وي، دا انار سور رنګ او فوق العاده خوند لري.**
>
> لوړن استودارد | د امريکا متحده ايالاتو د نړېوالې پراختيا استازی

۲٦- که انار د خوراک څخه وړاندې وکارول شي، د صفرا لپاره ګټور دي.
۲۷- د انارو د ګل جوشانده د وريو د ناروغيو او خونريزۍ لپاره درمل دي.
۲۸- ترش انار د ګرم طبعيت خلکو لپاره ګټور دي.

> **افغانستان د انارو ستر توليدوونکی هېواد ندی، خو دا يو حقيقت دی چې د نړۍ تر ټولو غوره انار د افغانستان د انارو له ډلې دي.**

۲۹- که انار د دانو(زړو) سره وخوړل شي، نو د خېټې د بادونو څخه مخنيوی کوي.
۳۰- انار د شکر ناروغۍ د مخنيوي لپاره ډېر ګټور دي.
۳۱- که د انارو اوبه، شکره، نشاېسته او د بادامو تېل سره يو ځاې جوش کړو او بيا يې نيم ګرم وکاروو، نومثانه پياوړې کوي او د ادرارو سيستم خلاصوي.
۳۲- انار د دُخانياتو زيانونه له منځه وړي.
۳۳- هغه کسان چې د سوړ مزاج څښتنان دي، نو انار بايد د سونډ (زنجفيل) او نبات (قند) سره وکاروي.
۳٤- د انارو اوبه د خېټې او معدې شاوخوا ډېرې غوړ(چربې) له منځه وړي او د وزن د زياتېدو مخنيوی کوي.
۳۵- که انار د هغې د دننني پردو سره وخوړل شی، نو معده صيقل کوي او زيرکتيا زياتوي.
۳٦- د انارو اوبو څخه په منظم ډول ګټه اخېستل د وينې دوران تنظيموي او د زړه د حملې ګواښونه کموي.
۳۷- انارو کې شته آنتي اکسيډان د وينې د لښته کېدو مخنيوی کوي.
۳۸- د انارو اوبه د سرطاني ناروغيو په ځانګړي ډول د سينې سرطان او پروستات په کمښت او مخنيوي کې مرسته کوي.
۳۹- د انارو اوبه باکترياېي او ويروسي ضد ځانګړتياوې لري او د غاښوونو سلامتيا کې مرسته کوي.
٤۰- د انارو د پاڼو جوشانده د مېرمنو او نجونو مياشتنۍ ناروغۍ عادت تنظيموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نــړۍ کې د انارو

لس ستر حاصل لرونکي هېـوادونه (۲۰۱۹م)

۱- ایـران: د نړۍ د انارو ستر حاصل ترلاسه کوونکی هېواد دی، چې کال کې نږدې یو میلیون ټن انار حاصل ترلاسه کوي.

۲- د امریکا متــحده ایالات: متحده ایالات نړۍ کې د انارو دوهم ستر حاصل اخېستونکی هېواد دی، دغه هېواد نړۍ کې د بېلابېلو مېوو د حاصل او لېږد له امله ښه پېژندل شوی او د انارو حاصل کې د ایران ستر رقیب شمېرل کېږي.

۳- چیـن: چین دریم قطار کې د انارو ستر حاصل ترلاسه کونکی هېواد دی، چې د اتیایمې لسیزې په بهیر چېن کې وپېژندل شول، د چین د سیچوان، یونان او هنان سیمو کې انار ښه حاصل ورکوي.

۴. هندوستـان: هند نړۍ کې د انارو د حاصل له پلوه څلورمه کچه کې راځي، چې د نورو مېوو حاصل کې هم ښه نوم لري، خو انار پدې هېواد کې یو د غوره مېوو له ډلې شمېرل کېږي.

۵- اسرائیـل: ټول اسرائیل د انارو د حاصل په وړاندې غوره آب او هوا لري، مګر ډېری حاصل یې په مرکزي او جنوبي سیمو کې دی، چې د اسرائیل د انارو لپاره اروپایي هېوادونه غوره بازار ګڼل کېږي.

۶- مصر: مصر د انارو د حاصل شپږم ستر هېواد دی. پدې هېواد کې دوه ډوله انار ډېر پېژندل شوي او ښه بازار لري. یو یې واندرفول او بل یې بلدي دي . بلدي انار نازکه پوستکی او ښه خوند لري.

۷- هسپانیا: د هسپانیا بزګرانو ورستېو دوه کلونو کې د انارو حاصل ته ځانګړې پاملرنه کړېده او په یاده موده کې یې نږدې ۲۰٪ سلنه د انارو حاصل کې زیاتوالی راغلی دی. د والنسیا او آلیکانته ښارونه یې د انارو د حاصل له پلوه ډېر پېژندل شوي دي.

۸- ترکیه: ترکیه نړۍ کې د انارو اتم ستر حاصل ورکوونکی هېواد دی. سرېېره پر دننني کارونه بهرنېو هېوادونو ته د انارو لېږدونه هم لري.

۹- افغانستان: افغانستان نړۍ کې د غوره او نایابو انارو حاصل له پلوه خورا پېژندل شوی او د انارو د حاصل له پلوه نړۍ کې نهم قطار کې راځي.

۱۰- بلجیم: دا هېواد هم د نړۍ د انارو ستر حاصل لرونکی هېواد دی. دې هېواد کې د انارو د ډېر لګښت له امله بزګران د کور دننه بازار لپاره انار کري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصاحبه اختصاصی با

محبوب الله ننگ

رئیس تصدیق دهی تخم های بذری و مشاور ارشد وزیر زراعت

(سرپرست اسبق معینیت تخنیکی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری)

مجله پرمختگ

مصاحبه کننده: فاطمه شکوه

پرمختگ: گرچه خوانندگان با چهره جوان شما آشنا هستند، می‌خواهیم تمام خوانندگان مجله پرمختگ شما را بیشتر بشناسند. لطف نموده در مورد خود معلومات بیشتر ارائه فرمائید.

آقای ننگ: بنده محبوب الله ننگ، سرپرست معینیت تخنیکی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری کشور و نیز رئیس کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت می‌باشم که از شش سال بدین سو، به حیث رئیس تصدیق دهی تخم های بذری مصروف خدمت به کشور می‌باشم. تحصیلات خویش را در عرصه های مختلف سکتور زراعتی به اتمام رسانیده و همچنان، ماستری خویش را در بخش اصلاح نباتات و جنتیک از ایالات متحده امریکا بدست آورده ام. هشت سال به حیث استاد در پوهنځی زراعت پوهنتون ننگرهار، و پنج سال در پروژه های انکشافی ایفای وظیفه نموده ام.

پرمختگ: از چه مدت در وزارت زراعت مصدر خدمت بوده و در کدام پست ها ایفای وظیفه نموده اید؟ در ضمن به فعالیت های مهم تان در این مدت اشاره‌ای داشته باشید.

آقای ننگ: در ابتدا،کار خویش را با وزارت زراعت، آبیاری و مالداری از طریق پروژه بانک جهانی به حیث کارشناس تخم بذری آغاز نمودم که نقش و کارکرد بنده در دیزاین پروژه متذکره بارز بود و در زمان تطبیق آن به حیث هماهنگ کننده پروگرام تخم های بذری ایفای وظیفه نمودم. بعداً، برای مدت یک و نیم سال به حیث مشاور تخنیکی در پروژه انتقالی اتحادیه اروپا و سپس منحیث مشاور ملی تصدیق دهی تخم های بذری در پروژه نامبرده مصدر خدمت گردیدم. در حال حاضر، به حیث رئیس ریاست تصدیق دهی تخم‌های بذری و سرپرست معینیت تخنیکی زراعت و مالداری ایفای وظیفه نموده و در طول این مدت توانستم برای ریاست متذکره یک سیستم منظم را ایجاد و مدیریت نمایم.

پرمختگ: علاوه بر بست معینیت تخنیکی وزارت، شما ریاست کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت را نیز به عهده دارید؛ آیا اجرای چنین مسئولیت های عمده برایتان مشکل‌آفرین نیست؟ چطور به آنها رسیدگی می‌نمایید؟

آقای ننگ: تشکر زنده باشید! پیشبرد ریاست کمیته اعتبارات صندوق برای بنده یک چالش نه بلکه یک فرصت است تا بتوانم ممثل صدای هر دهقان باشم و به آنها خدمت نمایم. از مدت یک سال بدین سو که ریاست کمیته اعتبارات صندوق را به عهده دارم تلاش نموده ام تا مشکلات قرضه دهی به دهاقین را حل، و قرضه های زراعتی را به آنها توزیع نماییم. با ایجاد انجمن های زراعتی توانستیم پل ارتباطی میان صندوق و دهاقین باشیم و پروسه قرضه دهی را به آنها تسهیل نماییم.

پرمختگ: قرضه های زراعتی را در بدل چه نوع تضمینات اعطا می‌نمایید؟

آقای ننگ: صندوق قرضه های زراعتی را در بدل اخذ تضمین اموال منقول (وسایل و ماشین آلات زراعتی) و غیر منقول (زمین، خانه و شرکت) که ارزش آن ۱۲۰ فیصد از مجموع اصل قرضه را تشکیل داده باشد ارائه می‌نماید. علاوه بر این، در صورت داشتن مدارک و شواهدی که نشان دهنده تجارب و مهارت های مدیریتی در تجارت و فعالیت‌های متقاضیان باشد، به آنها قرضه داده میشود.

پرمختگ: شما چه نوع قرضه ها را منظور می‌نمایید و به چه کسانی قرضه میدهید؟ لطفا در این زمینه معلومات مفصل ارائه نمایید.

آقای ننگ: یکی از اهداف صندوق انکشاف زراعت عرضه خدمات قرضه های زراعتی به دهاقین، انجمن های زراعتی، میانجی های مالی، فارم های مالداری، ماهی پروری، مرغداری، پروسس کنندگان و صادر کنندگان میوه های تازه و خشک، فابریکه های تولید آرد و سایر متشبثان عرصه زراعت می باشد. بناً، هر فرد حقیقی و حکمی که مصروف کار در سکتور زراعت باشد میتواند از قرضه های صندوق مستفید شود.

پرمختگ: شما فعالیت های صندوق انکشاف زراعت را چگونه ارزیابی می‌نمایید؟

آقای ننگ: چنانچه از دستآورد های اخیر صندوق مشاهده میگردد، با رهبری یک جوان افغان فعالیت های صندوق به مراتب بهتر شده و رو به پیشرفت است. علت همه این پیشرفت ها این است که ما و شما مشکلات خود را خوبتر و بهتر میدانیم و با دهاقین عزیز ارتباط مستقیم داریم. در ضمن، اگر کارکردهای صندوق را ارزیابی نماییم متوجه خواهیم شد که در ظرف یک سال گذشته صندوق توانست قرضه های متعددی را توزیع و نیز قرضه های صعب الحصول را از طریق مراجع قانونی جمع آوری نماید. ما در آینده شاهد پیشرفت های چشمگیری خواهیم بود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

> **علت پیشرفت ها و دستآوردهای اخیر صندوق به رهبری یک جوان افغان اینست که ما و شما مشکلات خود را بهتر میدانیم و با دهاقین مان ارتباط مستقیم داریم.**

پرمختگ: تا جایی که ما در مورد فعالیت های صندوق معلومات داریم فهمیده میشود که قبلاً رهبری این صندوق به عهده روسای خارجی بود که دستاوردهای ملموسی نداشتند. مدتی است که یک جوان افغان رهبری صندوق را به عهده گرفته و پیشرفت ها و دستآورد های مثبتی هم در قبال داشته که نتایج آن به نفع کشور و شهروندان اند. راز آن در چه نهفته است؟

آقای ننگ: ما از همکاران خارجی خود تشکری می کنیم که به افغانستان آمده و در بخش های مربوطه با تخصص خاص با ما همکاری می‌نمایند؛ اما افغان ها که افراد همین جامعه اند بیشتر میتوانند درک نمایند تا چه نوع خدمات برای مردم مؤثرتر واقع می‌گردد. در گذشته زمانی که رئیس صندوق انکشاف زراعت خارجی بود، دستآورد های صندوق در قسمت اعطای قروض و جمع آوری مجدد آن خیلی کند بود و صرف به شرکت های بزرگ خدمات قرضه دهی ارائه میگردید. بر علاوه، در شرایط سخت کرونا، زمانیکه اکثر ارگان های دولتی و خصوصی تحت شرایط شدید قرنطینه قرار داشتند، از آنجاییکه من آگاهی دارم، اکثریت کارمندان صندوق با وجود ابتلا به بیماری مهلک کرونا باز هم به کار خویش ادامه داده و لحظه ای از خدمت رسانی به مردم افغانستان دریغ نورزیدند و هم زمان با آن توانستند چندین جلسه کمیته اعتبارات را دایر نمایند تا قرضه ها منظور و به متقاضیان توزیع گردند. این خود نشان دهنده رهبری موفق یک جوان افغان و تیم پر تلاش صندوق می باشد که واقعاً زحمات شان قابل قدر است.

پرمختگ: جهت بهبود و شکوفایی هرچه بهتر سکتور زراعت، صندوق چه برنامه هایی برای آینده در نظر دارد؟

آقای ننگ: آرزومندم که صندوق بتواند از طریق خدمات قرضه دهی در تمام ولایات دهاقین را تحت پوشش قرار دهد. با این کار نه تنها پول صندوق هدر نمی رود بلکه به دهاقین کمک مالی صورت میگیرد. در شرایط فعلی، افغانستان نمی تواند بانک انکشاف زراعتی ایجاد نماید. بناً، صندوق انکشاف زراعت جایگزین خوبی برای بانک زراعتی جهت فراهم نمودن قرضه های زراعتی به سکتور زراعت در افغانستان می باشد.

پرمختگ: از اینکه صندوق دارای دفاتری به سطح زون میباشد، آیا در نظر دارید تا فعالیت های آنها به سطح ولایات هم گسترش یابد؟

آقای ننگ: بله، فعلاً صندوق انکشاف زراعت در پنج زون فعالیت دارد و هدف ما این است که فعالیت های صندوق به ۳٤ ولایت افغانستان گسترش یابد و هر دهقان، هر مالدار و هر باغدار از طریق کوپراتیف ها و انجمن های مربوطه از این قرضه ها مستفید گردد.

پرمختگ: به ولایت بامیان می‌آییم؛ کچالوی بامیان از شهرت و بازار ملی و بین المللی برخوردار است و صندوق در توسعه کشت کچالو در این ولایت خدمات ارزنده ای را عرضه کرده، دست دهاقین نیازمند را گرفته است و صدها میلیون افغانی قرضه های اسلامی را به کوپراتیف ها اعطا نموده است. از نظر شما در این ولایت چه نوع تغییراتی رونما گردیده است؟

آقای ننگ: طوریکه ما میدانیم بامیان یکی از ولایات مرکزی می باشد که بخش اقتصادی آن رشد و توسعه نیافته است و کچالو عمده ترین محصول زراعتی این ولایت به شمار می رود.

صندوق انکشاف زراعت از طریق اعطای قرضه به کوپراتیف های زراعتی کمک نموده است تا تخم های با کیفیت را خریداری و حاصلات شان از لحاظ کیفیت و کمیت افزایش یابد.

پرمختگ: دهاقین چطور میتوانند استفاده اعظمی را از قرضه های صندوق داشته و تجارت زراعتی خویش را پیش ببرند؟

آقای ننگ: قرضه های زراعتی به دهاقین و متشبثین کمک می نمایند تا تجارت خویش را وسعت داده تا سکتور زراعت نیز انکشاف یابد. وزارت زراعت، آبیاری و مالداری پلان دارد مکانیزم های تشویقی و برنامه های آگاهی دهی خویش را گسترش داده تا کوپراتیف های زراعت، متشبثین و دهاقین از فواید قرضه های زراعتی مستفید شوند و همچنان صندوق انکشاف زراعت نیز برنامه های مفید و موثر آگاهی دهی را روی دست دارد تا تمام تجارت پیشه های زراعتی از این فرصت های قرضه دهی آگاه شوند.

پرمختگ: میعاد قرضه های صندوق برای چه مدتی است؟

آقای ننگ: میعاد قرضه های صندوق انکشاف زراعت نظر به نوعیت تجارت مشتری متفاوت میباشد. هر تشبث یا کاروبار زراعتی میتواند به میعاد های مختلف قرضه دریافت نماید. حداقل میعاد قرضه یک سال و حداکثر آن الی پنج سال می‌باشد.

پرمختگ: صندوق انکشاف زراعت با چه تفاوتی نسبت به سایر نهادهای قرضه دهنده/بانک ها قرضه را به دسترس دهاقین و متشبثین قرار میدهد؟

آقای ننگ: یک دهقان یا متشبث بخش زراعت اکثراً با تکتانه بسیار بلند از بانک ها قرضه دریافت می‌نماید که بازپرداخت آن مشکل می باشد. اما صندوق انکشاف زراعت با تکتانه اندک برای دهاقین و متشبثین قرضه توزیع مینماید تا هر دهقان و متشبث بتواند قرضه بگیرد و تجارت خویش را رونق و توسعه دهد.

پرمختگ: پیام شما برای خوانندگان مجله پرمختگ و کارکنان بخش زراعت چیست؟

آقای ننگ: پیام من برای خوانندگان مجله پرمختگ و کارکنان بخش زراعت این است که سکتور زراعت یک بعدی نه بلکه دارای ابعاد مختلف می‌باشد. سکتور خصوصی باید با وزارت زراعت، آبیاری و مالداری و صندوق انکشاف زراعت همکار باشد تا مشکلات مالی دهاقین و تجارت پیشه های زراعتی حل و باعث رشد سکتور زراعت کشور گردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شرکتونو حقوقي بڼې

لیکونکی: احمد ضیاء

سوداګریز شرکتونه: رسمي کاروبار او یا سوداګریز شرکتونه د څو کسانو ګډون دی، چې په یوه یا څو موضوعګانو کې د سوداګریزو معاملاتو د ترسراوي په موخه رامنځته کیږي.

دلته موږ پنځه ډوله د سوداګریزو شرکتونو حقوقي بڼې تر بحث لاندې نیسو، چې عبارت د انفرادي، تضامني، ګډ تضامني، سهامي او محدود المسؤلیت څخه دي چې هر یو ځانته ګټې او زیانونه لري.

۱. انفرادي سوداګري (Sole Proprietorship)

انفرادي سوداګري هغه ده چې څښتن یې یوازې یو تن وي، د نورو تشبثاتو په پرتله ډېره ساده وي او په پوره آسانۍ سره پیلیږي.

- د تشبث څښتن ټوله ګټه تولوي خو نامحدوده مسؤلیت لري.
- د شخصي او سوداګریز عاید ترمنځ توپیر نه کیږي، ځکه نو د سوداګرۍ عاید د شخصي عاید په توګه د مالیې ور ګرځي.
- د سوداګرۍ پاېښت یې دڅښتن تر عمره ترلې دی.
- د شرکت پانګه د څښتن تر پانګې پورې محدوده وي، له دې امله نوې فرصتونه نه شي تر لاسه کولی.
- د سوداګرۍ مالکیت یې ستونزمن وي، ځکه چې ټوله سوداګري باید وپلورل شي.

۲. تضامني شرکتونه (Partnerships)

تضامني شرکتونه د انفرادي په شان وي، خو پدې ډول شرکت کې دوه یا له دوو ډېر څښتنان وي او همدارنګه ټول شریکان نامحدوده مسؤلیت لري، ګټه او زیان سره وېشل کیږي او د شرکت د تګلارې پر بنسټ ګټه او زیان د دوی ترمنځ وېشل کیږي.

- تګلاره کېدی شي نالیکلې وي او یا هم په لیکلې بڼه وي.
- شریکان نامحدود مسؤلیت لري او د یوه شریک د مړینې سره سم او یا که یو شریک د شرکت د خرخلاو نیت ولري، پدې وخت کې شراکت له منځه ځي.
- ټول عاید د شخصي عاید په توګه د مالیې ور ګرځي او د شرکت پانګه د شریکانو تر پانګې محدوده وي.
- مالکیت په آسانه توګه نه اړول کیږي، ځکه د داسې کولو لپاره باید نوی شرکت جوړ شي.
- د محدود المسؤلیت لرونکي شریکانو ونډه کېدی شي، د شرکت د له منځه تللو پرته واړول شي، خو د نوي شریک پیدا کول چې ونډه واخلي، ستونزمنه وي.
- د داسې شرکتونو منفي ټکي عبارت دي له: نامحدود مسؤلیت، د شرکت محدود پاېښت او د ملکیت د اړولو د پروسې پېچلتوب چې د شرکت پر ودې او پرمختګ منفي اغېز لري او مخه یې نیسي.

۳. ګډ تضامني شرکتونه (Special Partnerships)

هغه شرکت چې تر ټاکلي سرلیک لاندې د سوداګرۍ د ترسراوي په موخه جوړیږي او د شرکت د پورورو په وړاندې د هغه د یو یا څو تنو شریکانو مسؤلیت نامحدود او د یو یا نورو شریکانو مسؤلیت یې په یوه ټاکلي پانګه کې محدود وي، دا شرکت ګډ (مختلط) تضامني شرکت بلل کیږي.

- په ګډو تضامني شرکتونو کې د تضامني شرکت ځانګړي احکام معتبر دي.
- محدود المسؤلیت شریکان د شرکت د چارو د اداري واک نلري.
- د اداره کونکو د واک څخه په وتلو معاملاتو کې رایه ورکولی شي.

٤. سهامي شرکتونه (Corporations)

سهامي شرکت د هغه شرکت نوم دی، چې تر یوه ټاکلي سرلیک لاندې د سوداګریزو معاملو دپاره جوړ شوی او د هر شریک د مسؤلیت اندازه د هغه د برخې په اندازې پورې محدوده وي.

- یو سهامي شرکت په حقیقت کې یو ځانته حقوقي شخص دی، چې له خپلو مالکینو جلا دی او د یوه حقیقي شخص په څېر زیات حقوق، دندې او امتیازات لري.
- کولی شي پېسې پور کړي، یو ملکیت رانیسي، هم مدعي او هم مدعي علیه شي، کولی شي په ترونونو کې دننه شي.
- په سهامي شرکت کې شریک کولی شي، بل سهامي شرکت کې سهم ترلاسه کړي.
- د سهامي شرکتونو د جوړولو پروسه د نورو شرکتونو په پرتله پېچلې ده او د ثبتولو وخت کې باید اجازه لیک او نظام لیک ترتیب کړي.
- اجازه لیک کې د شرکت نوم، د شرکت د پاېښت مهال، د سوداګرۍ موخه، د شریکانو ډېر نه ډېر شمېر او داسې نور یادېږي چې دغه مالومات باید د دولت سره ثبت شي.
- په نظام لیک کې هغه قوانین یادېږي، د کوم په بنسټ چې شرکت خپلې چارې ترسره کوي لکه د مدیره هیئت ټاکل او داسې نور...
- قوانین د شرکت لوېوالي په څرنګوالي توپیر لري.
- د نظام لیک قوانین کېدی شي د شریکانو لخوا وخت په وخت بدل شي یا لږ او ډېر شي.
- سترو سهامي شرکتونو کې مدیران او شریکان یا خاوندان بېلې بېلې ډلې وي.
- شریکان مدیره هیئت ټاکي چې هغه بیا مدیران د شرکت د چارو د پرمختګ لپاره ګماري.
- د شرکت مالکیت په اسانۍ سره اوړېدلی شي او د شرکت پاېښت محدود نه وي.
- پورونه په خپل نوم اخېستلی شي او شریکان د سهم په اندازه مسؤل دي.
- شرکت کولی شي د برخو په پلورولو پانګه ترلاسه کړي.
- شرکتونه کېدی شي ډېر شریکان ولري لکه د AT&T شرکت چې ٤،٨ میلیونه شریکان لري او ۳،۸ بیلیونه برخې یې پلورلې دي.
- منفي ټکی یې دا دی چې دوه ځلې باید مالیه ادا کړي، یو ځلې د شرکت په ګټه او بل ځلې کله چې هره برخه لرونکې خپله برخه ترلاسه کړي.
- د سهامي شرکتونو اړوند قوانین یو هېواد له بل سره توپیر لري، خو د مسؤلیت محدود والی او د عامه ملکیت اړخونه یې پر ځای پاتې دي.
- دا ډول شرکتونه Limited, Public Limited Company, Joint Stock Company نومېږي.

۵. محدود المسؤلیت شرکتونه (Limited Companies)

هغه دي چې پانګه یې په برخو نه وېشلې کیږي او د پانګوالو مسؤلیت یې تر متحده پانګې پورې محدوده وي او همدارنګه په محدود المسؤلیت شرکت کې د شریکانو شمېر لږ دوه او ډېر یې پنځوس تنه دي او پانګه یې باید تر سلو زرو افغانیو لږه نه وي.

- شرکت د یو یا څو مدیرانو له خوا چې د شریکانو خوا وي له بهره ټاکل او اداره کیږي.
- د یوه شریک په افلاس یا مړینې سره شرکت له منځه نه ځي. د دوو شریکانو په صورت کې نوی شریک د متوفي ځای نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېلي بوټي/نباتات

افغانستان د نړۍ د بې وزلو هېوادونو له ډلې دی، چې کرنيز پرمختګ کې يو پرمختللی کرنيز هېواد پېژندل شوی او کرنه يې په لومړي قطار کې ځای لري. سيندونه يې روان دي، خو د کرنې لپاره څه چې د څښلو لپاره هم د اړتيا وړ اوبه نلري، زمونږ کرنيزې ځمکې ډېری للمې دي، ډېری کرنيزې ځمکې د ځمکې لاندې اوبو څخه په ګټه اخېستنې لکه کارېزونو، کوهيانو او ارټونو له لارې اوبه کېږي، چې دې وروستيو کې دا اوبه کمې څه چې ځينو ځايونو کې پوره وچې شوي هم دي، هېواد کې څه د پاسه څلور لسيزو جګړو د اوبو سرچينې هم د کمښت سره مخ کړې دي، نو پکار ده چې د کرنې پراختيا په موخه کار وکړو او هغه بوټي وکرو، چې ګټه يې ډېره او د اوبو لګښت يې کم وي او بايد هېوادوالو ته وپېژندل شي.

الحاج ديپلوم انجينر سيد رقيب شاه هاشمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۰۱ مالوچ (Cotton)

مالوچ (پنبه) د ګل لرونکو بوټو له ډلې ده، چې د Malvaceae په کورنۍ او د Gossypium په جنس پورې اړه لري. دا بوټی عمودي نیله لري، د هغې د ساقې(ډنډې) لوړوالی د ۱۶۰-۶۰ سانتي مترو او په هغو ځایونو کې چې معتدل (ترم) ژمی لري، تر پنځو مترو پورې رسېږي.

د مالوچ تولید په هېواد کې :

د پنبې بوټی د صنعتي بوټو له ډلې هغه بوټی دی چې په ګرمو سیمو کې ښه حاصل ورکوي او لوړ اوبو ته اړتیا لري، چې د مالوچو څخه د ټوکرانو جوړولو کې، د پنبه دانې څخه تېل او کنجارې لپاره، پاڼې یې د څارویو خوراک او د پنبې بوټي د سوخت او کاغذ جوړولو لپاره پکار وړل کېږي .

د پنبې وټیز (اقتصادي) ارزښت:

د پنبې کرنه او تولید نه یواځې د کرنې د خصوصي سکتور پیاوړتیا او د هېوادونو اقتصاد له پلوه ارزښت لري، بلکې په تولید، پروسس او صنعت کې د زیاتې بشري قوې په کار اچول کېدولو لامل کېږي، په تېره بیا په وروسته پاتې هېوادونو کې چې ساینس او تکنالوژۍ ډېر پرمختګ

نه دی کړی او د کرنیزو ماشین الاتو څخه د ګټې اخیستنې دود نه لري. افغانستان کې پنبه د مهمو محصولاتو څخه ده چې د بهرنیو اسعارو د لاسته راوړلو لپاره له وچې مېوې او قره قل څرمنو څخه وروسته په دریمه درجه کې ځای نیسي. د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله افغانستان کې د پنبې کرکم دی چې د هغې یو اصلي لامل د عصري تکنالوژۍ نشتوالی دی. افغانستان کې له پخوا زمانو راهیسې دوه ډوله پنبه کرل دود لري چې حاصلات یې کورنۍ اړتیاوې پوره کوي او عبارت د کوکلې او چګتو څخه دي. پورتني ډولونه د هېواد په سوېلي سیمو لکه: پروان، فراه او د هېواد ختیځو او نورو سیمو کې کرل کېږي.

هېواد کې د پنبې ځینې مهم ډولونه عبارت دي له Acala ۴۲-۴۸،
Acala-۴۲ ۲۷C، ۱۷C-۱۵ اورامین ۱۵۱۷م او نور یې لکه (Cim ۱۰۹)، نایاب ۹۲ له هند، ویرامین له ایران، Acala ۱۰۸F و ۱۳۸-F له تاشکند او ازبکستان څخه دي، چې د افغانستان د شرایطو سره د توافق وروسته کرل شوېدي. له غوړیو پرته له پنبې څخه صابون، ګلیسرین او ګریس هم لاس ته راځي. د کاغذ په صنعت کې هم په ډېره لوړه کچه کارول کېږي.

د هېواد ۵۰ سلنه پنبه د سوېلي ولایتونو لکه بغلان، تخار او بلخ څخه لاس ته راځي، په هر هکتار ځمکه یې له دوه ټنو څخه زیات حاصل لري.

۰۲ لمر ګلی (Sunflower)

علمي نوم یې (Helianthuse Annus) دی، د composite د کورنۍ پورې اړه لري. نژدې د لمر ګلي ۶۷ کرنیزې ډولونه پېژندل شوي دي او برسېره پرکرنیزو ډولونو ډېر شمېر د ځوکلنو زینتي بوټو(Ornamental) او هرزه وښو په شکل هم شتون لري. لمر ګلی یو کلن بوټی دی ، د ساقې لوړوالی یې تر ۲.۵ مترو پورې رسېږي.لمر ګلی د تېل لرونکو مهمو بوټو له ډلې دی او په نړۍ کې یې د تېل لرونکو بوټو ۸۰ سلنه سیمه نیولې ده. د لمر ګلي تخم کې له ۵۰ تر۵۲ سلنې تېل شتون لري. د تېلو ویستلو څخه وروسته ترې تر ۴۰ سلنه زیاته کنجاره په لاس راځي. د لمر ګلي کنجاره ۳۵-۳۰ سلنې پورې پروټینې مواد، ۱۰سلنه غوړي او تر ۲۰ سلنه پورې کاربوهایډریټ لري. د لمر ګلي غوړي په خوړو کې خوندور وي.

د لمر ګلي ډنډه، پاڼې او ګل په اسانۍ سره سایلج کېږي چې ډېر کاربوهایډریټ لري، همدارنګه دا سایلج په ډېره کچه پروټین او کاروتین لري، د لمر ګلي ډنډې د سوخت لپاره کاروي، ایرې یې تر ۳۵ سلنه پورې پوټاشیم اکساید لري او د پوټاشیم د کارونې لپاره چې د پوټاشیم لرونکې کیمیاوي سرې د برابرولو د اړتیا وړ ماده ده.

لمر ګلی د مچیو ساتنې په پراختیا کې هم ډېر ارزښت لري. د هېواد په سوېلي او ختیځو ولایتونو کې د غوړو د تولید لپاره کرل کېږي چې یو جریب ځمکې څخه ۶۰۰-۵۰۰ کیلوګرامه د لمر ګلي د تخم دانې لاس ته راځي.

۰۳ زغــر (Flax)

علمي نوم یې (Linum usitatissimum) او د Linaceae کورنۍ پورې اړه لري.
د صنعتي بوټو له ډلې څخه یو کلن بوټی دی چې تخم یې ۴۸-۴۲ سلنه پورې غوړ لري. له غوړیو څخه یې په کیمیاوي صنایعو، د څرمنې په صنعت کې، د اوبدلو په صنعت، د صابون جوړولو او کاغذ جوړولو په صنایعو کې کار اخیستل.

د زغرو کنجاره په منځنې ډول ۳۳ سلنه پروټین ۸,۶ سلنه شحم، ۶-۳ سلنه کاربوهایډریټ او ۸,۷ سلنه سلولوز لري. د زغرو کنجارې څخه د شیدو او غوښینو غواګانو د تغذیې لپاره کار اخېستل کېږي. د زغرو د مېده وښو څخه د پسونو د تغذیې لپاره ګټه اخېستل کېږي. د زغر بوټی د هېواد په سوېلي ولایتونو کې د غوړیو د لاسته راوړو لپاره کرل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۰۴ شرشم (Mustard)

شرشم يو ډېر پخوانی تېلي يو کلن بوټی دی چې لوړوالی يې له ۹۰-۶۰سانتي مترو پورې رسېږي. د شرشمو دانې ۴۰ سلنه تېل لري. د شرشمو تېلو څخه په پخلي او تخنيك کې، د فولاد جوړولو په صنعت کې د فولادو د مکدر کولو لپاره او د صابون او ربړ په توليد کې ترې کار اخېستل کېږي. د شرشمو کنجاره ۳۵ سلنه پروټيني مواد لري چې د حېواناتو د خوړو لپاره په کار وړل کېږي. شرشم د شاتو ښه توليدونکی بوټي دی.د شرشمو تخم د نيمه مضرو تېلو زيات مقدار لري.

۰۵ سائبين (Soybean)

علمي نوم يې (Glycine max) دی، د نړۍ له ډېرو مشهورو حبوباتو څخه دی، د خپل هر اړخيز ارزښت له آمله هر کال په ټوله نړۍ کې د ۵٦ ميليون هکتارو څخه په زياته ځمکه کرل کېږي. د دې بوټي اصلي توليد د هغې دانې دی چې د ٤٥-٣٥ سلنه پورې پروټين او د ٢٦-١٧ سلنه پورې غوړ لري، چې د پروټينو او نباتي غوړيو مهمه سرچينه جوړوي.

د سائبينو خامو دانو څخه د سابو په توګه ګټه اخېستل کېږي او کله کله هم د سلاد په ډول خوړل کېږي. د پخو دانو څخه يې ډول ډول خواړه تياروليّ شو، په صنعت کې ورڅخه شيدې، کوچ، پنېر، چکه او غوړي په لاس راوړي. د خوراکي توکو په ډول برسېره د سائبينو دانې د صنعت د بېلابېلو ډګرونو لپاره ښه توکي جوړوي.

د سائبينو له غوړيو څخه په عطر، د نوکانو د رنګ، سربښ، ګليسرين، صابون او شمعې جوړولو کې کار اخېستل کېږي. د Lecithin ماده چې په فرعي توګه د غوړيو په خوا کې په لاس راځي د زيات ارزښت درلودونکې ده. د دې مادې څخه د خوراکي توکو د توليد په صنعت کې د سينګار توکو او درملو په جوړولو کښې د ښه تثبيت کوونکي او محلل په توګه ګټه اخېستل کېږي.

د سائبينو کنجاره چې د غوړيو د توليد څخه وروسته لاس ته راځي هم څو اړخيزه کارول کېږي. د ښې پروټيني محتوا د لرلو له کبله د خوراکي توکو د خامې مادې په توګه ورڅخه کار اخېستل کېږي او اهلي څارويو د خوراکي لپاره ور څخه ګټه اخلي. د سائبينو کنجاره د کيمياوي سرې په

توليد، د مصنوعي توکو، رنګونو او پلاستيك جوړولو کې کارول کېږي او کاسين ماده هم ورڅخه په لاس راځي.

د سائبينو تر ټولو ډېر حاصل هسپانيه کې (۲.۵۲) ټنه، ايټاليا کې (۲,۵۱) ټنه، کاناډا کې (۲,۲۷) ټنه او ارجنټاين کې (۲,۳۱) ټنه له يو هکتار ځمکې څخه راپور ورکړ شوی دی.

افغانستان کې هم د سائبينو کر دود موندلی او د پروټيني موادو ښه سرچينه جوړوي. افغانستان د جغرافيوي موقعيت له پلوه د سائبينو د کر لپاره وړ دی. د څو کالو راپدېخوا افغانان له سائبين بوټي سره آشنا شوي دي.

۰۶ مصور (Safflower)

علمي نوم يې (Carthamus tinctorius) دی، د غوړيو داستحصال په خاطر کرل کېږي، خوراکي او صنعتي ارزښت لري. د ښه او باکېفيته فصل دانې يې ۳۲-۲۹سلنه پورې غوړي لري. د مصور يې پوټکي دانو څخه د خوراك غوړ او د پوټکي لرونکو دانو څخه يې د تېلو او تخنيکي غوړيو لبناليوم د استحصال په منظور ګټه اخېستل کېږي.
مصور د وچوېې په مقابل کې مقاوم دي، نو هغه د بيدې، سايلېج او شنوخوراکو په منظور په هغو للمي ځمکو کې چې د منځني حد اورښتونه لري او نيمه دښتي سيمې دي، کرل کېږي.

۰۷ زيتون (Olive)

د زيتون ونه په تودو سيمو کې چې د مديترانه اقليم ولري ښې لاسته راوړنې لري. هېواد کې يې ځنګلونه او باغونه د ننګرهار او کونړ ولايتونو کې ليدل کېږي. د هغه لوړ اقتصادي، طبي او صنعتي ارزښت له مخې چې دغه بوټي يې لري د هېواد په لومړي او دويم پنځه کلن پلان کې (۱۳۵۳-۱۳٤۰ هـ ش) او (۱۳٤۵-۱۳٤۱ هـ ش) پورې د زيتونو د باغونو کرل د ننګرهار د ناوې د پراختيا په پروژه کې شامل شول چې څلور لوی ميکانيزه فارمونه هم په سيمه کې وکرل شوو او وروسته بيا په ۱۳٦٤ ل کال کې د هدې سيمه کې د زيتونو د پروسس، اچارو او غوړيو ايستلو يوه مجهزه فابريکه پرانېستل شوه او په کار يې پېل وکړ. د زيتونو باغونه چې په تدريج سره د حاصل ورکولو مرحلې ته رسېږي د هغه ميوه راټولوي او دغه فابريکې ته لېږدول کېږي.

د زيتون بوټي د ټول ژوند په دوران کې ډېرې پالنې ته اړتيا لري لکه د څانګو پرېکول، ځمکه نرمول په خپل وخت دوا پرې شيندل، اوبه خور او کيمياوي سره ورکول. کله چې د زيتونو دانې په ونه کې پوره اندازې ته ورسېږي، نو شينوالي کې ځېنې يې د اچار جوړولو لپاره فابريکې ته وړل کېږي، خو ځېنې نور يې په څانګرې ډول د غوړيو لپاره ساتل کېږي. د غوړيو د تر لاسه کولو لپاره د زيتونو دانې په ونه کې تر هغه پرېښودل کېږي، چې دانې په پوره توګه توري شي، بيا پر لاس د ونې څخه راټولېږي او په څانګړوکرېټونو کې فابريکې ته لېږدول کېږي. د زيتونو فابريکه کې د بېلابېلو محلولونو د تېرېدو څخه وروسته د عصري او مدرنو ماشينونو له لارې د فني او مسلکي پرسونل د څانګړې پاملرنې په واسطه ترې غوړي ويستل کېږي. دغه غوړي ۱۰۰ سلنه خالص طبيعي او خوراکي ارزښت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوداګریز پلان برخې

مشفق الرحمن محمودی

اوسني ازاد بازار کې د رقابت او سیالۍ کولو لپاره اړینه ده، چې هر متشبث او سوداګر کاروباري فرصت او وخت وپېژني او د هغه د لاسته راوړلو لپاره هر اړخیزه اندونه، طرحې او پلانونه ترتیب کړي، نو اړینه ده چې سوداګریز فرصت په دقیق ډول وپېژندل شي او د تحلیل او ارزونې څخه وروسته یې د عملي کولو لپاره هڅه وشي.

غوره متشبث او سوداګر ته د فرصت پېژندنې څخه وروسته لازمه ده چې د هغې د لاسته راوړلو لپاره په اړینو مالي او بشري سرچینو فکر او په ښه توګه یې ارزونه وکړي، د مالي او بشري سرچینو ترڅنګ د تولیداتي توکو او چوپړتیاو لپاره په بازار موندنه هم فکر وکړي، ځېنې وخت د نوو سوداګریزو چارو د پرمختګ لپاره یواځې د شرکت پانګه بسنه نه کوي او د اړتیا وړ پانګې د لاسته راوړلو لپاره بېلابېلو مالي بنسټونو ته باید مراجعه وشي، د مالي سرچینو د لاسته راوړلو لپاره باید مالي بنسټونو ته قناعت ورکړل شي او د نوي پانګې اچونې په اړه باید تفصیلي، تشریحي او قناعت ورکونکي مالومات ورکړل شي، ترڅو پور ورکونکي، پانګوال او سوداګر په بشپړه توګه چمتو شي چې په اړونده برخه کې پانګه اچونه وکړي.

نو پدې بنسټ اړینه ده چې متشبث او سوداګر د اړتیا وړ سرچینو د لاسته راوړلو لپاره او همدارنګه د هغې څخه په راتلونکي کې د ګټې د ارزونې او تمویل کوونکو ته د قناعت په موخه اړینه ده چې سوداګریز پلان جوړ کړي، تر څو د پانګونې یاد شرکت د پرمختګ، مالي او اقتصادي لاسته راوړنو لپاره څرګند او ګام په ګام لارښوونې وړاندې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوداګریز پلان

د ټولو هغو اسنادو ټولګه ده چې د سوداګریز بنسټ یا شرکت د مدیریت له خوا ترتیبیږي، چې مرستې سره یې سوداګریزې کړنې او مالي موخې د نږدې راتلونکې لپاره لنډیز کوي او دا هم روښانه کوي چې په څه ډول دا موخې او کړنې ترسره شي. ښه سوداګریز پلان کولی شي چې رامنځ ته شوي نظرونه او طرحې و ارزوي او په ښه توګه یې عملي کړي، ترڅو څرګند شي چې اړونده توکو ته بازار کې تقاضا او غوښتنه شته او که نشته، نو آیا د دې توکو د تولید لپاره پوره با ظرفیته بشري ځواک لرو؟ څومره مالي سرچینو ته اړتیا ده؟ او داسې نورې مسئلې ...

همدارنګه، سوداګریز پلانونه د عملیاتي پلان په توګه د سوداګرۍ پرمختګ او د عایداتو په زیاتوالي کې مهم رول لري، چې په مرسته یې کېدی شي سوداګریزې طرحې او آندونه د نورو سره شریکې او د طرحو او آندونو د عملي کولو او تمویل لپاره ترې ګټه واخېستل شي.

د سوداګریز پلان برخې

د سوداګریز پلان جوړښت په ټولیزه توګه په څلورو برخو ویشل کېږي.

- د کاروبار اړوند مالومات • د بازار موندنې پلان
- عملیاتي پلان • مالي پلان

۱. د کاروبار اړوند مالومات

دې برخه کې د شرکت یا سوداګریز بنسټ د کاروبار د ډول اړوند په تفصیل او تشریح سربېره د شرکت یا بنسټ اړوند مالومات لیکل کېږي، چې په دریو بنسټیزو برخو وېشل کېږي.

- د بنسټ یا شرکت اړوند تفصیل او توضیح
- د تولیداتو او چوپړتیاو څرنګوالی • سوداګریز ځای

د بنسټ یا شرکت اړوند تفصیل

دې برخه کې اړینه ده چې په څرګند ډول د شرکت یا بنسټ ډول (شراکت، محدودالمسؤلیت، انفرادي..)، د شرکت یا بنسټ د کړنو ډول (ساختماني، خدماتي او یا تولیدي...)، د شرکت د چوپړتیاو او تولیداتو اړوند مالومات، په اونۍ کې کاري ورځې، کاري وخت او دې ته ورته نور مالومات یاد شي. باید په یاد ولرو چې د کاروبار اړوند مالوماتو برخې څخه د پوښښ پاڼه یا کورشیټ هم شتون لري، چې د شرکت نوم، لوګو، د اړیکو شمېرې، بریښنالیک، وبسایټونه او د شرکت پته په کې یاده شوې وي.

د تولیداتو او چوپړتیاو څرنګوالی

د سوداګریز پلان دې برخه کې باید کوښښ وشي چې شرکت د خپلو تولیداتو او چوپړتیاو د ګټو په اړه څرګند مالومات شریک کړي، د بېلګې په توګه شرکت کوم ډول چوپړتیاوې او تولیدات وړاندې کوي؟ پېرودونکي څه ډول کولی شي، چې د دې تولیداتو او چوپړتیاو څخه ګټه پورته کړي؟ بازار کې کوم ډول تولیداتو او چوپړتیاو ته اړتیا لیدل کېږي او د شرکت د تولیداتو او چوپړتیاو توپیر د نورو شرکتونو د تولیداتو او چوپړتیاو سره په څه کې دي او داسې نور مالومات؟ ترڅو د پېرودونکو د خوښې او بازار کې د سیالۍ کولو جوګه شي.

سوداګریز ځای (موقعیت):

سوداګریز ځای ټاکنه د کاروبار په بریا او ناکامۍ کې بنسټیز او رغنده ونډه لري. دې برخه کې باید یادونه وشي چې د تولیداتو د خرڅلاو لپاره څه ډول چاپېریال، سیمې او ودانۍ ته اړتیا ده چې پېرودونکې ورته لاس رسی ولري او همدارنګه کوم ډول ټرانسپورټ او اړوندې آسانتیاوې دي په پام کې دي ونیول شي؟

۲. د بازار موندنې پلان:

پېرودونکو ته د توکو او چوپړتیاو د کاروني اړوند ځانګړتیاوو او مالوماتو د پېژندنې لپاره اړینه ده، چې د بازار موندنې پلان جوړ شي، کوم چې د توکو د خرڅلاو او د کاروبار پرمختګ کې بنسټیزه ونډه لري. لومړی باید پېرودونکي په ځیر سره د عمر، جنسیت، عاید، د پوهې کچې، استوګنځای او نورو ځانګړتیاوو پر بنسټ وپېژندل شي او وروسته ټول هغه پېرودونکي په نښه شي، چې د تولیداتو او چوپړتیاو پلور کې ترې تر ډېره حده تمه ساتل کېږي. د بازار موندنې پلان د جوړولو پر مهال ځینې ټکي باید پام کې ونیول شي لکه، د لګښتي توکي او چوپړتیاو د پېرودونکو پېژندنه، د پېرېدونکو علاقه، سلیقه او غوښتنې، د توکو او چوپړتیاو څخه د ګټې اخېستنې پر مهال د پېرودونکو او لګښت کوونکو هیلې او تمې او د دی ترڅنګ د پلان دې برخه کې لاندې پوښتنو ته هم باید ځواب ورکړل شي.

بازار کې شته سیالي او رقابتونه:

د بازار موندنې د پلان جوړونې برخه کې باید بازار کې د شته توکو او چوپړتیاو په اړه پراخه او دقیقه شننه او پلټنه وشي، ترڅو روښانه شي چې د اړونده توکو د خرڅلاو لپاره بازار کې رقابت کوونکي شتون لري؟ د سیالي کوونکو کاروبار کوم حالت کې ځای لري او دې ته ورته نور اړین مالومات لکه د توکو اوچوپړتیاو توپیر د سیالي کوونکو د توکو او چوپړتیاو سره او همدارنګه بازار څخه رقابت او سیالي کوونکو اړوند اړین مالومات راټول شي او د هغوی د کمزورۍ او قوت ټکي په ګوته شي.

د توکو د خرڅلاو او بیبو ټاکنه:

د خرڅلاو وړ بیه د توکو او چوپړتیاو د بازار موندنې او سیالي برخه کې بنسټیز رول لري، د توکو او چوپړتیاو وړ بیه ټاکل او د خرڅلاو غوره ستراتېژي د شرکت د تولیداتو او چوپړتیاو د بازار موندنې او پرمختګ لپاره تر ټولو غوره وسیله ګڼل کېږي.

سوداګریزې خبرتیاوې او عامه اړیکې:

سوداګریزې خبرتیاوې او عامه اړیکې ټولې هغه برخې رانغاړي کومې چې د بېلابېلو رسنیزو وسائلو په مرسته د توکو اوتولیداتو کاروني اړوند مالومات د پېرودونکو او لګښت کوونکو سره شریکوي، ترڅو وشو کولی د تولیداتو او چوپړتیاو د څرنګوالي او ځانګړتیاوو په اړه وړ او پر وخت مالوماتو څخه اړوند پېرودونکي خبر شي. دلته باید هغه رسنیزې لارې کومې چې ټاکل شوي بازار او په نښه شوو پېرودونکو ته د تولیداتي توکو او چوپړتیاو پیغام په رسولو کې تر ټولو زیات تاثیر لري، د سوداګریزو خبرتیاوو او عامه اړیکو لپاره وټاکل شي.

د دې ترڅنګ دا هم ډېره اړینه ګڼل کېږي، چې د سوداګریزو خبرتیاوو د خپراوي او په نښه شوو پېرودونکو سره د اړیکې لپاره باید د وړ رسنۍ څخه ګټه واخېستل شي، ترڅو د توکو، چوپړتیاو او تولیداتو اړوند مالومات او پیغام په سمه توګه ور ورسول شي او د بازار موندنې د خبرتیاوو د خپراوي موده او وخت او دېته ورته نور اړوند موضوعات هم په همدې برخه کې شاملېږي.

۳. مدیریتي او اداري پلان:

مدیریت او اداره د سوداګرۍ او کاروبار پرمختګ کې خورا اړین رول لري، سوداګریز پرمختګ او بریالیتوب د کارکوونکو د منظمې اداري او مالي مدیریت پورې تړلی دی. دې برخه کې اړینه ده، چې یې یادونه وشي، چې کاروبار د چا په لاس پرمخ وړل کېږي، که کاروبار د انفرادي متشبث له لارې پر مخ وړل کېږي، باید خپلې وړتیاوې په اړونده برخه کې په ګوته کړي او همدارنګه دا هم باید یاد شي، چې په اړونده برخه کې څه ډول مرستې ته اړتیا لري.

که چېرې د کاروبار جوړښت یا بنه د شراکت پر بنسټ وي، نو باید اړوند مالومات شریک شي او د ټاکل شوبو شریکوالو د چارو او د کاروبار پرمختګ کې د دوي ونډه، کاري تجربه، پخوانۍ دندې، مسؤلیتونه، ظرفیت او پوهې اړوند اسناد او مالومات څرګند شي.

د مدیریتي او اداري پلان په جوړښت کې باید لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړل شي: پخوانۍ کاروباري تجربې تر کومه بریده دې برخه کې مرسته کولی شي؟ پدې اړه د کمزورۍ ټکي کوم دي او څرنګه یې مجرا کولی شو؟ د شرکت مدیریت او رهبرۍ کې باید څوک ځای ولري، د دوي دندې او مسولیتونه څه دي؟ د مدیریت او اداري د قوت او کمزورۍ ټکي کوم دي؟ او په کومه کچه تنخواګانې او نور امتیازات باید ورکړل شي او داسې نورو پوښتنو ته باید ځواب ورکړل شي.

٤. مالي پلان:

غوره مالي مدیریت د شرکت د ګټې او عاید د زیاتوالي لامل ګرځي، هر متشبث او سوداګر پدې هڅه کې دی، چې مالي سرچینې په ښه توګه منظمې او ور څخه له ټولو ډېره ګټه پورته کړي. یو متشبث او سوداګر ته اړینه ده چې د غوره مالي مدیریت لپاره پالیسي جوړه او د هغې په پلي کولو کې کوټلي اجراات وکړي، د مالي پلان دې برخه کې د تمویل او مالي حسابونو اړوند، لاندې ټکي باید په پام کې ولرو: د کاروبار د پېل لپاره ټول ټال څومره پانګې اچونې ته اړتیا ده؟ څه ډول او څرنګه باید پانګه وکارول شي؟ څومره پور ته اړتیا لیدل کېږي او همدارنګه د پور شویبو پېسو بیا ورکړه باید کله اوڅه ډول ترسره شي؟ د راتلونکې کال لپاره باید په کومه کچه تولیدات ولرو اوهمدارنګه په کومه کچه باید دتولیداتي توکو او چوپړتیاو خرڅلاو وشي، ترڅو د شرکت لګښتونه جبران او ګټه ترلاسه کړو؟

د مالي پلان دې برخه کې باید ټول اړوند مالي اسناد او د تېرو کلونو بېلانسونه، حسابونه او د اړتیا پر مهال د راتلونکې کلونو لپاره فرضي بېلانسونه او مالي حسابونه ترتیب او ښودل کېږي، که چېرې کاروبار پخوانی وي، نو باید د تېرو څو کلونو مالیاتي اظهارنامې او اړوند مالي حسابونه هم وښودل شي او همدارنګه د شرکت د عاید ګټې، لګښتونو او خرڅلاو اړونده وړاندوینه او احتمالي ارزونې هم وښودل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسمي پورونه د بزګرانو عوايد لوړوي او د کرنې د پراختيا لامل ګرځي

پوهنمل مسعود موحد | د ننګرهار پوهنتون د کرنيز اقتصاد څانګې استاد

کرنه او مالداري د هېواد اقتصاد کې ډېر ارزښت لري، ځکه د کرنې سکتور د ملي ناخالص عايد شاوخوا دوه ويشت سلنه جوړوي. له دې پرته د نړېوال بانک د اوسنيو راپورونو پر بنسټ افغانستان کې کرنه او مالداري د شاوخوا ۴۴ سلنه کورنيو د عايد ستره سرچينه ده، ځکه نو دې سکتور هېواد کې ډېرو خلکو ته د کار زمينه رامنځته کړېده. پردې برسېره دا سکتور د خوړو په خونديتوب کې هم رول لري. که څه هم زمونږ هېواد لا تراوسه د خوړو توليد کې پر ځان بسيا نه دی، خو بيا هم د کرنې سکتور تر ډېره بريده د افغانستان خلکو ته خواړه برابروي. د هېواد اقتصاد کې د کرنې ارزښت له دې هم مالومېدی شي، چې د اتيا سلنه شاوخوا صادرات مو له همدې سکتوره دي. د افغانستان تازه او وچې مېوې، سبزيجات او ځېنې نور لوړ ارزښت لرونکي کرنيز توکي لکه زعفران بهرنيو هېوادونو ته لېږدول کېږي، چې له امله يې نه يوازې بهرني اسعار ترلاسه کېږي، بلکې هېواد ته مو لوي افتخار او وياړ رابخښي.

د کرنې سکتور د ارزښت پام کې نيولو سره په تېرو دوو لسيزو کې د دې سکتور د پراختيا لپاره ډېر کار تر سره شو. ډول ډول پروژې او پروګرامونه پلي شول، چې پايله کې د کرنې د سکتور په ځينو برخو کې د پام وړ پرمختګ رامنځته شو. د هېواد ختيځه سيمه کې په ځانګړي ډول ننګرهار ولايت کې د سبزيجاتو توليد ډېر شو، د هېواد په ځېنو نورو ولايتونو کې د بڼ ساتنې توکو پراختيا وموندله، هرات کې د زعفرانو توليد ترويج شو، باميانو کې د الوګانو د توليد کچه لوړه شوه. همدارنګه د چرګانو او د مالدارۍ نورو محصولاتو برخه کې د پام وړ زياتوالی رامنځته شو.

له بده مرغه اوس هم زمونږ د کرنې سکتور د وروسته پاتې او عنعنوي کرنې پنوم پېژندل کېږي. د يوې ټوټې ځمکې حاصل د نورو هېوادونو په پرتله ډېر لږ دی. بزګران او مال لرونکي مو د کرنيزو توکو د پلور برخه کې ډېرې ستونزې لري. د کرنې او مالدارۍ څخه عوايد ډېر لږ لاسته راځي، چې بزګران او مال لرونکي مو نشي کولی، خپل ژوند پرې په سم ډول وړاندې بوځي او پېسې سپما کړي. زمونږ بزګران او څاروي په ټوله کې د توليدي عواملو لکه سرې، کېمياوي توکو، کرنيزو ابزارو او نورو اړينو توکو برابرولو کې ستونزې لري. دغه ستونزې په ټوله کې پانګې ته د نه لاسرسي له امله دي. بزګران او مال لرونکي ځيني وخت اړ کېږي، چې کرنې ته شا کړي او نورو سکتورونو کې د کار په لټه شي، خو دا چې هېواد کې نور سکتورونه لکه د صنعت سکتور دومره پرمختللي نه دي، چې په لوي شمېر خلک جذب کړي، ځکه نو د غربت او بې وزلۍ کچه لوړېږي.

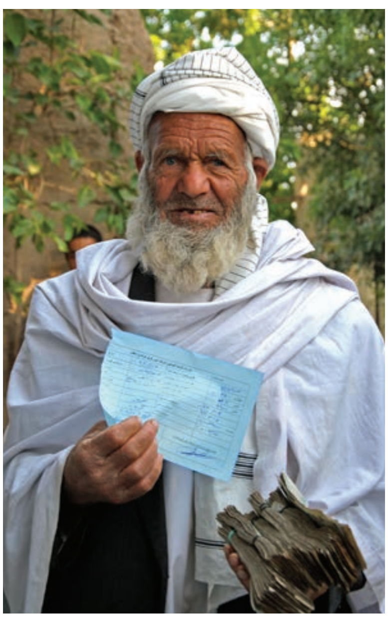

(c) ketabton.com: The Digital Library

علمي څېړنو او د نورو هېوادونو تجربو ښودلې چې رسمي پورونو ته لاسرسی کولی شي د بزګرانو سره د توليدي لاملونو او ابزارو برابرولو کې ډېره مرسته وکړي او د دوي توليدات او عوايد لوړ کړي. رسمي پورونو ته لاسرسی همدا راز بزګرانو او مالدارانو سره د بازار موندنې برخه کې هم مرسته کولی شي. کرنه لکه د نورو سکتورنو په شان نه ده، ځکه د کرنې سکتور کې د پانګې بهير ډېر ورو وي او موسمي ځانګړتياوې لري. بزګران د يوه کال بهير کې نه شي کولی هره اوونۍ يا هره مياشت عوايد ولري، دوي يو کال کې يو ځل، دوه ځل او ندرتاً درې ځلې محصولات راټولولی شي او بازار کې يې پلوري، ترڅو د خپلې خوارۍ او پانګوونې ګټه ترلاسه کړي. د تمې سره ناسم دوي د ټول کال بهير کې د خپلو کروندو او کورنيو لپاره لګښتونو ته اړتيا لري. معمولاً د فصل د کرلو څخه تر حاصل راټولولو پورې بزګران له کرنې عوايد نه لري، خو لګښتونه لري. د کرنيز سکتور د دغې ځانګړتيا له امله د پانګې او پورونو د برابرولو لپاره ورته ډېره اړتيا ليدل کېږي. د بزګرانو او کرنيز سکتور د دې ستونزې پام کې نيولو سره په تېرو دوه لسيزو کې د پور برابرولو بېلابېل پروګرامونه پلي شوي دي.

د کوچنيو پورونو موسساتو، بانکونو او نورو مالي ادارو يو شمېر بزګرانو ته پورونه برابر کړي دي، همدارنګه د کرنيزې پرمختيا صندوق تر اوسه څه له پاسه لس ميلیارده افغانۍ پورونه ورکړي دي. خو پانګې او پورونو ته د کرنيز سکتور د غوښتنې په پرتله دا پورونه ډېر زيات کم دي. د شته مالي موسساتو او ادارو پوښښ هم ډېر کم تر سترګو کېږي. همدارنګه زموږ بزګران، په ځانګړي ډول هغه چې په لرې پرتو سيمو کې استوګن دي، د رسمي پورونو د پروګرامونو څخه ناخبره دي. يو شمېر يې د پوهې کچې د کموالي له امله د پور د اخيستلو بهيرونه نه شي ترسره کولی. ځينې يې تضمين او د ځمکې قباله نه شي برابرولی، ترڅو پور پرې ترلاسه کړي. ډېر شمېر خلک د ديني اعتقاد له امله په رسمي پورونو بدګمانه دي او فکر کوي چې رسمي پورونه د سود (ربا) پر بنسټ ورکول کېږي او ترلاسه کول يا کارول يې د ګناه سبب ګرځي.

د پورته ستونزو له امله زموږ زيار کښه بزګران يا بې پانګې پاتې کېږي او يا هم غير رسمي پورونو ته مخه کوي. که بزګران په خپلو کروندو کې که څه هم ډېره خواري وکړي، خو لازمه پانګونه ونه کړي، د دوي خواري به دومره پايله ونلري، خو که چېرې يې خواري له لازمې پانګونې سره مل شي، توليد او عايد يې لوړيږي. د مرکزي احصائيې د يوې سروې راپور پر بنسټ د هېواد کليوالي سيمو کې (۴۲) سلنه کورنۍ پر غير رسمي پورونو تکيه کوي. غير رسمي پورونه زموږ هېواد کې په دوه ډوله دي. لومړی ډول يې هغه پورونه دي چې د مرستې او همکارۍ پر بنسټ ورکول کېږي لکه چې د خپلوانو، شتمنو خلکو او ګاونډيانو څخه ترلاسه کېږي. دوهم ډول يې هغه پورونه دي چې معاملاتي او کاروباري اړخ لري، لکه چې د توليدي عواملو برابروونکو، سود خوړونکو، هټۍ والو، د کرنيزو محصولاتو کاروبارياڼو او ځينو نورو ډلو او خلکو لخوا برابرېږي. يو شمېر بزګران کله چې لويو پورونو ته اړتيا ولري، خپله غيرمنقوله دارايي (لکه ځمکه او کور) په اجاره ورکوي.
غير رسمي پورونه کېدی شي په ځينې برخو کې بزګرانو سره مرسته وکړي، خو په ټوله کې دغه پورونه د کم وخت لپاره وي. هغه غير رسمي پورونه چې معاملاتي او کاروباري اړخ لري، بزګرانو ته په ډېره لوړه بيه تماميږي. د بېلګې په ډول هېواد کې د چرګانو د توليدي لاملونو برابروونکي پور اخيستونکو فارم لرونکو ته د چرګانو روزنې توليدي لاملونه لکه يو ورځني چرګوړي، دانه او درمل د بازار د بيې په پرتله په ډېره لوړه بيه په پور ورکوي. له لورې يې سربېره، غير رسمي پورونه د ځينو ټولنيزو ستونزو لکه نزاع او جنګونو سبب هم ګرځي. د غير رسمي پور اخيستلو او کارولو په وخت بزګران د ټيټوالي احساس کوي او کله کله يې شخصيت ته هم زيان رسيږي، خو دغه ستونزې بيا په رسمي پورونو کې نه وي. د رسمي پور اخيستلو په وخت بزګران يوې رسمي څانګې ته ورځي او د ټولو شرطونو په پوهېدو، پور ورکوونکي سره تړون ترسره کوي، رسمي فورمونه او پاڼې ډکوي او لاسليکوي يې، شخصيت ته يې هيڅ زيان نه رسيږي. هېواد کې د پورونو برابرولو اوسنۍ موسسې او ادارې له يوې خوا ډېر کم پوښښ لري او د کوچنيو بزګرانو ګډون ورسره کم دی، خو له بلې خوا له نېکه مرغه د کرنيزې پرمختيا صندوق په ګډون ډېری شمېر مالي ادارې او بانکونه اوس پورونه د اسلامي اصولو پر بنسټ وړاندې کوي. دا چې افغانستان يو اسلامي هېواد دی او دلته خلک د اسلام د سپېڅلي دين پر بنسټ خپل ژوند مخته بيايي او ديني ارزښتونو ته پر خپلو وټه اييزو وسايلو غوره والی ورکوي، ځکه نو ډېره اړينه ده چې پورونه بايد له سود او ګناه پاک واوسي.

موږ بايد هم مهاله هم د کرنې برخه کې پرمختګ وکړو او هم خپل ديني ارزښتونه وساتو. د اسلامي اصولو پر بنسټ کرنيز پورونه که څه هم افغانستان کې نوي دي، خو په نورو اسلامي هېوادونو کې يې ډېره ښه پايله ترلاسه کړې ده، بزګران او مال لرونکي ورڅخه ډېر خوښ دي. اسلامي پورونه ډېر ډولونه لري، لکه مرابحه، مزارعه، سلم او داسې نور، چې د کرنيزې سوداګرې سکتور د ځانګړتياوو سره سمون خوري او ښه پايله لرلی شي. تر هر څه وړاندې بايد د کرنيزو پورونو برخه کې د بزګرانو او مالدارانو پوهاوی ډېر شي.

دوی بايد پر دې وپوهېږي چې له کوم ځايه او په کومو شرطونو پورونه ترلاسه کړي. دوي بايد همداراز د پورونو په ښه توګه او پر ځای کارولو وپوهېږي، ترڅو په ښه ډول او پر وخت يې بېرته ورکړي. د کرنې وزارت، بانکونه، مالي موسسې، په ځانګړي ډول د کرنيزې پرمختيا صندوق بايد د چارو سيمې او پوښښ پراخه کړي، ترڅو ډېر بزګران او مال لرونکي ترې ګټه پورته کړي. دوي بايد لرې پرتو کليوالي سيمو او ډېرو ولايتونو ته چوپړتياوې ورسوي، کرنه د ښارونو په پرتله ډېره په کليو کې ترسره کېږي. د پورته ټکو سره سره ډېره اړينه دا ده چې اسلامي پورونه ترويج شي، بزګران او مال لرونکي پرې وپوهېږي او پر ارزښت يې پوه شي. له دې سره به د دوي ترمنځه د پورونو په اړه لېوالتيا زياته شي. ډېر شمېر به پورونو ته زړه ښه کړي، هېواد کې په کرنه به د پانګونې کچه لوړه شي، د خواريکښو بزګرانو او مالدارانو په جېب کې به پيسې ډېرې شي، د پرمختللې کرنې پر مټ به مو هېواد پدې برخه کې پرمخ ولاړ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تخيل رنګين الهام

غزل

محمد نادر دانش

په زوره زوره مې وهي د زړګي ور څوک دی؟
ته خو دننه يې جانانه، دا بهر څوک دی؟
يو موټی زره دی، په هغې کې خو نو ته دېره يې!
څه! ورته ووايه، چې مه راځه که هر څوک دی؟
تا چې نه درد راکړی، نه دې ازار کړی يمه
نو بيا سبب زما د مات زره او پرهر څوک دی؟
څه! دا زه نه صحيح، نو ته خو دومره ووايه چې!
ستا د ياری معيار په تله برابر څوک دی؟
تا چې زما د هېرولو اراده کړې ده
را معلومېږي، ګوندې بل دې په نظر څوک دی!
يو خدای خبر دی او بل ته وربانديې ښه پوهېږې
دانشه! ستا د زره له حاله بل خبر څوک دی؟

بې غمه ناصح

ډاکټر ايمل ارمان

نن ګلونه مو زخمي دي، دا ويرونه هسې نه دي
په هر ځای کې دي قبرونه، ببرغونه هسې نه دي
دا وطن د ننګيالو دی، ننګيالي يې زېږولي
هر يو تن باندې چې ګورې، پرهرونه هسې نه دي
آزادي مو ده ګټلې، مونږ بچي يو د ملالې
انګرېزان مو دي شړلي، تاريخونه هسې نه دي
د خپل پاک وطن لپاره، کلی، کور ؤ رانه پاتې
سره روسان مو تري ويستلي، وران کورونه هسې نه دي
په هر کور کې زمونږ کونډې، په ژړا ټول يتيمان دي
دا په اوښکو لمبېدلي، ګرېوانونه هسې نه دي
د تورتم شپې وې راغلې، په مونږ خوارو افغانانو
له هر تنه مو پرې شوي، اندامونه هسې نه دي
د ظالم نظر سپېره دی، وخت په وخت کاڼي راولي
د هر لوري نه ظلمونه، دا ګواښونه هسې نه دي
ای ناصحه يې بې غمه، لږ زمونږ حال نه خبر شه!
د (ارمان) په شاني زړو کې، ارمانونه هسې نه دي

سروده ای در توصيف وحدت

شهيد سيد اسماعيل بلخی

چه ابتلا است که در هر بلاد می‌نگرم
نزاع مذهب و جنگ نژاد می‌نگرم
به نام صلح به اسباب جنگ می‌کوشند
ز بهر تفرقه در اتحاد می‌نگرم
نوای عدل بهر نای ليک وقت عمل
خلاف مصلحت و عدل و داد می‌نگرم
مگر نه جمله از يک نسل پاک باباييم
ترا به محنت خود از چه شاد می‌نگرم
به عيب خود نگشوديم چشم و هر کس را
به عيب جامعه در انتقاد می‌نگرم
به روی سفره قسمت به دور هم جمعيم
برای لقمه ربودن عناد می‌نگرم
از دير و ميکده آزاد باش می‌شنويم
چه کشمکش از پی انقياد می‌نگرم
بهانه چند نماييم به بی‌سوادی خلق
تمام مفسده در باسواد می‌نگرم
بيا بيا همه اعضای يک بدن باشيم
امور جمله به وفق مراد می‌نگرم
به رغم شيخ اگر وحدتی پديد آريم
متاع شيعه و سنی کساد می‌نگرم
ميان ما و تو صد درد مشترک باقی است
ترا به خود از چه بی‌اعتماد می‌نگرم
دل شکسته مظلوم بلخيا به کف آر
بنای ظلم سراسر به باد می‌نگرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا میدانید ...

حقایق جالب در مورد زراعت

جمع آوری و تدوین: نرگس غزنوی | لیسانس اداره تجارت

۱. حدود ۷۵،۰۰۰ الی ۸۰،۰۰۰ گل زعفران برداشت می‌شود تا ۴۵۳ گرام زعفران بدست آید.

۲. قسمت سبز کچالو حاوی ماده‌ای به نام سولانین است. این ماده برای انسان سمی است. سولانین از گیاه در مقابل شکارچیان محافظت می کند.

۳. آب برنج یک ضد تب طبیعی است و در زمان زکام خلط سینه را به سادگی جمع می‌کند.

٤. به کسانی که دچار افسردگی هستند بوییدن شکوفه پنبه توصیه می‌شود.

۵. از آنجائیکه جوانه گندم دارای دو یا سه برابر بیشتر ویتامین B است، از آن برای درمان دستگاه هاضمه، امراض جلدی، بیماری‌های تنفسی و قلبی و عروقی استفاده می‌شود. جوانه گندم به تعادل سطح کلسترول و محافظت از قلب کمک می‌کند.

٦. در یونان باستان از مرچ نه تنها به عنوان ادویه بلکه به عنوان پیسه و تحفه استفاده میشد.

۷. ماهی به پیشگیری و درمان افسردگی کمک و انسان را شاد تر میسازد.

۸. مصرف لبنیات باعث سلامت استخوان‌ها، جلوگیری از پوکی استخوان، حفظ سلامت دندان‌ها، مقاومت بدن در برابر آسیب‌ها و ضربه پذیری، افزایش انعطاف پذیری و افزایش هوش میشود.

۹. کشمیره اشعهٔ ماوراء بنفش را از خود عبور نمی‌دهد و برای سلامتی بسیار مفید است.

۱۰. بیماران مبتلا به سنگ صفرا و دارای مشکلات کلیوی به دلیل اینکه شلغم حاوی مقدار زیادی اگزالات است نباید شلغم مصرف کنند.

۱۱. مصرف انار سبب خوش رنگی و شادابی جلد می‌شود.

۱۲. پوست مالته کاربرد های مفیدی دارد و میتوان از آن مربای مالته تهیه نمود. مربای پوست مالته سبب تقویت معده میشود.

۱۳. گاو چهار معده دارد و می‌تواند بو را از ۶ مایل دورتر (حدود ۹.۵ کیلومتری) تشخیص دهد.

١٤. ریکارد طولانی‌ترین پرواز یک مرغ ۱۳ ثانیه می‌باشد.

١۵. از نیم‌کیلو پشم، می‌توان ۱۶ کیلومتر تار تولید کرد. در یک توپ بیس‌بال ۱۳۷ متر تار به‌کار رفته است.

١٦. یک گاو شیری متوسط، به طور متوسط ۷ گیلن شیر در روز، ۹۵۰ لیتر در ماه و ۴۶ هزار گیلاس در سال تولید میکند.

١۷. گوسفند قادر است احساساتی مانند خشم، ترس، خستگی و حتی خوشی را تجربه کند و آنها را با علائمی به دیگر گوسفندان نشان دهد.

١۸. یکی از رویدادهای عجیبی که سالانه در شهر یورو واقع در هندوراس رخ می دهد، بارش باران ماهی است که صدها تن ماهی از آسمان به زمین می ریزد که این واقعه کمی عجیب و شوکه‌کننده است!

١۹. مصرف ماهی به درمان فشار خون بالا و چاقی کمك می‌کند. بر اساس يك مطالعه تخصصی در استرالیا، يك رژیم غذایی برای کاهش وزن اگر با مصرف مرتب مقدار مشخصی از ماهی همراه باشد بسیار موثرتر و موفق‌تر خواهد بود.

۲۰. نعناء به درمان زکام، بیماری‌های معده، تنظیم فشار خون و کاهش دردهای دستگاه هاضمه به شمول درد معده، روده، دل‌پیچه، دل بدی و اسهال و غیره کمک می‌کند.

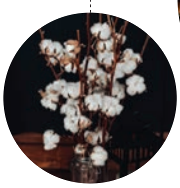

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کار نړېوال سازمان کنوانسیونونو کې د کارکوونکو حقوق

اسرارالله زیارمل - د کرنیزې پرمختیا صندوق ختیځې سیمی حقوقي کارپوه

د نړېوال کنوانسیون پېژندنه:

نړېوال کنوانسیون یا تړون د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ هوکړه او تړون دی، چې له مخې یې هوکړه کوونکي هېوادونه د هغې په ترسره کولو قانوناً مکلف کېږي.

د کار نړېوال سازمان چې په (۱۹۱۹م) کال په نړېواله کچه د کار د تنظیم او نړېوالو اصولو پلي کولو په موخه رامنځته شوی او (۱۸۷) هېوادونه یې غړیتوب لري، چې تر دې مهاله یې د کار په اړه (۱۹۰) کنوانسیونونه رامنځته کړي، له یادې ډلې (۸) کنوانسیونونه بنسټیز کنوانسیونونه بلل شوي او د کار نړېوال سازمان ټول غړي هېوادونه یې په پلي کولو مکلف ګڼل کېږي، چې دا کنوانسیونونه د جبري کار، ماشومانو کار، د سوداګرۍ ټولنه کې د تنظیم حق او ټولنه په تنظیمولو او له هر ډول تبعیض د مخنیوي برخه کې ښکېل دي او پاتې کنوانسیونونه بیا په هغو هېوادونو د پلي کېدو وړ دي چې لاسلیک کړي یې وي.

افغانستان هم په (۲۷/۹/۱۹۳۴م) نېټه د (۶۰م) غړي په توګه د کار نړېوال سازمان غړیتوب ترلاسه کړی او د پنځو بنسټیزو کنوانسیونونو په ګډون یې تر دې مهاله (۱۹) کنوانسیونونه لاسلیک او تائید کړي دي. په هر حال دا چې د بحث موضوع په نړېوالو کنوانسیونونو کې د کارګر حقوق دي، نو په یادو کنوانسیونونو کې د کارګر حقوق د کنوانسیون د شمېرې او کال په یادونې سره په ماده ییز ډول یادوو:

C۸۷: د ټولنې ازادۍ او د هغې د حقوقو څخه د ساتنې کنوانسیون (۱۹۴۸) کال:

۳ ماده: کارګر ته د کار نړېوال سازمان کې د استازي ټاکلو حق ورکړل شوی دی.
۵ ماده: کارګر ته د نوي فدراسیون او نورو تنظیمونو د جوړولو حق ورکول شوی او کارګرو نړېوالو ټولنو سره هم د ځان نښلولو حق لري.

C۹۸: د ټولنیزې چنې وهنې کنوانسیون ۱۹۴۹

۱ ماده: کار کوونکو ته په استخدام کې د تبعیض د مخنیوي حق ورکړل شوی.
۲ ماده: د کارګر لخوا د کار په اداره کولو کې باید هیڅ ډول لاسوهنه ونشي، پدې مانا چې کارګر د کار په قانوني چوکاټ کې د بل له لاسوهنې خوندي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

C۱۳۵: د کارګر د استازو کنوانسیون:
۱ماده: د کارګر له شړلو مخکې باید هغه ته د شړلو لامل واورول شي.

C۲۹: د اجباري کار د مخنیوي کنوانسیون ۱۹۷۱
۱۲ماده: اوله فقره: په کارګر باید ۱۲ میاشتو کې د ۶۰ ورځو پرله پسې کار له اندازې ډېر کار ونشي، په کېدون د هغه وخت چې کار ته په تللو کې یې په لاره لګوي.
دوېیمه فقره: څوک چې په کار باندې مجبور شوي وي، باید د اجباري کار یو تائیدي سند راوړي.

C۵: د کم عمره کارګرو کنوانسیون ۱۹۱۹
۲ماده: له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګر باید په عامه یا شخصي کار ځایونو کې په داسې کار ونه ګومارل شي، چې مسؤلیت ورته متوجه کېږي، مګر دا چې د کورنۍ غړي یې هم په هغې ځای کې کار کوي.

C۶: د شپې لخوا د تنکیو ځوانانو د کار کنوانسیون ۱۹۱۹
دوېیمه ماده: اوله فقره: دشپې لخوا باید د ۱۸ کلونو څخه کم عمره ځوانان په عامه یا شخصي کارځایونو کې کار ونکړي، مګر دا چې د کورنۍ غړي یې ورسره کار کوي.
دوېیمه فقره: د ۱۶ کلونو څخه د ډېر عمر لرونکو ته په ځینو ځانګړو حالاتو کې د شپې کار کولو جواز ورکړل شوی دی.

C۱۰: د کم عمره کارګرو کنوانسیون ۱۹۲۱
۱ ماده: له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګرو ته د شپې کار منع دی، خو که د ورځې لخوا د مکتب له وخت نه وروسته کار کوی نو کولی یې شي.
C۳۳: د کم عمره کارګرو د کار کنوانسیون ۱۹۳۲
۳ماده: اوله فقره: د ۱۲ کلونو څخه کم عمره کارګرو ته د مکتب له وخت نه وروسته د آسانه او سپک کار کولو حق ورکړل شوی دی.

C۶۰: د کم عمره کارګرو د کار کنواسیون ۱۹۳۷
درېیمه ماده: د ۱۳ کلونو څخه کم عمره کارګر ته د مکتب له وخت نه وروسته پدې شرط د کار حق ورکول کېږي، چې دا کار د هغه روغتیا ته زیان ونلري.

C۱: د کاري ساعتونو کنوانسیون ۱۹۱۹
۲ ماده: په کارکوونکې باندې په ورځ کې د ۸ ساعتونو او په اونۍ کې د ۴۸ ساعتونو څخه ډېر کار منع دی.

C۱۴: په اونۍ کې د یوې ورځې استراحت کنوانسیون ۱۹۲۱
۲ ماده : (۱) کارګر ته په اونۍ کې دیوې ورځې د مزد سره سره د رخصتۍ حق ورکول کېږي.

C۳۰: د کاري ساعتونو کنوانسیون ۱۹۳۰
۴ ماده : کارګر په ورځ کې ۸ ساعته او په اونۍ کې تر ۴۸ ساعته پورې کار کولی شي.
۵ ماده: د یوې ورځې کار تر ۸ ساعتونو پورې محدود ندی، بلکې کارګر تر ۱۰ ساعتونو پورې هم کار کولی شي، خو لدې څخه ډېر نشي کولی، البته له ۸ ساعتونو څخه وروسته کار یې په اضافه کارۍ کې حسابېږي.

C۴۱: د شپې له خوا د ښځو د کار مخنیوي کنوانسیون ۱۹۳۴
۳ ماده: ښځو ته د شپې کار کول منع دي، مګر که په یو کارځای کې د یوې ښځې د کورنۍ غړي د شپې له خوا کار کوي، نو ښځې ته هم پکې د شپې کار کولو حق ورکړل شوی.

C۴۶: د کاري ساعتونو کنوانسیون ۱۹۳۵
۶ ماده: کار کوونکي د یکشنبې ورځې او د نورو عمومي رخصتیو له مزد سره د رخصت حق لري.

C۴۳: د کاري ساعتونو د بیا کتنې کنوانسیون ۱۹۳۵
۲ ماده : (۲) په کارګر باید په اونۍ کې له ۴۲ ساعتونو څخه ډېر کار ونشي.
(۳) د ساعتونو منځنۍ پوله باید په څلورو هفتو کې یو ځل وکتل شي.

C۵۲: له مزد سره د رخصتۍ د حق کنوانسیون ۱۹۳۶
۲ ماده: (۱) کارګر د یو کال کار کولو څخه وروسته د ۶ ورځو له مزد سره د رخصتۍ حق لري، چې دا مزد یې د وروستیو ورځو مزد په پرتله ورکول کېږي.
(۲) له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګر په کال کې له مزد سره د ۱۲ ورځو رخصتیو حق لري.

C۸۹: د شپې لخوا د ښځو کار مخنیوي کنوانسیون ۱۹۴۸
۳ ماده: ښځه په هغه حالت کې د شپې کار کولی شي، چې د کورنۍ غړي یې هم ورسره وي.

C۱۰۶: په اونۍ کې د یوې ورځې رخصتۍ کنوانسیون ۱۹۵۷
۶ ماده: کارګر په اونۍ کې د یوې ورځې (۲۴ ساعته پرلپسې) رخصت حق لري.

C۱۷۱: دشپې لخوا دکار کنوانسیون:
۶ ماده: د شپې لخوا د کارکوونکو د روغتیا ساتنه باید وشي او د هغوي د روغتیایي سند لرل او وار په وار سره د هغې نوي کول اړین دي.

C۱۷۲: د کاري چاپېریال او کاري څرنګوالي کنوانسیون ۱۹۹۱
۵ ماده: (۱) که کارګر د رخصتیو ورځو کې کار کوي، نو د اصلي مزد څخه ډېر مزد ورکول کېږي چې شمېر یې د کورنیو قوانینو سره سم ټاکل کېږي.
(۲) – که کارګر د شپې کار کوي، نو د اصل مزد څخه ډېر مزد ورکول کېږي چې د کورنیو قوانینو له مخې تنظیمېږي.
(۳)- که کار د ورځې او د شپې وي، نو ورځ یې په عادي ساعتونو کې حسابېږي او د شپې کار یې په بدل کې د اضافه کارۍ څخه برخمن کېږي.

C۱۷۳: د کارکوونکو د روغتیا ساتنې او خوندیتوب کنوانسیون ۱۹۹۲
۱۲ ماده :(۱)- د کارکوونکو د ملاتړ لپاره د هغوي د ادعاء په حالت کې لږ تر لږه په ۸ اوونیو کې یو ځل د هغه کتنه تر سره کېږي.
(۲)- د کارګرو د ملاتړ لپاره ځینې ځانګړي حقوق لازمېږي، چې باید ترلاسه کولو لپاره یې کارګر لږ تر لږه ۶ میاشتې کار وکړي.

C۱۷۴: په صنعتي فابریکو کې د کارګرو د ترافیکي پېښوو کنوانسیون ۱۹۹۳
۲۰ ماده: په صنعتي فابریکو کې کارګر باید او د هغوي استازي یو ځانګړی میکانیزم جوړ کړي او د خپل ځان د ساتنې لپاره د ځانګړي سېسټم د جوړولو حق لري.
۲۱ ماده: (۲) کارکوونکې حق لري چې د ټولو هغو پېښوو په اړه یې تدابیر ونیول شي، چې د رامنځته کېدو امکان یې شتون ولري.

C۱۷۵: دنیمه وخت (بالمقطع) کنوانسیون ۱۹۹۴
۷ ماده: هغه کارکوونکې چې د نیمه وخت (بالمقطع) کار کوي، له ټولو هغو حقوقو نه چې پوره وخت کارکوونکې یې لري برخمن دي.

C۱۷۶: له ماینونو د روغتیا او خوندیتوب کنوانسیون ۱۹۹۵
۱۳ ماده: دملي قوانینو پام کې نیولو او ددې کنوانسیون د ۴ مې مادې د حکم پر بنسټ کارګر لاندې حقوق لري:
أ. د هغوی د ترافیکي پېښوو او د هغې څخه د رامنځته شوي مرګ او ژوبلې په اړه خبر ورکول.
ب. د دوي د روغتیا برخه کې د کار فرما لخوا مرسته کول.
ج. د دوی په کار ځای کې د شته خطرونو څخه دوي ته خبر ورکول.

C۱۸۴ کنوانسیون: په کرنیزو کارځایونو کې د کارګر د ساتنې کنوانسیون ۲۰۰۱
۸ ماده: (۱) کارګر په کرنیزو فابریکو او کارځایونو کې لاندې حقوق او امتیازات لري:
أ. د هغه خطرونو څخه باید خوندي وي، چې د نوي ټکنالوژۍ د کارونې له امله دوی ته ورګرځي.
ب. کله چې د دوی روغتیا ته کوم خطر راپېښېږي، نو د یاد خطر مخنیوی باید وشي او دوي ته یې په اړه خبر ورکړل شي.
ج. د دوي د کاري سیمې څخه باید ممکن الدفع زیانونه لرې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هینگ چیست؟ و چه کاربردی دارد؟

معلومات مختصر راجع به هینگ در افغانستان

گل امین فهیم
متخصص ارزیابی تخنیکی زراعت

هینگ یکی از منابع مهم طبیعی و دو مشیمه ای چندین ساله طبی و اقتصادی می باشد که از فرسایش خاک و سرازیر شدن سیلاب ها جلوگیری می نماید.
در افغانستان، نبات هینگ از ارزش اقتصادی برخوردار بوده و در صادرات کشور رول مهم و اساسی را دارا می باشد. این نبات بعد از گذشت پنج سال از بذر آن، از ریشه خود شیره‌ی تند و تلخ‌بوی تولید می نماید که در ارتفاعات ۵۰۰ الی ۲۵۰۰ متر حاصل می دهد. دهاقین از زمان بذر الی حاصل، از آن مواظبت جدی می نمایند تا بعد از پنج سال حاصلات خوب بدست آورده و بتوانند از این طریق به فامیل و وطن خود خدمت نمایند.

طریقه بذر هینگ

هینگ به دو شکل کشت می گردد:
الف: به شکل پاشان

طریقه اول بشکل پاشیدن توسط دست بعد از قلبه نمودن بذر می‌باشد که اول زمین قلبه شده، بعدا ماله می شود تا کلوخ های آن شکسته و دفعه دوم قلبه شود. بعد از قلبه مقدار ۵۰۰ گرام تخم هینگ به مدت ۱۲ ساعت با آب تر و همراه خاک مخلوط شده و در ساحه یک جریب زمین پاش داده میشود. سپس، توسط ماله ای که از شاخچه درخت ساخته میشود ماله میگردد (باید بالای تخم مقدار نیم سانتی متر خاک قرار گیرد.) بر علاوه، زمین هایی که در آنها هینگ بذر میگردد باید گیاه هرزه نداشته باشند. شایان ذکر است که تخم هینگ در مقابل سردی هوا مقاومت زیادی دارد.

ب: به شکل قطار

هینگ در زمین هایی که سایر نباتات نمی رویند بذر شده و نتیجه ای مطلوب میدهد. بته هینگ نیز بشکل نهالی و به شکل قطار در چقورک ها کشت میشود که فاصله چقورک ها و قطار های آن از همدیگر ۵۰ سانتی متر می باشد. هر چقوری آن ۳۰ در ۳۰ سانتی متر کنده و توسط خاک دیگر پر می گردد و در هر چقورک ۲ الی ۳ دانه تخم هینگ انداخته و بالای آن به اندازه نیم سانتی متر خاک نرم پاشیده می شود.

زمان بذر هینگ

از اینکه تخم هینگ در مقابل سردی و گرمی مقاومت دارد، بناً دهاقین باید تخم هینگ را در فصل خزان هنگام شروع بارندگی الی ۲۰ حوت بذر کنند، چراکه در ماه ثور برگ بته هینگ خشک می شود.

کنترول گیاه هرزه

نبات هینگ در جریان سال اول بذر باید خیشاوه شود، زیرا گیاه هرزه مواد غذایی زمین را جذب نموده و نبات مذکور در سال اول از مواد غذایی کمتری استفاده می نماید.

مواظبت و نگهداری مزرعه هینگ:

مدت سرسبزی بته هینگ نسبت به سایر نباتات بسیار کمتر می باشد. بعد از پانزدهم ماه ثور برگ بته های هینگ خشک می شود ولی ریشه آن در زمین در حال استراحت باقی میماند. بناً، از هینگ به دو طریق مواظبت کرده می‌توانیم. اول اینکه نگهبانی جهت محافظت از مزرعه موظف گردد تا از ورود حیوانات در مزرعه جلوگیری شود. دوم اینکه هینگ باید همراه با سایر نباتات بذر شود تا حاصلات خوبی داشته باشد. مثلا تخم هینگ باید همراه با تخم زغر یکجا به زمین پاش داده و ماله شود تا زمانی که زغر پخته می شود، برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند. در این صورت، حیوانات نمی توانند نه تنها آسیبی به بته برسانند، بلکه ریشه های هینگ در زمین باقی مانده و به رشد خود ادامه می دهند. بعداً، ساحه‌ای که سال قبل هینگ بذر شده بود را علامت گذاری نموده و گندم بذر شود تا وقتی که گندم پخته می شود برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند و ریشه آن زنده باقی می ماند. به همین ترتیب سال دوم هم از مزرعه هینگ مواظبت می گردد. در سال سوم جای گندمی که در اطراف هینگ بذر گردیده بود، نخود بذر گردد. تا وقتی که نخود پخته می شود، برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند. در سال چهارم جای نخود باز هم گندم کشت شود، تا هم حاصل خوب بدست بیاید و هم از مزرعه هینگ مواظبت گردد. در سال پنجم که ریشه هینگ به اندازه ۶ الی ۸ سانتی متر قطر پیدا می کند و برای برش کردن آماده می باشد، مالک مزرعه ریشه ها و برگ های زرد هینگ را قطع نموده و دسته دسته پهلوی هم قرار میدهد تا در آینده از آن استفاده مفید صورت گیرد.

شیره گرفتن از ریشه هینگ:

نمو ریشه هینگ در یک فصل است که تا ۱۵ میزان نموی

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن ختم شده و بعد از آن در حالت استراحت می باشد. ریشه های هینگ از ۱۵ سرطان الی ۱۵ میزان، ۱۲ الی ۱۵ مرتبه بعد از جرحه زدن شیره می دهند. اولین بار وقتی است که شخص مسلکی به مزرعه هینگ رفته و سطح ریشه ای که دارای موی‌رگ های زیاد می‌باشد را ارزیابی می کند. این موی رگ ها ۸ الی ۱۰ سانتی‌متر طول دارند، از ریشه اصلی کنده شده و آن را با آله مخصوص آهنی به شکل منحنی برش می‌نمایند. بعد از برش نازک کوشش می شود که از برگ های خشک شده هینگ و یا کارتن های کاغذی به دلیل جلوگیری از تابش مستقیم نور آفتاب به ریشه ها استفاده شود. سپس، دو روز بعد از جرح زدن، در روز سوم شیره از جای جرحه دار توسط آله مخصوص که از آهن چادر ساخته شده است جمع آوری می شود. در آخرین مرتبه که شیره جمع‌آوری می گردد (مرتبه ۱۶) ریشه هینگ ۱۰ الی ۱۵ سانتی‌متر توسط خاک پوشانیده می شود تا ریشه بته در سال های بعد ثابت باقی بماند.

برای اینکه به عمر نبات هینگ پایان داده نشود باید نکات ذیل را در نظر بگیریم:

۱. برای افرادی که در گرفتن شیره مصروف اند تاکید شود که در آخرین مرتبه ای که شیره را از ریشه می گیرند باید روی ریشه را با خاک بپوشانند.
۲. در وقت قطع کردن برگ بته ها و ساقه های ابتدایی بته در هر فاصله ۵ تا ۸ متری یک بته نباید قطع شود تا بته های قطع نشده گل کرده و تخم تولید کنند. بشکلی که تخم آن بعد از پخته شدن به زمین میریزد و توسط باد پراکنده میشود. در نتیجه، بعد از باران های زمستانی و بهاری این تخم سبز میشود تا هینگ زار از بین نرود.
۳. تخم های اضافی که از بته ها تولید می شوند و به زمین می ریزند جمع آوری شده و در جا هایی که بته هینگ نباشد، پاش داده میشوند. بالای آن باید یک مقدار خاک پاش داده شود تا تخم هینگ سبز گردد.
٤. در صورتی‌که تخم هینگ زیاد تولید شده باشد، باید جمع آوری، پاک و برای فروش آماده گردد.

مشخصات مارفولوژیکی هینگ

هینگ به نام علمی – Ferula Assa Foetida معروف بوده که به انگلیسی بنام Hing or Stinking assa یاد می شود. این نبات علفی چندین ساله، بوته ای یا درختچه ای بوده که در طول دوران نمو فقط یکبار گل تولید میکند. گل دهی نبات هینگ نظر به شرایط اقلیمی و محل نموی آن می تواند بعد از پنج سال یعنی در سال های ششم الی دهم پدیدار گردد و گل دهی نشانه ختم دوره نمویی نبات هینگ محسوب می گردد. نبات هینگ در پنج سال اول دارای تعدادی برگ واقع بر روی سطح زمین می باشد که از بین برگ های آن که عموماً ظاهری غبار آلود دارند ساقه ای راست، تقریباً استوانه ای و گوشتدار خارج شده که ارتفاع آن بیشتر از یک متر و بعضاً به دو متر می رسد (در بعضی از منابع بین ۲ الی ۲.۵ متر نیز ذکر شده است.)

ساقه:
هینگ دارای ساقه زرد رنگ با فرورفتگی های بر جسته می باشد که در انتهای ساقه های اصلی و فرعی گلهایی زرد به صورت چتری نمایان میشوند.

گل:
رنگ پوست ساقه گل دهنده زرد متمایل به سبز می باشد و گل های نبات هینگ عموماً خود القاح یا هرموفرودایت (موجودیت آله تانیث و تذکیر در گل واحد) بوده و گل های نر و ماده مجزا نیز در نبات هینگ وجود دارد.

ریشه:
ریشه هینگ از دو لایه ضخیم و نازک تشکیل شده است. پوست بیرونی ریشه به رنگ قهوه ای متمایل به سیاه است و پس از خشک شدن به آسانی به صورت یک لایه نازک جدا می شود.
پوست درونی نبات ضخیم و به رنگ سفید می باشد، ریشه های آن راست و گوشتدار بوده و قسمت شروع ساقه پوشیده از الیافی است که باقیمانده غلاف خشک شده برگهای سال های قبل می باشد که این الیاف یک لایه محافظوی به حساب می آید.

در نبات بالغ تمامی شیره تولید شده برای ساختن تخم به مصرف می رسد و پس از تشکیل تخم، نبات برای همیشه خشک می شود، ریشه آن مورد حمله حشرات و آفات قرار گرفته و تجزیه می شود. قطر ریشه نبات هینگ نظر به سن آن بین ۷ الی ۱۵ سانتی متر می‌باشد و معمولاً تا عمق ۳۰ الی ۴۰ سانتی متر در خاک فرو می رود. ریشه های این نبات به صورت افقی و موازی با سطح خاک قرار دارند که در حفاظت خاک نقش مهمی را ایفا می نمایند.

برگ:
برگ‌های هینگ دارای رنگ سبز تیره با بریدگی های عمیق و تقسیمات فرعی بوده که به طرف زمین گسترده می باشند. برگ‌های ساقه‌ی نبات عموماً گوشت‌دار، به طول متوسط بین ۵۰ تا ۶۰ سانتی متر و فاقد دمبرگ می باشند.

میوه:
هینگ دارای رنگ قهوه ای تیره است که بوی تند داشته، شکل آن بیضوی است و دارای ۵ خط مشخص تغییر یافته همانند بال می باشد. این نبات میوه دوگانه ای بوده که در زمان پخته شدن از یکدیگر جدا شده، هر کدام به یک تخم تبدیل شده و به زمین میریزد.

مشخصات عمومی هینگ:

هینگ نباتی شیره یی است که از جرح ریشه، جرح ناحیه تحتانی ساقه و یا قطع ساقه نبات مولد از محل جرح خارج می گردد و بعد از هر سه روز یکبار در ناحیه برش ترشحات نرم سفید رنگ مشاهده می شود که در مجاورت هوا به ماده سخت قهوه ای رنگ و با بوی تند تبدیل می گردد. پس از سه ماه، رایزومِ نبات قدرت حیاتی خود را از دست می دهد. طعم هینگ اکثراً تلخ و بسیار تند می باشد. هینگ در تابستان جمع آوری شده و جهت فروش به بازار ارسال می گردد.

انواع شیره هینگ:

نوع دانه‌ای (اشکی) به رنگ بنفش بوده و به مقدار بسیار کم و به صورت طبیعی از ساقه نبات بدون ایجاد جرح تولید می گردد. این نوع شیره از نادرترین نوع هینگ است که عاری از خاک و خاشاک می باشد.

دوره رشد و دوره استراحت هینگ:

هینگ از نظر جسامت بزرگتر از نخود است. به همین دلیل به نام هینگ دانه ای مسمی شده است. مرحله رشد این نبات از اوایل بهار تا اواسط ماه سرطان ادامه دارد.سپس، دوره بته های نابالغ آغاز شده که تا بهار سال آینده به رشد و نمو ادامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

از هینگ برای درمان درد دندان، جای گزیده شده توسط جانوران، اختلالات عصبی، درمان سنگ گرده، کاهش تب های شدید و تقویت سیستم دفاعی بدن استفاده گسترده صورت میگیرد.

می دهد. حیات نبات توسط اندام های زیرزمینی (ریشه) حفظ می شود و سال بعد نبات هینگ دوباره از جوانه ای که روی ریشه در زیر خاک قرار گرفته شده، برگ های جدید تشکیل می دهد و همین گونه نبات هینگ به حیات خود ادامه می دهد. رنگ این نبات تیره میباشد که به مرور زمان رنگ خود را به رنگ سرخ تیره تغییر می دهد و بعدا در صورت شکسته شدن مقطع آن به رنگ سفید یا زرد تیره تبدیل میشود.

مناطق نمو و گسترش هینگ

ساحه نمو و گسترش هینگ متنوع می باشد که بیشتر مناطق وسیعی در شمال و مناطق غربی افغانستان را به خود اختصاص داده است. هینگ یکی از نباتات اصیل طبیعی افغانستان و ایران به شمار می رود که از انواع مختلف برخوردار است. قابل ذکر است که انواع مختلف این نبات شیره تولید نمی‌کنند و در ارتفاعات ۷۰۰ الی ۲۴۰۰ متری از سطح بحر بوده که از قابلیت رشد و نموی خوبی برخوردارند.

تکثیر هینگ

تنها راه تجدید حیات نبات هینگ از طریق تولید و توزیع تخم می باشد. هر ساقه گل دهنده نبات هینگ مقدار زیادی تخم را در دستجات چتری مانند تولید می نماید. تخم های سبک هینگ از طریق وزش باد در ساحه نموی نباتات پراکنده می گردند و سپس سبز میشوند. طول تخم هینگ ۹ الی ۱۲ ملی متر، عرض آن ۵ الی ۷.۵ ملی متر و وزن هزار دانه تخم ۱۲.۵ گرام می باشد. معیار قوه نموی تخم هینگ بیش از ۹۰ فیصد بوده، تخم آن تا ۳ سال قوه خود را حفظ می کند و معیار خالصیت تخم هینگ در حدود ۸۰ فیصد می باشد. از آنجاییکه این نبات منبع درآمد با ارزشی می باشد، برای دهاقین افغانستان توصیه می گردد تا ساکنین مناطق که هینگ در آن جمع آوری می شود با هماهنگی نهاد های ملی و بین المللی پس از جمع آوری تخم هینگ اقدام به پاشیدن آن در مناطق مورد نظر مانند چراگاه ها نمایند؛ تا نه تنها از انقراض هینگ جلوگیری گردد، بلکه به تعداد این نباتِ با ارزش افزوده شود. شایان ذکر است که بهترین زمان جمع آوری تخم هینگ قبل از رها شدن طبیعی آن است.

مراحل جمع آوری شیره هینگ

جمع آوری شیره هینگ به سه مرحله تقسیم می گردد:
مرحله اول: در اوایل بهار بته های هینگ توسط قطعات سنگی نشانه گذاری می‌شوند.

مرحله دوم: در تربیه یا سایه اندازی، خاک اطراف ساقه نبات کنار زده می شود و جهت کاهش اثر باران و نور آفتاب محل مذکور با سنگ پوشانیده می‌شود.
مرحله سوم: ساقه بته بعد از ۴۰ روز (اواخر ماه ثور) از ناحیه سطح زمین قطع شده تا شیره ای که خارج می گردد سخت شده و جمع آوری گردد. جرح ها عمدتاً به ضخامت ۲ الی ۳ ملی‌متر به عرض ساقه نبات صورت می گیرند و قبل از انجام جرح بعدی باید شیره تجمع یافته توسط قاشق مخصوص از روی ریشه جمع آوری شود.

معمولاً بیشترین شیره جمع آوری شده از زمان برش به بعد آغاز می گردد که روی یک ریشه نظر به آب و هوا و قدرت آن می توان از ۱۰ تا ۱۶ بار عمل جرح را انجام داد. جمع آوری هینگ هر ۲ روز یک مرتبه الی ۳ ماه تداوم می یابد. در این روش حد وسط تولید هر بته ۴۰ گرام بوده که برداشت هر نفر از ۲۸۰۰ بته در یک دوره ۷۰ کیلوگرام تخمین میگردد. محصول جمع آوری شده هینگ بعد از یک پوشش پلاستیکی در جعبه چوبی بسته بندی می گردد.

خواص درمانی هینگ

از هینگ به عنوان مسکن درد دندان و درمان جای گزیده شده توسط جانوران استفاده می شود. هینگ اصولاً ضد میکروب و ضد موجودات طفیلی میباشد. این گیاه برای اختلالات عصبی و درمان سنگ گرده نیز مفید می باشد. بر علاوه، هینگ باعث کاهش تب های شدید شده و سیستم دفاعی بدن را تقویت می نماید. این نبات از ارزش اقتصادی بالایی برخوردار می باشد که از شیره آن بیش از ۶۰۰ نوع ادویه طبی برای تداوی امراض انسانی، حیوانی و ۶۰ نوع علفکش ساخته میشود. متاسفانه به علت نبود صنعت پیشرفته، این نبات طبی به صورت خام به سایر کشور ها ارسال و به صورت ادویه عصری وارد افغانستان می شود. امروزه هینگ در صنایع عطرسازی کاربرد وسیعی دارد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماهی پروری یا کاروبار پایدار و پردرآمد

داکتر ایمل «ارمان»
رئیس هیئت عامل صندوق انکشاف زراعت

برای تماشای یک مستند کوتاه در رابطه با ماهی‌پروری در افغانستان به صفحه فیسبوک صندوق انکشاف زراعت در آدرس ذیل مراجعه کنید.
https://www.facebook.com/adfafghanistan

ماهی داری و ماهی پروری در اقتصاد ملی و فردی از ارزش گسترده ای برخوردار میباشد. امروزه در کشور های مختلف جهان از ماهی پروری و فروش آن به پیمانه وسیع استفاده به عمل می‌آید. علاوه بر اینکه گوشت ماهی منبع غذایی خوبی بوده، ماهی داری و ماهی پروری یک شغل با ثبات و پر درآمد برای دهاقین عزیز ما می‌باشد و یک منبع خوب غذایی را نیز به دسترس فامیل های آنها قرار میدهد. در کشور عزیز ما، ماهی ها در دند های خاکی، دریا ها، جهیل ها و سایر ذخایر آبی بشکل طبیعی و یا در فارم های مصنوعی نگهداری میشوند. دولت افغانستان و موسسات خیریه خارجی کوشش به خرج داده‌اند تا در مناطقی که برای ماهی پروری مناسب اند، پرورشگاه‌های ماهی های قابل فروش را در دند های خاکی ایجاد نموده تا تولید ماهی را وسعت دهند. به اساس گزارش وزارت زراعت، سکتور ماهی در حال حاضر نسبت به هر زمانی دیگر رونق یافته است، هر چند در اکثر بازار های کشور ماهی های بی کیفیت وارداتی موجود می‌باشند. اکنون، سالانه به مقدار ده هزار متریک تن ماهی در ولایات کندهار، هلمند، کنر، ارزگان، ننگرهار، لغمان، بلخ، بامیان، کابل و نیمروز در دند های خاکی تولید میگردند. در کشور ما مکان مناسب برای ماهی پروری مناطقی است که در طول سال در آن آب تازه موجود بوده و خاک آن مناسب باشد.

فعلا، فارم ماهی قرغه از جمله فارم های بزرگ در سطح کشور به شمار میرود. وزارت زراعت پلان دارد تا چنین فارم هایی را در ولایات بلخ، ننگرهار و بامیان احداث نماید. صندوق انکشاف زراعت برای دهاقینی که قصد کاروبار ماهی پروری را داشته باشند، قرضه های کوتاه مدت و طویل مدت را فراهم می نماید.

ماهیت گوشت ماهی در قرآن عظیم الشان نیز ذکر گردیده و به گوشت ماهی به عنوان گوشت تازه اشاره شده است. تحقیقات جدید بیولوژیکی نشان میدهد که گوشت ماهی برای امراض قلبی یک ادویه خوب و تداوی موثر است؛ به سبب اینکه در گوشت ماهی کلسترول و بقایای آن به پیمانه کم موجود می‌باشد. موضوع مهمتر اینکه گوشت ماهی در سیستم هاضمه انسان به سادگی هضم میگردد. افرادی که در یک هفته دو و یا سه بار از گوشت ماهی استفاده می‌نمایند به پیمانه زیادی از امراض قلبی در امان می‌باشند.

برای کاهش دادن خطر امراض قلبی، لازم است تا گوشت سفید ماهی در رژیم غذایی انسانها به عنوان یک عنصر اساسی شامل گردد. مریضان قلبی باید از سودیم کمتر استفاده نمایند، اما استفاده از کلسیم برای آنها ضروری می باشد . در گوشت ماهی از یک سو سودیم در آن به اندازه زیاد نیست و از سوی دیگر کلیسم و آهن به مقدار کافی در آن موجود میباشد.

زمانیکه آهن در بدن جذب شود، به واسطه آن آکسیجن تازه به قلب انتقال میگردد که برای مریضان قلبی مفید میباشد. ماهی پروری یک فرصت خوب برای کسانی است که میخواهند با استخدام افراد کمتر کاروبار پرمنفعت تر را آغاز نمایند. برای یک زمین دار کوچک که بخواهد کاروبار ماهی پروری را آغاز نماید، اندازه زمین باید یک جریب یعنی ۲۰۰۰ متر مربع باشد که در آن دند احداث نماید. در صورتیکه کار ماهی پروری از شروع فصل بهار آغاز گردد، ماهی ها بعد از هفت ماه میتوانند به فروش برسند. مساحت معیاری یک دند ۲۰۰۰ متر مربع می‌باشد. از یک جریب دند میتوان ۱۵۰۰ تا ۲۵۰۰ کیلوگرام ماهی بدست آورد. در جریان پرورش ماهی، مالک جهت مراقبت از آن در یک شبانه روز به یک الی یک و نیم ساعت وقت نیاز دارد، اما تنها در زمان جمع آوری حاصل به کارکنان بیشتر ضرورت می‌باشد. در مرحله دوم حاصل‌دهی یا حاصل‌دهی پی در پی مفاد خالص بیشتر می‌باشد، چونکه در مقایسه با مرحله نخست به سرمایه گذاری کمتری نیاز است و اندازه سرمایه گذاری در مرحله اول نسبتاً بیشتر می‌باشد. اما با انتخاب طریقه های درست می‌توانیم حاصلات خوب و کاروبار دوامدار را ایجاد نماییم.

تقاضای گوشت ماهی در افغانستان نسبت به تولید آن بیشتر است. بناً، تاجر ملی مجبور است تا برای رفع تقاضای بازار، ماهی مورد نیاز را از خارج وارد نماید. به منظور رفع تقاضای هموطنان در خصوص ماهی های تازه داخلی، به احداث دند های بیشتر ماهی پروری نیاز احساس میگردد.

ماهی های وارداتی در کارتن ها و بوجی های یخ زده تحت شرایط خاص آورده میشوند و در اکثر اوقات شرایط انتقال مد نظر گرفته نمی‌شود که منجر به از بین رفتن کیفیت گوشت ماهی میگردد. در زمستان گذشته قیمت یک کیلو گوشت ماهی یخچالی بین ۳۵۰ - ۱۰۰ افغانی و گوشت ماهی وطنی بین ۳۰۰ تا ۱۰۰۰ افغانی بود که خرید آن برای هموطنان ما دشوار بود. قیمت ماهی های وارداتی نسبت به ماهی های وطنی ارزانتر است. این تفاوت به این دلیل است که ماهی های وارداتی تازه نبوده، زمان زیادی از نگهداری آن سپری می‌شود و به سبب بوی بد مردم آنها را دوست ندارند. ماهی های وطنی بر حسب تقاضا به بازار آورده میشوند و به همین علت مردم آنرا نسبت به ماهی های وارد شده ترجیح میدهند. صندوق انکشاف زراعت همیشه تلاش نموده تا سکتور ماهی داری و ماهی پروری را با اعطای قرضه های کوتاه مدت و طویل مدت حمایت نماید تا کشور عزیز ما در این سکتور تا حد ممکن خود کفا شود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آمار، ارقام و دستاوردهای

صندوق انکشاف زراعت

Agricultural Development Fund ADF

01

اخذ تائیدی

۱۳،۳ میلیارد افغانی قرضه

از نزد کمیته های منظوری از بدو تاسیس تا کنون

02

توزیع بیش از

۱۰،۷ میلیارد افغانی قرضه

از بدو تاسیس تاکنون

03

مستفید ساختن بیش از

۵۶،۴۱۹ تن دهقان

بطور مستقیم از بدو تاسیس تاکنون و اشتغال زایی
برای صدها تن از طریق اعطای قرضه به سکتور زراعت

04

اخـذ

۱،۹ میلیارد افغانی منظوری قرضه

از نزد کمیته های مربوطه به رهبری وزارت
محترم زراعت در سال ۲۰۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

05

جمع آوری بیش از

۶۵,۳ میلیون افغانی قرضه های لاحصول در سال ۲۰۲۰

از طریق محاکم و ارگان های حقوقی

06

توزیع بیش از

۱,۵ میلیارد افغانی قرضه در سال ۲۰۲۰

به کوپراتیف ها و کاروبار های زراعتی، فابریکه-های غذایی، صادر کنندگان میوه و میانجی های مالی

07

بدست آوردن بیش از

۱۲۵,٤ میلیون افغانی عواید خالص

صندوق انکشاف زراعت در سال ۲۰۲۰

08

طی مراحل درخواست های قرضه

بیش از ۹۷ شرکت زراعتی

و تشبثات مرتبط با مالداری در سال ۲۰۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

گالری رویدادهای مهم

صندوق انکشاف زراعت

جلسه شورای عالی صندوق انکشاف زراعت | ۱۹ جوزا ۱۴۰۰

جلسه کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت | ۱۳ ثور ۱۴۰۰

جلسه کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت | ٤ سنبله ۱۳۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراسم امضای تفاهم‌نامه قرضه صندوق انکشاف زراعت | ۹ جوزا ۱۴۰۰

شورای قرضه دهی صندوق انکشاف زراعت در ولایت قندهار | ۲۸ میزان ۱۳۹۹

شورای آگاهی دهی به خانم های شاغل در زراعت - کابل | ۳ حوت ۱۳۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

گردآوری و تدوین: نرگس غزنوی

همه چیز در مورد ...

نگهداری گیاهان در منزل

از امروز یک گلدان به زندگی خود اضافه کنیم.

بعضی ها به این باورند که نگهداری گیاهان نیاز به دانش و مهارت های خاصی دارد. این باور تا جایی صحیح است. اما گیاهان بیشتر از هر چیز دیگری، نیاز به توجه و مراقبت دارند. شاید برایتان سؤال خلق شود که اصلا چرا باید در خانه، محیط کار و یا حتی سرک های شهرمان گل و گیاه بکاریم؟ در ذیل به فواید گیاهان بالای روح و جسم شما اشاره شده است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فواید گیاهان:

- گیاهان باعث تقویت تمرکز، خلاقیت، و روحیه شما می شوند.
- گیاهان توانایی کاهش استرس، خستگی، و حتی درمان زکام را دارند.
- گیاهان هوای داخل و طراف اتاق را به وسیله جذب کاربن دای اکساید و تولید اکسیجن پاک و مرطوب می سازند که این امر باعث شادابی جلد می شود.
- گیاهان با کاهش آلودگی های صوتی، آرامش بیشتری به زندگی شما می‌بخشند.
- گیاهان باعث بهبودی سریعتر شما از انواع بیماری ها می‌شوند.

با خواندن این مطالب، قطعاً به فکر خریدن یک گلدان و یا حتی بیشتر کردن گلدان های خانه تان افتاده اید! طوری که پیش از این ذکر شده بود، گیاهان نیاز به توجه و مراقبت های خاصی دارند. در این مقاله به نکات مهم و اساسی در مورد نگهداری گیاهان در محیط های بسته می پردازیم. فرقی نمی کند اگر شما در خانه ای با حویلی و باغچهٔ کلان، یا در اپارتمانی کوچک زندگی می‌کنید؛ برای هر نوع محیط، گیاهان خاصی وجود دارند. چند نکته اساسی در مورد نگهداری گیاهان وجود دارند که عبارتند از:

۱) نور آفتاب: بیشتر گیاهان، به خصوص گیاهانی که گل و میوه می دهند، به ۸-۶ ساعت نور مستقیم آفتاب نیاز دارند. اگر شما در خانه ای زندگی می کنید که به باغچه ای با نور آفتاب کافی دسترسی ندارید، بالکن ها و بام ها می توانند جایگزین خوبی باشند. گیاهانی مانند بعضی سبزیجات خاص که به نور زیادی ضرورت ندارند را می توان در کنار کلکین اتاق ها نیز پرورش داد.

۲) خاک: خاکی که در گلدان ها به کار می رود هرچند طبیعی، اما از نظر نوعیت و ترکیبات درونی با خاکی که در باغ یا باغچه ها استفاده می شود متفاوت می باشد. برای نگهداری گیاهان در گلدان، از خاک گلدان استفاده کنید زیرا خاک گلدان بسیار سبک می باشد که باعث جریان هوا و در نتیجه، رشد بهتر ریشه گیاه می شود. همچنان، خاک گلدان عقیم می باشد که از انتقال بیماری ها به خانه شما جلوگیری می کند.

۳) آب: آب یکی از عمده ترین نیازهای یک گیاه می‌باشد. این نیاز در گیاهانی که در گلدان نگهداری می‌شوند بسیار بیشتر است؛ گاهی حتی چند بار در طول روز. اگر گلدان های زیادی دارید، بهتر است از آب پاش برای سهولت در آبیاری گلدان‌های خود استفاده کنید.

٤) رطوبت: اگر گلدان‌های تان را در فضای بسته نگهداری می کنید، بهتر است کمی رطوبت برای رشد هر چه بیشتر و بهتر گیاه نیز تامین کنید. برای این کار می‌توانید یک ظرف آب را در نزدیک گلدان تان قرار دهید.

چه گیاهانی را در اپارتمان نگهداری کنیم؟

۱) گیاهان خوراکی: نعناء، نوش پیاز و ریحان از جمله گیاهانی هستند که قابلیت رشد در گلدان را دارا می باشند و در آشپزی روزانه شما قابل استفاده هستند.

۲) سبزیجات سلاد: سبزیجاتی مانند کاهو و پالک گیاهانی با ریشه کم عمق و رشد سریع می باشند. شایان ذکر است که این نوع نباتات نیاز به آب فراوان دارند.

۳) بادنجان رومی: گیاه بادنجان رومی بسیار سریع رشد می کند و سنگین می شود که در گلدانی با قطر حداقل ۳۰ اینچ قابل نگهداری است.

٤) مُرچ: مُرچ از جمله گیاهانی می‌باشد که در گلدان رشد خوبی دارند. مُرچ علاوه بر اینکه یک خوراکی میباشد، جنبه زینتی نیز دارد.

۵) لیمو: درختچه های لیمو اگر ۸-۶ ساعت نور آفتاب (روزانه) و مقدار کمی رطوبت بگیرند، یکی از بهترین گیاهان برای نگهداری در محیط های بسته می باشند. درختچه‌های لیمو ماده ای چسبناک تولید می کنند. برای جلوگیری از ریختن این ماده روی فرش یا زمین، می‌توانید ظرفی را در زیر گلدان قرار دهید.

مراقبت های باغبانی در اپارتمان:

۱) آبیاری: گیاهان در هنگام رشد آب زیادی مصرف می کنند؛ طوری که خاک موجود در گلدان به سرعت خشک می شود. برای آبیاری به موقع گیاه، انگشت خود را ۲-۱ اینچ در خاک فرو برید تا از خشک بودن خاک اطلاع پیدا کنید.

۲) تغذیه: همانند دیگر زنده جانان، گیاهان نیز نیاز به تغذیه مناسب دارند. کود های طبیعی و کیمیاوی می توانند تغذیه خوبی برای گیاهان باشند. کود دهی باید بنا بر نوع و نیاز گیاهی که از آن نگهداری می کنید به طور مرتب صورت گیرد.

۳) مشکلات: آفات در هر شرایط و محیطی وجود دارند. ساده ترین و طبیعی ترین روش برای حل این مشکل چیدن برگ هایی است که رنگ شان تغییر کرده است و یا سوراخ شده اند.

٤) حاصل گیری: اگر گیاهی که دارید میوه می دهد، حاصل گیری یک امر مهم در نگهداری آن محسوب می‌شود. باید زمان مناسب حاصل گیری از گیاه تان را بدانید. حاصل گیری به موقع می تواند باعث افزایش حاصل در بعضی از گیاهان شود.

باغبانی یکی از عام ترین و سالم ترین تفریحاتی است که شما می توانید با کم ترین امکانات و هزینه آن را در خانه، محل کار، و در محیط های مختلف در شهرتان انجام دهید. باغبانی برای شما آرامش و اعتماد به نفس به ارمغان می آورد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعریف، مزیت، آمار و معلومات در رابطه با

سرمایه گذاری مستقیم خارجی

ارتقاء پارامترهای لازم برای جذب این سرمایه گذاری ها در افغانستان تا چه اندازه حیاتی است؟

نورعلم حکیم یار | رئیس اجرایی حرکت افغانستان یا اداره حمایت از سرمایه گذاری و تجارت در افغانستان

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی یا (FDI) چیست؟

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) عبارت است از سرمایه‌گذاری یک شرکت یا شخص حقیقی در کشوری دیگر جهت تجارت یا تولید که از منظر علم اقتصاد، این فعالیت در نقطه مقابل سرمایه‌گذاری در سهام (به انگلیسی: portfolio investment) قرار می‌گیرد که سرمایه‌گذاری تأثیرپذیر از شرایط اقتصادی کشور هدف محسوب می‌شود.

کشور های میزبان مزایای متعددی را از سرمایه گذاری مستقیم خارجی (Foreign Direct Investment) دریافت میکنند. اول تر از همه، سرمایه گذاری مستقیم خارجی نسبت به سایر اشکال ورود سرمایه، برای رشد و توسعه در دراز مدت مناسب تر است، زیرا سرمایه گذاری مستقیم خارجی منبع عمده تکنالوجی و دانش مسلکی است. سرمایه گذاران خارجی نه تنها منابع نقدی بلکه تکنالوجی، تخصص، و موارد دیگری را نیز با خود به همراه دارند که کشور میزبان می تواند از آنها بهره‌مند شود. متاسفانه، افغانستان به دلایل مختلفی نتوانسته است سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) را جذب کند و این امر ما را در رابطه با سکتور تکنالوجی از کشورهای در حال توسعه و حتی برخی از ممالک توسعه نیافته در موقعیت عقب تری قرار میدهد.
سرمایه گذاری مستقیم خارجی توسط روش های مختلف این امکان را به وجود می آورد تا دانش و تکنالوجی از شرکت های خارجی به شرکت های داخلی سرازیر شوند. سرمایه گذاران خارجی که مستقیما در یک کشور سرمایه گذاری میکنند، معمولاً این کار را در مشارکت با شرکت های داخلی انجام می دهند، چرا که آنها به شبکه ارتباطات، سلسله مراتب عرضه، و دانش شرکت های داخلی از موضوعات محلی ضرورت ندارند. در عوض، شرکت های داخلی تکنالوجی و تجربه آنها را دریافت می کنند. این نوع سرمایه گذاری ها همچنان دارای ظرفیت بالا برای اشتغال زایی در کشور میزبان است. سرمایه گذاران خارجی معمولاً موقعیت هایی را برای سرمایه گذاری انتخاب میکنند که در آن نیروی کار با هزینه کمتر قابل دسترس باشد. برای مثال شرکت های بزرگ امریکایی زیادی وجود دارند که در کشور چین سرمایه گذاری کرده اند. این کار میتواند دلایل متعددی داشته باشد و یکی از آنها وجود نیروی کاری ارزان در چین است.

سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل گیری سرمایه انسانی، ادغام تجارت بین المللی، و ایجاد فضای تجاری رقابتی کمک میکند. زمانی که کشور میزبان با بحران مالی روبرو می شود، FDI کمتر از سایر اشکال ورود سرمایه، تمایل به عقب نشینی دارد؛ چرا که آنها زیرمجموعه های زیادی در کشور داشته و در فضای کاری کشور میزبان بشکل عمیق تری دخیل هستند. به همین دلیل، افزایش میزان سرمایه گذاری خارجی به شکل FDI، کشور میزبان را در مقابل خروج سریع سرمایه در زمان بحران، کمتر آسیب پذیر می سازد. اگر افغانستان در طی یک یا دو دهه گذشته قادر به جذب سرمایه گذاری خارجی می‌بود، از پاندمیک کووید ۱۹ اخیر به این شدت ضربه نمیخورد؛ زیرا سرمایه گذاران مستقیم خارجی تمایل به پلان دراز مدت داشته و همیشه نسبت به تشبثات کوچک و متوسط در کشور میزبان از قدرت بیشتری برخوردارند.
سرمایه گذاری مستقیم خارجی همچنان منبع مهمی برای تامین کسری های حساب جاری است.
تاثیر حکومت داری بر ورودی های سرمایه گذاری مستقیم خارجی، نخست از طریق تاثیر نهاد ها بر فضای سرمایه گذاری یک کشور و دوم از طریق کاهش هزینه های داد و ستد، هزینه های تولید و عدم قطعیت می‌باشد. رشد اقتصادی کشور ها در کنار کیفیت حکومت داری، از عوامل مهم دیگری است که بالای تصامیم FDI شرکت های چند ملیتی تاثیر می گذارد.
حکومت داری، سرمایه گذاری مستقیم خارجی، و رشد با یکدیگر در تعامل هستند. شاخص سرمایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

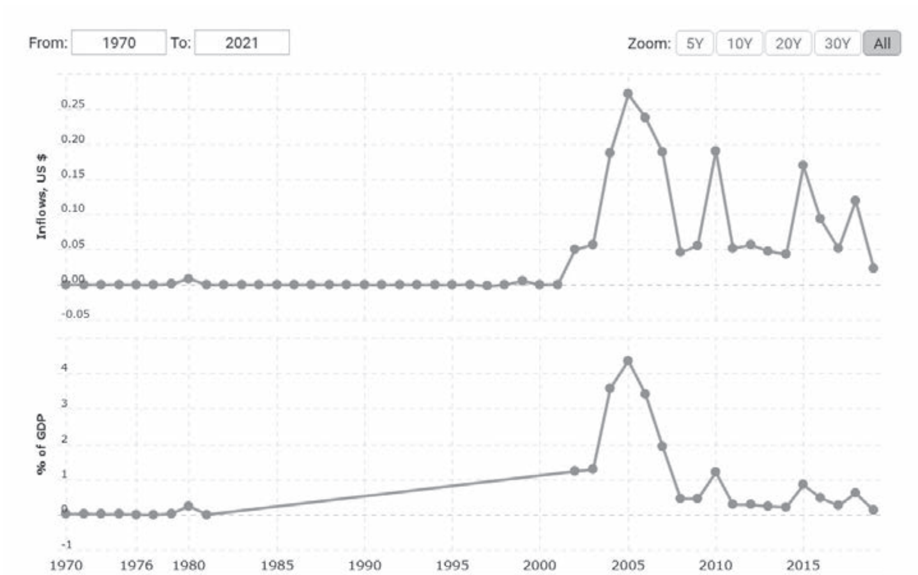

گراف سرمایه گذاری خارجی در افغانستان منبع: بانک جهانی | از وبسایت: www.macrotrends.net

گذاریِ DBI یک نظرسنجی جهانی است که سالانه توسط بانک جهانی در ۱۹۰ کشور انجام شده و در آن کشور ها بر اساس میزان سهولت تجارت نظر به ۱۱ شاخص رتبه بندی می شوند. گزارش DBI تا سال ۲۰۲۰ دارای ۱۰ شاخص بود اما یک شاخص جدید تحت عنوان «قرارداد با دولت» به تازگی اضافه شده است. افغانستان در مقام نه چندان خوشایند ۱۷٦ از ۱۹۰ کشور ایستاده است. در گزارش DBI سال جاری ممکن است رتبه افغانستان بدتر هم شود. به دلیل بی ثباتی سیاسی، عدم اصلاحات متداوم، طول کشیدن تدارکات سیستم حکومتی و مشکلات در سایر زمینه هایی که DBI در رابطه با آنها معلومات جمع آوری میکند، به نظر نمیرسد که رتبه افغانستان بهبود یافته باشد.

افغانستان از پتانسیل جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در پروژه های مشارکت سکتورهای عمومی و خصوصی (PPP) برخوردار می‌باشد. اما این کشور نیاز به ثبات، ارائه پروژه

سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل گیری سرمایه انسانی، ادغام تجارت بین المللی و ایجاد فضای تجاری رقابتی کمک میکند.

های با کیفیت برای سرمایه گذاران، تعیین بسته های تشویقی، تسهیل روند تجاری، گفتمان مداوم و موثر با سکتور خصوصی و در نظر گرفتن به موقع مشکلات آنها دارد. بر اساس بعضی از منابع، حاشیه دریافت مفاد در کشور هایی که افغان های ثروتمند در آن سرمایه گذاری کرده اند، در حال کاهش یافتن است. افغانستان یک بازار دست نخورده است و حاشیه مفاد در آن بالا است. با آمدن صلحی که اجتناب ناپذیر به نظر میرسد، افغانستان به یک مقصد سرمایه گذاری تبدیل خواهد شد.

با این حال، با سیاست های فعلی و بی ثباتی سیاسی و اقتصادی جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی غیر ممکن است. توصیه می شود که دولت افغانستان ابتدا با کسانی که در حال حاضر سرمایه گذاری کرده اند صحبت کرده و رضایت آنها را داشته باشد. ثانیاً، آنها باید کسانی که در کشور های دیگر سرمایه گذاری کرده اند، یا در جستجوی سرمایه گذاری در کشور های دیگر اند را متقاعد بسازند. همسایه های شمالی افغانستان، در های شان را به روی سرمایه گذاران افغان باز کرده اند و اگر دولت افغانستان به زودی اقدام نکند، برای پیشرفت صنعت، اشتغال زایی، و تقویه بنیه مالیات، دیر خواهد شد.

ترجمه و ویرایش: عارف بیکران و زهرا حیدری

سرمایه گذاری مستقیم خارجی در افغانستان - تاریخچه دیتا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹

سال	جریانات ورودی سرمایه به دالر امریکایی	فیصدی تولیدات ناخالص داخلی
۲۰۱۹	$۰٫۰۲B	۰٫۱۲ ٪
۲۰۱۸	$۰٫۱۲B	۰٫۹۱ ٪
۲۰۱۷	$۰٫۰۵B	۰٫۲۶ ٪
۲۰۱۶	$۰٫۰۹B	۰٫٤۸ ٪
۲۰۱۵	$۰٫۱۷B	۰٫۸۵ ٪
۲۰۱٤	$۰٫۰٤B	۰٫۲۱ ٪
۲۰۱۳	$۰٫۰۵B	۰٫۲٤ ٪
۲۰۱۲	$۰٫۰۶B	۰٫۲۸ ٪
۲۰۱۱	$۰٫۰۵B	۰٫۲۹ ٪
۲۰۱۰	$۰٫۱۹B	۱٫۲۰ ٪
۲۰۰۹	$۰٫۰۶B	۰٫٤۵ ٪
۲۰۰۸	$۰٫۰۵B	۰٫٤۶ ٪
۲۰۰۷	$۰٫۱۹B	۱٫۹٤ ٪
۲۰۰۶	$۰٫۲٤B	۳٫٤۱ ٪
۲۰۰۵	$۰٫۲۷B	٤٫۳۶ ٪
۲۰۰٤	$۰٫۱۹B	۳٫۵۸ ٪
۲۰۰۳	$۰٫۰۶B	۱٫۲۸
۲۰۰۲	$۰٫۰۵B	۱٫۲۳ ٪
۲۰۰۱	$۰٫۰۰B	۱٫۲۳ ٪
۲۰۰۰	$۰٫۰۰B	۱٫۲۳ ٪

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې پنبه، پیر او پلور

حشمت الله تاند | د پور ورکونې کارپوه

د پنبې تولید او کرنه زمونږ د هېواد یو له خورا مهمو کرنیزو پیداوارو شمېرل کېږي. د پنبې د تولید او پروسس ارزښت د هېواد د اقتصاد برخه کې په ځانګړي توګه کرنیزه برخه کې ثابت او ښکاره دی. پداسې حال کې چې زمونږ کروندګر د دې ټولو ستونزو ګاللو برسېره تر ټولو کمه ګټه ترلاسه کوي.

دکرنې اوبو لګولو او مالدارۍ وزارت د پنبې د ترویج ریاست د مالوماتو پر بنسټ د افغانستان ځینو ولایتونو کې د پنبې کښت ډېر ترسره کېږي، چې عبارت دي له بغلان، کندوز، تخار، سمنګان، بلخ، جوزجان، فاریاب، هرات، ننګرهار، بادغیس، فراه، هلمند او کندهاره، چې یادو ولایتونو کې هر کال نږدې په (۴۳،۹۷۲) هکتاره ځمکه پنبه کرل کېږي، چې نږدې (۵۳،۷۸۷) مېټریک ټنه دانه لرونکې پنبه ور څخه په لاس راځي.

د پنبې کرل او تولید نه یواځې دا چې زمونږ د کرنې خصوصي سکتور او د هېواد اقتصادي پیاوړتیا کې رغنده رول لري، بلکې د تولید، پروسیس او صنعت برخه کې یې ډېری خلک هم په کار بوخت کړي دي، په ځانګړي توګه هغه هېوادونو کې چې یې نوي د پرمختګ په لور ګامونه اخېستي او تر اوسه پکې ساینس او تکنالوژۍ د پام وړ پرمختګ ندی کړی.
زمونږ هېواد کې هم د پنبې کرل ورځ تر بلې د ډېرېدو په حال کې دي او د هېواد یو له خورا مهمو صادراتي توکو څخه شمېرل کېږي.

معمولاً د ۱۰۰ کیلو دانه لرونکې پنبې څخه نږدې ۳۳ کیلو خالصه پنبه، ۱۰ کیلو ناخالصه غوړي، ۵۵ کیلو کنجاره او دوه کیلو ضایعات ورکوي.

افغانستان کې د پنبې ستر ډولونه چې زیات کرل کېږي عبارت دي له:
اکالا ۵: ۳۰-۱۷-۱۵، اکالاA٤-٤٢، مکسیک، اکالا ۹۹-۱۷-۱۵، اکالا ۱۰۸ F او پلانکو پالاما څخه.
پنبه د ګل لرونکو بوټو له ډلې ده چې د ریښو عمودي سیستم لري، د تنې لوړوالی یې له ۶۰ څخه تر ۲۵۰ سانتي مترو پورې رسېږي، خو په هغه سیمو کې چې معتدل ژمی لري، د بوټي لوړوالی تر ۵ متره رسېږي. د بوټي پاڼې بېلابېل ډولونه لري، چې پاڼې یې معمولاً له ۳ تر ۷ پورې غوړونه یا غاښونه لري. د دې بوټي حاصل د هغه د غوزې څخه عبارت دی: چې اوږدوالی یې له ۲.۵ تر ۵ سانتي متره رسېږي. د پنبې د ښې ودې لپاره اوږد فصل (له ۱۸۰ تر ۲۰۰ ورځو) چې یخبندان ونلري، خاوره کې وړ لنده بل او وړ اندازه لمر، د نسبي حرارت او وچ اقلیم درلودل اړین شمېرل کېږي. د پنبې تخم له ۱۴ تر ۱۸ درجې د سانتي ګرېډ تودوخه کې په زرغونېدو (تېغ وهلو) پېل کوي، پداسې حال کې چې د زر یا تېزې تېغ وهنې لپاره وړ تودوخه له ۱۸ تر ۳۰ درجې د سانتي ګرېډ ده او دا هم باید روښانه شي چې د پنبې د ښې نمو لپاره وړ تودوخه له ۲۷ تر ۳۲ درجې د سانتي ګرېډ ده، مګر د ۴۰ څخه لوړه او د ۱۲ درجو څخه ټیټه درجه د تودوخې د بوټي نمو دروي، ګلان او غوزې رژېږي. په عمومي توګه د پنبې د بوټي عمر ۱۷۰ ورځې (شاوخوا) دی.

د پنبې بوټی هر ډول خاوره کې وده کوي، رسوبي خاوره کې تر ټولو ښه وده کوي، د دې ترڅنګ د خاورې پي ایچ باید له ۵.۵ تر ۹ وي، خو وړ پي ایچ د پنبې لپاره له ۶.۵ تر ۷.۵ دی. دا چې د پنبې ریښه ډېره ژوره ځي، نو اړینه ده چې له کښته مخکې ځمکه ښه ژوره قلبه شي، لوټې یې ماتې شي، هرزه واښه له منځه یوړل شي، ډبرې ټولې او ځمکه هواره شي.

د ځمکې د پیاوړتیا لپاره له کښته مخکې باید له ۱۰ تر ۱۲ کیلو ګرامه ډي ای پي (توره سره)، ۲۰ کیلو ګرامه یوریا یا سپینه سره او له ۶ تر ۱۰ ټنه ورسته شوې حېواني سره یا ښه وروست شوي کمپوسټ سره ګډه او په یو جریب ځمکه کې یې وپاشئ. هغه ځمکې چه پنبې پکې کرل کېږي، باید نوبتي کرنه پکې ترسره شي، ترڅو د ناروغېو، آفتونو څخه خوندي او د خاورې د حاصلخېزۍ او جوړښت لامل شي.
په نوبتي کرنه کې جوار، شفتله، وربشې، نخود، لوبیا او داسې نور بوټي کرل کېږي.

کرنه کې د تخم ټاکل ډېر اړین دي ځکه دغه تخم زمونږ ستونزو ته ځواب ویوونکی دی، نو ځکه د تخم ټاکنه کې باید ډېر ځیر اوسو. ښه تخم

(c) ketabton.com: The Digital Library

باېد د سیمې د اقلیم سره توافق ولري، ترڅو ډېر حاصل ورکړي، د ناروغېو او آفتونو مقابل کې مقاوم وي، تخم باېد سوچه وي، د حاصل ټولول يې آسانه وي، تر ټولو اړین چې د ښه کېفیت او مارکېټ درلودونکی وي او د کښت څخه مخکې یو د دغه فنګس وژونکو لکه تیرام، ویټاواکس او سورسان سره معامله شي. پنبه کولی شي چې د بېلابېلو چاپېریالونو شراېطو سره ځان جوړ او خپل حاصل ډېر کړي، نو ځکه پنبه د هېواد په ختیځو، سویل ختیځو او لویدیځو سیمو کې د غنمو د حاصلاتو له ټولولو وروسته کرل کېږي، خو بغلان، کندوز، تخار، فاریاب او بلخ کې يې د کښت وړ وخت د وري له ۱۵ د غبرګولي تر ۱۵ پورې دی.

په افغانستان کی پنبه معمولاً په دریو لارو سره کرل کېږي چې عبارت دي له: دتخم شیندلو طریقه، د تخم کرل په جویه یا پوشته باندې او په خطی طریقه سره کښت کول چې هره یوه لاره به یی په لنډ ډول لاندې تشریح شي:

■ **۱. د تخم د شیندلو لار:** افغانستان کې تر ټولو عامه لاره ده. په دې سیستم کې اول ځمکه اوبه کېږي ورپسې قلبه ده، تر قلبه کولو وروسته بیا تخم دلاس په واسطه سره په قلبه شوی ځمکه کې پاشل کېږي. بیا د تراکتور یا غوایانو په واسطه سره ماله یا هوارېږي. دې سیستم کې د بوټو او قطارونو ترمنځ فاصله په پام کې نه نیول کیږی او د یوجریب ځمکی لپاره ۱۵ کیلوګرامه تخم ته اړتیا ده.

■ **۲. د تخم کرل په جویه یا پشته باندې:** دې سیستم کې تر هر څه د مخه ځمکه ښه هوارېږي، ورسته ۱۲ کیلوګرامه ډي ای پي او ۲۰ کیلوګرامه یوریا په هرجریب ځمکه کې شیندل کېږي ورپسې یو یا دوه ځلې په ۹ پال قلبه سره وهل کېږي. پدې سیستم کې د دوه پشتو یا جویو ترمنځ واټن د ۷۰ څخه تر ۸۰ سانتي مترو او ژوروالی يې د ۲۵ څخه تر ۳۰ سانتي مترو پورې وي. چې جویي باېد د ختیځ څخه د لویدیځ په لور پرتې وي. د تخم مقدار د هر جریب لپاره ۳ کیلوګرامه ده. د دوو بوټو ترمنځ د ۲۵ څخه تر ۳۰ سانتي مترو واټن اټکل شوې ده. په هرځای کې به د ۵ څخه تر ۸ سانتي مترو ژوروالي سره ۲ یا ۳ دانې تخمونه اچول کېږي.

■ **۳. خطي طریقه:** پدې سیستم کې هم په لومړي سر کې ځمکه ښه هوارېږي او بیا د مجهز تراکتور یا نورو وسایلو له لارې په پوره اندازه سره او تخم په یوځای کارول کېږي. په هرجریب ځمکه کې ۲ کیلوګرامه تخم کرل کېږي او د دوو بوټو ترمنځ ۲۰ څخه تر ۲۵ سانتي متره واټن پرېښودل کېږي او په هر سوري کې د ۵ څخه تر ۸ سانتي مترو ژوروالي سره یوازې یو دانه تخم اچول کېږي. افغانستان کې کروندګر په معمولي توګه د دوه ډوله سرې څخه ګټه اخلي چې عبارت دي له: ډي ای پي او یوریا څخه. د پنبې د کښت لپاره معمولاً په هرجریب ځمکه کې ۲۵ کیلوګرامه ډي ای پي، ۵۰ کیلوګرامه یوریا او ۵۰ کیلوګرامه پوټاشیم سلفیټ کارول کېږي. په عمومي توګه دځمکې دآماده کولو په وخت کې ٪۳۰ څخه تر ٪۴۰ پورې توره او سپینه سره کارول کېږي، ٪۲۰ سپینه سره په لومړي ځل اوبوخور کې کارول کېږي، او د لومړني ګل ترغوړېدو ورسته ۴۰ څخه تر ٪۵۰ پورې سپینه سره کارول کېږي.

دجویه کشۍ او خطي طریقودکښت په صورت کې په عمومي توګه لومړي ځل خړوب دکښت دشپږمې او اوومې اونۍ څخه وروسته ترسره کیږي. دوهم ځل اوبخور د لومړي اوبخور څخه ۱۵-۱۰ ورځې وروسته ترسره کېږي دریم او وروسته نورې اوبه خورې د خاورې په ځانګړتیا او اقلیمي وضعې پورې اړه لري. د حاصل د راټولولوڅخه پوره یوه میاشت مخکې باېد اوبه خور بند شي، خو د تخم شیندلو په طریقه کې باېد د ځمکې د وتره کېدو لپاره د کښت ځای اوبه خور شي، چې لومړی ځل اوبخور د ۵۰-۴۵ ورځو وروسته له کرلو ترسره کېږي.

دوهم او دریم ځل اوبه خور د خاورې په ډول او اقلیمی شرایطو پورې اړه لري، خو په ټاکلي اندازه د لنده بل شتون د ودې په حساسو مرحلوکې د غوزې په تشکیل او په ټولیزه توګه د حاصل په زیاتوالي مثبت اغېز لري، له بل پلوه د لنده بل د نه شتون په صورت کې کېدای شي یو په دریېمه برخې په اندازه حاصلات کم شي. په عمومي ډول سره ویلی شو چې د پنبې بوټی د ټول ژوند په بهیر کې نزدې ۵۰۰ ملي لېتره اوبو ته اړتیا لري، چې په ځینو سیمو او شراېطو کې ددې بوټي د اوبو اندازه د ۳۶۰ څخه تر ۹۰۰ ملي لېتره پورې ټاکل شوې ده. دبېکاره یا هرزه بوټو لرې کول د ۲۰-۱۵ ورځو وروسته له کښت څخه پیلېږي. د پنبې خېشاوې ته نه پاملرنه او د هغه ځنډول هرومرو بوټی زیانمنوي. بناً د بېکاره بوټو ایستل او پر وخت سره د هغوي مخنیوی د بېلابېلو ناروغېو او آفتونو د مخنیوي لپاره اړین کار دی. څېړنو ښودلې چې بېکاره بوټی د اوبو په جذب، خوراکي موادو او لمر د وړانګو اخېستلو کې د پنبې له بوټي سره سیالي کوي چې دا کار د پنبې په حاصلاتوکې د ۳۰-۲۰ سلنه پورې کم والی راولي. د هرزه وښو د مخنیوي لپاره بېلابېلې لارې چارې موجودې دي لکه کرنیزې لارې، میخانیکي لارې، فزیکي لارې، بیولوژیکي لارې او ورستي يې کیمیاوي مخنیوی دی، چې د دې لارو څخه په ګټه اخېستنه بزګر کولی شي، د مضره بوټو څخه په ښه ډول مخنیوی وکړي.

دپنبې حاصلاتو ټولول هغه وخت پیلېږي چې ۶۰ سلنه شاوخوا غوزې غوړېدلې وي، دوهم او دریم ځل ټولول د ۱۰-۲۰ ورځو په ځنډ سره پیلېږي. یوکس په یوازې ځان کولی شي د یوجریب کرنیزې ځمکې څخه د ۴۰-۶۰ ساعتونو په اوږدوکې پنبه ټوله کړي. د پنبې د ټولولو پر مهال باېد لاندې ټکي په پام کې ونیول شي.
۱. د پنبې ټولونکی باېد ځانګړې ځان ساتونکي جامې په تن ولري. ۲. د پنبې د ټولولو لپاره باېد له نخي بوجېو څخه کار واخېستل شي. ۳. د پنبې ټولول باېد د ورځې لس بجې شاوخوا پېل شي.
۴. پنبه باېد په منظم او مسلکي توګه ټوله شي.
۵. هر ځل ټوله شوې پنبه باېد په جلا ډول سره زیرمه شي، ځکه چې لومړی ځل ټوله شوې پنبه د کېفیت له نظره ښه وي. ۶. دپنبې ټولول باېد د بوټي د لاندې برخې څخه پېل شي. ۷. دانه لرونکې پنبه باېد تر حاصل ټولولو وروسته د یو څه وخت لپاره په وچ ځای کې وساتل شي. ۸. کله چې پنبه بسته بندي کېږي، نو اضافي توکي لکه د پنبې مړې غوزې، نابالغه غوزې، ویښته، پاڼې او نور بېکاره توکي باېد ترې ټول او لېرې شي. ۹. پنبه باېد په وچ ځای کې وساتل شي او ډېر فشار پرې رانشي، ځکه چې د زیات فشار له امله کېفیت يې خرابېږي. په یو مترمکعب ځای کې باېد ۱۱۴ کیلوګرامه دانه داره پنبه ذېرمه شي. ۱۰. دانه داره پنبه باېد ژر تر ژره پروسس شي.

دپنبې بوټی د بېلابېلو ناروغېو لکه فنګسي، باکتریایي، ویروسي او نمیاتودي ناروغېو ترحملې لاندې راځي، خو د ناروغېو شدت او خپریدل د بوټې تر محیطي شراېطو او حساسیت پورې اړه او توپیر لري.

د پنبې کښت هرکال د ناروغېو او آفتونو له امله د ډېر زیان سره مخامخ کېږی لکه ورتیسملمي او فیوزاریمي ناروغۍ، دقرغنې ناروغۍ، نباتي سپږې، سپین رنګي مچان او داسې نورې ناروغۍ او آفتونه د پنبې حاصلات کموي. چې ددې ناروغېو او آفتونو د مخنیوي لپاره بېلابېلې لارې موجودې دي، لکه مېخانیکي، کرنیزې، بیولوژیکي او کیمیاوي لارې چې د دې په واسطه ددې ناروغېو او آفتونو څخه مخنیوی کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چرګانو له هګېو د سالمونیا باکتریا جلا کول

پوهندوی محمد ناظر فیصل

له دې څېړنې څخه موخه دا ده چې د هګۍ دننه او بهر کې د سالمونیلا مېکروب شتون ثابت کړل شي. هګۍ یوه ښه باکېفیته خوراکي ماده ده، چې خپل جوړښت کې بېلابېل خوراکي توکي او ویټامینونه لري او د یو بېلانس شوي خوراک په ډول انسان تربنه په ښه ډول ګټه پورته کوي، د چرګانو هګېو کارونه چې په ټولو ادیانو او مذهبونو کې کوم هیڅ اختلاف نلري په نړېواله کچه کارول کېږي او د پوره خوراک یوه ستره برخه جوړوي.

سالمونیلا یو ګرام منفي باکتریا ده چې د بېلابېلو خوراکي توکو د ککړتیا لامل ګرځي، یو له دغو خوراکي توکو څخه هګۍ ده چې هغه هم د سالمونیلا له امله ککړېږي او د ناروغۍ لامل ګرځي، دې څېړنه کې ټولې ۳۰ هګۍ چې ۱۰ هګۍ دحبیب حسام پولټري فارم، ۱۰ هګۍ له کلیوالي چرګو او ۱۰ هګۍ د قزاقستان هېواد څخه رالېږدول شوې وې او د ننګرهار، جلال اباد ښار د بېلابېلو دوکانونو څخه اخېستل شوې وې او د وترنرۍ پوهنځي د مایکروبیولوژي لابرارتوار ته لېږدول شوې وې او دا نښې په (S.S Agar) میډیا کې کلچر شوې.

پایله کې په درېو واړو ګروپونو کې یوه نښه هم د سالمونیلا مثبته نشوه او نور مایکرو اورګانیزمونه د Shigella په نوم باکتریاوو په کې شتون درلود، چې هغه ډېره د هګۍ د پوښ د پاسه میکروبونه وو او د قزاقي هګېو په پوښ کې ولیدل شوې کومې څېړنې چې د چرګانو هګېو کې د سالمونیلا د تجرید په موخه ترسره شوې وې، نو سالمونیلا د نورو مایکرو اورګانیزمونو په پرتله پکې په ټیته کچه شتون درلود. نو دې څېړنې هم دا جوته کړه، چې سالمونیلا د چرګانو هګېو کې شتون نه درلود او نور مایکرو اورګانیزمونه پکې شتون درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هګیو فارم او بهرنیو مارکېټونو کې موجودې د سالمونیلا ډول د هګیو ککړتیا رامنځته کوي او هغه ځایونو کې چې تولیدات ورکوي، شاید د افقي او عمودي له لارې لېږدول منځته راشي، د افقي لېږد څخه موخه دهګۍ زېړ، سپین او د هګۍ د پوښ ککړتیا ده او کله چې عمودي لېږد منځته راځي، د هګۍ اچوني بهیر کې او یا وروسته د هګۍ اچوني څخه رامنځته کېږي.

Polyvalentantisera د سالمونیلا د پېژندلو لپاره کار کړي وو. پېښې ښکاره شوې چې ۲۹.۳۶ سلنه او ۳۸.۳۸ سلنه د هګۍ پوښ کې ۱۰.۳۱ سلنه او ۱۵.۰۷ سلنه د هګۍ دننني جوړښت کې او ۲۸.۷۸ سلنه او ۴۳.۹۳ سلنه د هګۍ زېړمو کې د چرګانو فارم او بهرنیو مارکېټونو کې په ترتیب سره دغه پېښې د سالمونیلا هګیو کې ولیدل شول.

موخې:

۱- دهګۍ له زېړو، سپینو او پوښ څخه دسالمونیلا باکتریا تجرید کول توکې او کړنلاره :

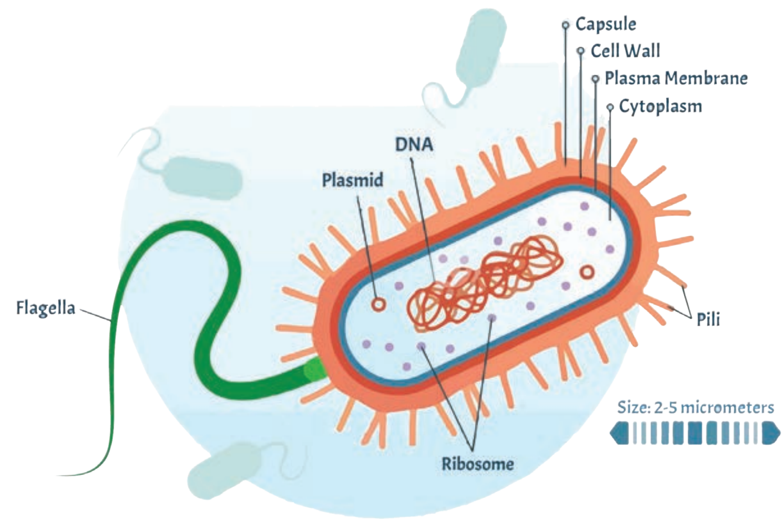

د نښو شمېر او کچه

دې څېړنه کې ټولې ۳۰ هګۍ تر څېړنې لاندې نیول شوې وې، چې ۱۰ نښې د حبیب حسام چرګانو فارم، ۱۰ نښې د کلیوالي چرګو هګۍ او ۱۰ نښې له قزاقستانه راوړل شویو څخه وې. د پورته فارمونو څخه په اټکلي ډول د هر فارم څخه لس لس نښې راټولې شوې وې او په لاندې کلچر میډیاګانو کې کلچر شوې.

پایله:

دې څېړنه کې ټولې ۳۰ نښې تر څېړنې لاندې نیول شوې چې له دوې څخه ۱۰ نښې د حبیب حسام چرګانو فارم او ۱۰ نښې د کلي والي چرګو هګۍ او ۱۰ د قزاقستان څخه د راوړل شویو هګیو څخه وې، چې یادې نښې د جلال اباد ښار د هګیو خرڅونکو دوکانونو څخه راټولې کړل شوې وې او د وترنرۍ پوهنځي په مایکروبیولوژۍ لابراتوار کې تر ازموینې لاندې ونیول شوې چې پایله کې د دریو واړو ګروپونو څخه کومه نښه کې سالمونیلا ونه لیدل شوه او نور مایکرو اوګانیزمونه لکه Shigella پکې موجود وه او سالمونیلا د سلنې له پامه صفر اعشاریه صفر کېږي.

لاندې جدول کې هم په څرګند ډول سره پېښې لیدلی شو.

په هرحال کولی شو چې هګۍ د خوراکي توکو په ناروغۍ کې ګډې کړو. د چرګانو کولمو کانال د سالمونیلا د ډولونو لپاره یوه غټه لېږدونکې برخه ده چې انسان په ناروغۍ اخته کوي.
په خوراکي توکو کې د سالمونیلا بکتریا یوه زونو ټیکه ناروغي رامنځته کوي، چې ستر وتیز (اقتصادي) زیانونه راوړي شي او ځینو وختونو کې د مرګ لامل هم کېږي. د چرګانو تولیدات په منځنۍ کچه د سالمونیلا د ډولونو له لارې ککړېږي او نښې یې پکې لیدل کېږي.
سالمونیلا لرونکي خوراکي توکي د انسانانو لپاره د زهرجنو ځانګړتیاو لرونکي دي او هغه کسانو کې چې د پولټري تولیدات څخه ګټه پورته کوي، رامنځته کېږي.
د سالمونیلا د سیرو ټایپونو په ډله کې د Salmonella Enteritidis یوه ځانګړنه دا ده، چې انسانانو کې کلینیکي نښې ښکاره کوي. امریکا کې Salmonella Enteritidis ټایپ (۴) لاملونه د ناروغۍ په مالومو سیمو کې رامنځته شوي دي. په هر حال جاپان کې ۱۹۸۹ نه تر ۱۹۹۳ کال پورې ۳۲.۴ سلنه د پېښو پایله کې څرګنده شوه، چې ځینې خوراکي توکي د سالمونیلا له امله ککړ شوي وو، د خوړو ور نه وو او زهرجن ښکاریدل.
دا څرګنده ده چې سالمونیلا د خوراکي توکو له لارې لېږدونکې پاتوجن دی او حیوانات د دې پاتوجن بنسټیز مخزن دی.

دهګیو زېړمو کې د سالمونیلا د ډولونو د شتون پر بنسټ د هګۍ زېړ او سپین کتل شوي وو، چې بیا په Hekton Enteric aga د سالمونیلا د ډولونو د پېژندلو په موخه کارول شوي وې، ټاکنیزه میډیا یې جلا کړې وه او په ډېره کچه

شمېره	د نښو ځای	د نښو کچه	زېړ	سپین	پوښ
۱	حبیب حسام د چرګانو فارم	۱۰	—	—	—
۲	کلیوالي چرګو هګۍ	۱۰	—	—	—
۳	د قزاقستان څخه راوړل شوې هګۍ	۱۰	—	—	—

پایله اخیستنه:

دې څېړنه کې ټولې ۳۰ نښې تر څېړنې لاندې نیول شوې وې چې ۱۰ د حبیب حسام چرګانو فارم ،۱۰ د کلیوالي چرګو هګیو او همدارنګه ۱۰ نښې د قزاقستان څخه رالېږدول شوې هګیو څخه وې، چې له هرې نښې درې کلچره (زېړ، سپین او پوښ) ترسره شول، چې په دې ۳۰ نښو او ۹۰ کلچرو کې کومه نښه د سالمونیلا مثبت تجرید نشوه، خو نورې باکتریاوې لکه شجیلا په لوړې کچې تجرید شوې، بیا هم دې څېړنه کې دا مالومه شوه، چې هګیو کې د سالمونیلا باکتریا څخه سربېره نور مایکرو اورګانیزمونه هم شته او د سالمونیلا پېښې په کې شتون نه درلود، چې پخوانیو څېړنو کې هم روښانه شوې وه، چې هګیو کې د سالمونیلا پېښې کمې پېښې شوې دي او نورو مایکرو ارګانیزمونه په کې زیات لیدل شوي

وړاندیزونه:

۱- هګۍ باید په پوره ډول سره پخې شي. ۲- هګۍ باید پاکې پرېمینځل شي. ۳- د هګیو تولید کوونکو فارمونو روغتیایي ارخ باید وخت په وخت تر څېړنې لاندې ونیول شي.
۴- له بهره رالېږدول شوې هګۍ باید له روغتیایي کتنې وروسته وکارول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصاحبه با خانم لیلا علیزاده، رئیسه شرکت بانوان بلخ شمال

جستجوی خودتوانمندسازی در جوانه های نباتات

مصاحبه ای از: «گل امین فهیم» و «زهرا حیدری»

شرکت تولیدی مواد خوراکی بانوان بلخ شمال در شهرک سخی، شهر مزار شریف موقعیت داشته و توسط خانمی توانا و فعال به نام لیلا علیزاده اداره میشود. این شرکت دارای فارم مرغداری بوده که ظرفیت پرورش ۳۰۰۰ جوجه مرغ را در جریان ۴۵ روز دارا می باشد. بر علاوه، این شرکت دارای سبزخانه هایی می باشد که انواع مختلف سبزیجات مانند بادرنگ، کاهو و بادنجان رومی را در آن پرورش میدهند و ظرفیت تولید ۴۲/۳ تن سبزیجات (بادرنگ، بادنجان رومی و کاهو) را در یک سال دارد . خانم لیلا علیزاده با تلاش و زحمت فراوان توانسته این شرکت را وسعت داده و به خوبی مدیریت نماید.

پرمختگ: لطف نموده برای خوانندگان مجله پرمختگ معلوماتی مختصر در مورد خود و شرکت بانوان بلغ ارائه نمایید.

خانم علیزاده: اسم من لیلا علیزاده، باشنده شهرک کمپ سخی شهر مزار شریف میباشم. از مدت چند سال بدین سو، در بخش های مختلف بخصوص کشت در سبزخانه مصروف کار می‌باشم که از این طریق هم به جامعه خدمت می‌نمایم و هم عواید خوبی بدست می‌آورم. در اوایل یک باغچه خانگی داشتم که در آن سبزیجات مختلف را کشت میکردم که عواید بسیار کمی داشت. بعداً، به کمک پروژه ملی باغداری و مالداری وزارت زراعت یک سبزخانه به مساحت ۱۰ متر مربع احداث و به کشت محصولات سبزخانه‌ای از قبیل بادرنگ و بادنجان رومی شروع کردم. بعد از دریافت تجربه کافی از سبزخانه، اکنون صاحب چندین سبزخانه هستم که بزرگترین آن ۳۶۰ متر مربع و کوچکترین آن ۲۴ متر مربع می باشد که سالانه حاصلات خوبی بدست می‌آورم. طور مثال، فروشات ما از بابت عرضه بادرنگ به بازار روزانه بطور اوسط ۳۵ الی ۴۰ خریطه می‌باشد و قیمت هر خریطه ۱۲۰ افغانی در بازار سبزیجات است.

همچنان، شوهرم تجربه ۱۵ ساله فارم مرغداری از کشور ایران دارد و در قسمت پرورش جوجه، واکسین و انواع دانه مرغی از تجربه کافی برخوردار می باشد. در ابتدا، یک فارم مرغداری کوچک با گنجایش ۵۰۰ جوجه داشتم. اما فعلاً به کمک دفتر صندوق انکشاف زراعت فارم مرغداری بزرگی را با گنجایش ۳۰۰۰ جوجه ایجاد نموده ام.

پرمختگ: در شروع کار با کدام مشکلات مواجه شدید و چگونه با آنها مقابله کردید؟

خانم علیزاده: در اوایل با مشکلات زیادی مواجه بودیم؛ منابع مالی خیلی کم بود و پول کافی برای سرمایه گذاری جهت توسعه نداشتیم، ماشین آلات زراعتی کافی در دسترس نبود و بشکل فنی نیز آموزش ندیده بودیم. برعلاوه، برای خانم ها زمینه قرضه و رشد کار مساعد نبود و هیچ ارگانی از خانم ها به شکل درست حمایت و پشتیبانی نمی‌کرد، از تولیدات شان خریداری مناسب نمی شد و هیچ تشویق کننده ای نداشتند. اما از زمانیکه صندوق انکشاف زراعت با ارایه خدمات قرضه های زراعتی و تخنیکی با ما همکاری نمودند، کاروبار ما رشد نموده و تولیدات سبزخانه و مرغداری ما رونق یافته است.

پرمختگ: از دستاورد های خود در این بخش به ما معلومات دهید.

خانم علیزاده: به کمک دفتر محترم صندوق انکشاف زراعت مشکلات مالی ما رفع گردیده است. توانستیم فارم بزرگ تولید مرغ گوشتی را احداث نموده و لوازم و ماشین آلات لازمه را خریداری نماییم. یک تعداد موسسات زمینه آموزش های فنی و تخنیکی را در بخش تولیدات سبزخانه و مرغداری برای ما فراهم نمودند. فعلا، بازار فروش محصولات و تولیدات ما رونق یافته است.

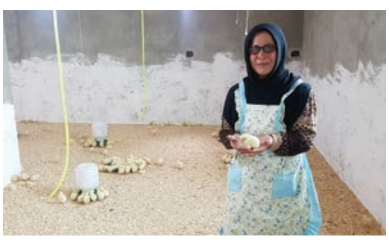

پرمختگ: شما فعلاً کدام نوع مواد غذایی را تولید می نمایید و تقاضای بازار چه می باشد؟

خانم علیزاده: مواد غذایی که شرکت ما بر حسب تقاضای بازار تولید می نماید عبارتند از بادرنگ، بادنجان رومی،کلم، گشنیز، و مرغ گوشتی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمختگ: اکنون با کدام مشکلات روبرو هستید که مانع پیشرفت بیشتر کارهای تان میگردد؟

خانم علیزاده: مشکلات ما اکثراً تخنیکی بوده و میتوان به موارد ذیل اشاره کرد:

- نبود تخم های اصلاح شده‌ی با کیفیت
- بلند بودن قیمت تخم های اصلاح شده‌ی سبزیجات از قبیل بادرنگ، بادنجان رومی و غیره
- بلند بودن قیمت کودهای تقویتی کیمیاوی (منجمله کود آهن و کود هیومیک اسید که برای خاک و یا آب های نیمه شور بکار برده میشوند) و دیگر کودهای تقویتی
- نبود ادویه با کیفیت و معیاری جهت رفع امراض جوجه مرغ
- نبود یک مرجع تایید کننده کیفیت ادویه ها

یک فارم مرغداری نیز بسازم. فعلاً کودی که از فارم مرغداری به دست میاید در سبزخانه خود استفاده می کنم تا مصرف کم و عاید زیاد باشد.

پرمختگ: فواید سبزخانه چیست و برای توسعه تجارت شما و کشور چه قدر مهم و مفید است؟

خانم علیزاده: با داشتن تجارت سبزخانه و مرغداری نه تنها فواید شخصی به دست می‌آوریم، بلکه به کشور نیز خدمت می‌نماییم. از طریق تجارت خود، در تولیدات کشور سهم بزرگی را ایفا می نمایم و برای مردم بخصوص طبقه اناث زمینه کار را فراهم می‌نمایم. بر علاوه، نه تنها سبزیجات و مرغ های گوشتی با کیفیت را با قیمت مناسب به فروش می رسانم، بلکه عواید خوبی را برای خود و خانواده ام تامین می‌نمایم.

سبزخانه نداریم؛ بناً از یخچال های فریزر برای نگهداری گوشت مرغ استفاده کرده نمی‌توانیم. امیدوارم که این مشکلات به زودی حل گردند تا محصولات و تولیدات زیادتری داشته باشیم.

پرمختگ: آیا تا به حال در این بخش کسی شما را همکاری نموده یا خیر؟

خانم علیزاده: دربخش دریافت و کشت سبزخانه دفتر محترم NHLP ما را کمک نموده و همچنان دفتر محترم GIZ نیز در بخش مراقبت از سبزخانه و استفاده بهتر و تنوع در کشت ما را یاری رسانیده است. همچنان، صندوق انکشاف زراعت نیز در قسمت توسعه کاروبار کمک های مالی و تخنیکی را برای مان فراهم نمود.

پرمختگ: برای پیشرفت کارهای تان چه پلان هایی روی دست دارید و آیا تصمیم دارید که در سایر ولایات فعالیت داشته باشید؟

خانم علیزاده: برای پیشرفت کارها پلان داریم تا در عرصه سبزخانه تخصص بیشتر کسب نماییم و خانم های بیشتری را در این زمینه تشویق نماییم. هرقدر که خانم ها بیشتر جذب کار شوند و تخصص کسب کنند، به همان اندازه گام های مفیدتری برای رشد جامعه بر خواهیم داشت. همچنان، تصمیم داریم تا برای کارمندان فارم فرصت آموزش را مهیا سازیم تا بتوانند برای بهبود پرورش مرغ، تولیدات و فروشات آن از معلومات کافی برخوردار باشند. فعلاً تنها در ولایت بلخ ، شهر مزار شریف فعالیت داریم. اگر خدا خواسته باشد کاروبار خویش را به سایر ولایات هم گسترش می دهیم.

پرمختگ: برای صندوق انکشاف زراعت چه گفتنی دارید؟

خانم علیزاده: از کار با دفتر صندوق انکشاف زراعت کاملاً راضی هستیم، زیرا ما را به بزرگ ترین هدف مان که ساخت فارم مرغداری بود کمک کرده و مشکلات مالی ما را الی ۸۰ فیصد حل نموده است. صندوق انکشاف زراعت نسبت به سایر موسسات مالی تکتانه بسیار کم اخذ می‌نماید و ما می‌توانیم مطابق کاروبار خویش پول قرضه را باز پرداخت نماییم.

> **صندوق انکشاف زراعت ما را در راستای بزرگ ترین هدف مان که ساخت فارم مرغداری بود کمک و مشکلات مالی ما را تا ٪۸۰ حل نموده است.**

پرمختگ: شما در اوایل تنها سبزخانه داشتید. بعداً شروع به کار مرغداری نمودید. چه باعث شد که شما به کار مرغداری روی آورید؟

خانم علیزاده: کار سبزخانه را در سال ۲۰۱۷ آغاز کردم ولی به دلیل بودجه کم با مشکلات زیادی روبرو شدم. با آنکه در بخش کشت سبزیجات آموزش دیده بودم و تجربه داشتم، اما در کار هایم موفق نمی شدم. به هر ارگانی مراجعه کردم تا از لحاظ مالی با ما همکاری کند اما به نتیجه موثری نمی رسیدم تا اینکه از پروسه قرضه دهی دفتر صندوق انکشاف زراعت آگاه شدم. با حمایت دفتر صندوق انکشاف زراعت نه تنها توانستم کار سبزخانه را پیش ببرم، بلکه توانستم

پرمختگ: آیا در شرکت شما تنها خانم ها مصروف کار هستند یا مردان نیز کار می کنند؟

خانم علیزاده: در این شرکت هم زنان و هم مردان مشغول کار هستند. تعداد مرد ها ۴ نفر و زن ها ۵ نفر می باشد.

پرمختگ: در حال حاضر با چه نوع مشکلات روبرو هستید که باید در آینده نزدیک حل گردند؟

خانم علیزاده: مشکلاتی که باید در آینده نزدیک مورد توجه قرار گیرند برق، آب و کمبود ماشین آلات است. ما برق و آب کافی برای کشت در

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کبانو ډنډونو ته

چونه ورکول

لیکوال: پوهندوی ډاکټر خوشدل معروف

د کبانو حوضونه منظم چونه کول د یو عادي فارم د ساتنې لپاره د مهمو فعالیتونو څخه شمېرل کېږي او د کبانو د محصولاتو د لا ډېروالي لامل ګرځي، کلسیم او مالګه د هډوکو د اسکلیټ په جوړښت کې مهم رول لوبوي، د انساجو نورمال پرمختګ کې برخه اخلي، همدارنګه د عصبي او عضلاتي سیستم فعالیت تنظیموي.

هر کال د حوضونو د پوره تشونې وخت کې د اورګانېزمونو سره یوځای ډېر کلسیم د حوضونو څخه ویستل کېږي چې باید دا کمښت بیا له سره پوره شي، کارول شوې چونه د حوضونو تېزابي سیمه خنثی کوي، کاربن ډایي اکسائیډ (CO_2) ته اړیکه ورکوي یا یې کاربونېټونه جوړوي، ځمکه د نایټروجن له پلوه غني کوي، د اوبو له خوسا کېدو مخنیوی کوي او ګازي رژیم یې ښه کوي، د چونې کارونې څخه وړاندې غوره ګڼل کېږي، ترڅو د حوضونو د ځمکې کچه د کلسیم د جوړښت له مخې وڅېړل شي.

غوره ده چې د چونې کارول د حوضونو له تشونې وروسته کله چې ځمکه لنده بله (مرطوبه) وي د پسرلي یا منې موسم کې د حوضونو د ډکولو یانې له ۱۴ تر ۲۰ ورځو مخکې ترسره شي. د چونې پوډر په برابر ډول د حوض د کچې د پاسه شیندل کېږي، پاتې پوډر اوبو کې حلوي او په برابره توګه د ځمکې د پاسه یې د پمپ له لارې شیندي. د سیستیماتیکې چونې کارونې په صورت کې هر کال له ۱۰۰ تر ۲۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار ځای کې کارول کېږي، د حوض په ځمکنۍ کچه کې د ډېرو خټو د راغونډېدو او د تالابونو د ځمکې د ډېر تریووالي په وخت کې ۴۰۰۰ کیلوګرامه ژوندۍ یا اوبه نارسېدلې چونه او د برانش ناروغۍ له منځه وړلو لپاره ۲۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار ځمکه کې کارول کېږي.

د کرانتوخا په ناروغۍ اخته کارپ د درملنې لپاره ۲۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار او د کلسیم د کموالي په وخت کې له ۱۰۰۰ تر ۱۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار او د نامعلومو څېړونکو کبانو د لمنځه وړلو لپاره له ۱۵۰۰ تر ۲۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار مساحت ځمکه کې کارول کېږي.

کار پوهانو د فارم څخه د ښه حاصل د لاسته راوړلو لپاره لاندې ارزښتناک اصول وړاندې کړي دي:

I- حوض یا تالاب کې د نامعلومه آبي ژوندي موجوداتو له منځه وړل:

تالاب یا حوض کې د ماهیانو د بچیانو له اچولو وړاندې باید اضافي کبان د بهرنیو غوښه خوړونکو او ځنګلي کبانو د حملو او خوراکي توکو د نشتوالي څخه او د کبانو د متضرره کېدو څخه د مخنیوي په موخه لاندې دوه عمومي لارې پکار واچول شي:

۱. د تالاب څخه د اوبو مکمل ایستل او د هغې د لاندې ځمکې وچول.

۲. د کبانو د بې هوشه کولو لپاره د کیمیاوي مرکباتو کارول.

د اوبو ویستل او د ځمکې د کچې وچول:

د اوبو ویستلو لپاره پمپونه کارول کېږي، چې دا یوه اسانه او موثره لاره ده، اصلاً اوبه کال کې یوځل ویستل پکار دي او د دې کار لپاره د کال ټول موسمونه ګټور او ښه ګڼل کېږي. د غټو او وړو سوریو وچول هم پکار دي.

د معمول سره سم د کبانو تولید، مرحله په مرحله لاسته راځي، کله چې د اخري ځل لپاره تولید لاسته راوړل شي، بیا نو اوبه یې بهر اوځي، د دې لپاره د ډېزلي پمپ څخه کار اخېستل کېږي د پمپ څخه پرته د ثقل د قوې له لارې اوبه په اسانۍ سره بهر اوځي، د دې څخه پرته د کېنوس پایپونه (یو ډول پایپونه دي چې دکلک ټاټ یا تکې څخه جوړشوي وي) هم کارول کېدای شي.

II- د تالاب د بنسټیزو تولیداتو زیاتول :

۱. تالاب کې هر کال یوځلې د کب روزنې په پیل کې ۱۰۰ کیلوګرامه چونه په یو ایکړ ځمکه کې اچول کېږي.

۲. که چېرې د تالاب حاصل خیزي د کبانو لپاره

کافي وي که چونه وانه چول شي باک نه لري.

۳. که چېرې د تالاب ځمکه تېزابي ځانګړتیا ولري، نو بیا د چونې علاوه کول اړین دي.

۴. ځینې کیمیاوي او طبیعي سرې د تالاب د زرغونه کېدو او ښه کېدو لپاره کارول کېږي، د دې لپاره لاندې درې سرې ډېرې پېژندل شوې دي او بزګران یې بازار کې ترلاسه کولی شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ترېپل سپر فاسفیټ چې په کې ۶۴٪ فاسفټ شتون لري.
ب : یوریا چې په کې ۴۵٪ نایتروجن شتون لري.
ج : ډاي امونیم سلفیت

ډېراني سرې :

۱. د حیواناتو سره : که دا سرې پخپل وخت، اصلي حالت او کافي اندازې سره واچول شي ډېره ښه پایله ورکوي.
۲. ورسته شوې سره: چې ټوله کې د انبار یا ډېران په ډول راټول شوې وي چې دې کې ډېراني سره، شنه سره، پاڼې، دکور خځلې او خشاک شاملېږي.
د سرو د کارونې لپاره لارښوونې :
۱. د کبانو فارم لپاره ټولې سرې ګټورې دي، خو کله کله په ځانګړو وختونو کې یو ډول سرو ته ترجیح ورکول کېږي.
۲. که چېرې د کبانو روزنګي (فارم لرونکي) سره د حیواناتو سره وي، دې وخت کې پرې ځينې لګښتونه نه راځي ..
۳. که ډېراني سرې د کیمیاوي سرې سره ګډې شي او وکارول شي خوراکي ارزښت يې زیاتېږي.
۴. د الوتونکو پېخال (فضله) هم د کبانو د فارم لپاره سترې سرې ګڼل کېږي.
د سرې برخې:
بوټیز (نباتي): د اوبو بوټي۲/۳ برخې غبر بوټي برخې: ډېراني سره (ډېره برخه)، چونه، یوریا او د شولو پک ۱/۳ برخې

دکمپوسټ جوړولو لارې:

د سرې په کنده کې د نیم فټ په پنډوالي سره د بوسو برخه یا نور بوټیز پاتې شوني جوړوي او د دې دپاسه په پوره اندازې سره یوریا اچول کېږي، تر دې پورې چې دغه کچه تخته کېږي وروسته دوه انچه د ډېراني سرو برخه جوړېږي دا کار درې ځلې

سرې د جوړولو وخت کې یوریا زیاته شوې وي، خو بیا هم ۱۵ کیلوګرامه یوریا یو ایکړ ځمکه کې اچول ډېره ښه پایله ورکوي، له دې وروسته کله چې تالاب کې د خوراکي توکو ارتیا لیدل کېږي، نو د پورتنیو برخو څخه نیمايي شمېر اچول کېږي، ځکه چې د کبانو د غټېدو سره د خوراکي توکو ارتیا هم زیاتېږي،کچېرې پورتنۍ سرې میاشت کې یو ځل زیاته شي، دې وخت کې د خوراکي توکو کمښت نه لیدل کېږي. د خوراکي توکو کمښت داسې مالومولی شو، چې لاس اوبو کې د یو فټ په اندازه ډوبېږي، کچېرې لاس مو اوبو کې مالوم شي، نو مالومېږي چې نورو سرو اچولو ته زیاته ارتیا ده، کچېرې لاس مو اوبو کې مالوم نشي، د نورې سرې ورزیاتولو ته ارتیا نشته او په پوره اندازې سره خواړه شتون لري.

۴. ۵۰ کیلوګرامه چونه د تالاب بېخ او غاړه کې شیندل کېږي، بیا ډېراني سره ۵۰۰ کیلوګرامه یو جریب ځمکه کې اچول کېږي او دوه نیم فټه اوبه پکې ساتل کېږي، دا کار د کبانو د بچیانو د اچولونه لږ تر لږه یوه اونۍ وړاندې باید ترسره شي، چې د تالاب د اوبو رنګ شین شي او د کبانو د بچیو خوارک لپاره تیار وي.

د کبانو لپاره خواړه:

۱. طبعي خواړه لکه کمپوسټ، ډېراني سره او داسې نور. ۲. کیمیاوي سرې.
د پورتنۍ سرې کارونې لپاره لاندې لارښوونې شوې دي: ۱. یاده سره د درې فوټو په اندازه د تالاب په لاندېنۍ کچه کې اچول کېږي. ۲. سره د تالاب په یو ځای کې نه اچول کېږي، بلکې په برابره توګه سره د تالاب ټولو برخو کې اچول کېږي. ۳. په یو ایکړ ساحه کې ۴۰۰۰ کیلو ګرامه ډېراني سرو ته ارتیا ده، چې وار په وار اچول کېږي. ۴. د الوتونکو فضله (پنجال) او کمپوسټ د کبانو لپاره ډېر خوراکي ارزښت لري.
۵. کمپوسټ باید مبده شي، خو باید په ډېرو ورو ورو بدل نشي، چې بیا ډېر شمېر يې له منځه ځي، د ۱.۵ انچ کبانو لپاره مبده شوې سره چې د شکو د دانې په اندازه غټوالی ولري، اچول کېږي.
۶. د کبانو د غټوالی د زیاتوالي سره د سرو د دانو غټوالی هم غټېږي.

کبانو ته د خوړو ورکولو لارې چارې:

۱. کنجاره اوچاڼ شوې سبوس ته په لږ مقدار لنده بل ورکول کېږي اوبیا ګولۍ ترې جوړېږي.
۲. ګولۍ پرېښودل کېږي، چې لنده بل يې لږ کم شي او لږې وچې شي.
۳. دا ګولۍ په ځانګړو ځایونو کې اچول کېږي، که د تالاب په دوه ځایونو کې واچول شي، غوره ګڼل کېږي.
۴. خواړه د سهار لخوا اچول پکار دي، ځکه چې د سهار له مخې اوبو کې اکسیجن ډېر وي .
۵. مصنوعي خوړو کې د غنمو سبوس، د شولو پک، مستر دایل کېک، د چغندرو پاڼې، خرابې مېوې، سبزیجات او غلاجاتو کې غنم او جوار ورکول کېږي، د جوارو او غنمو د ورکولو لار داسې ده، چې له وړاندې غنم په لوېي لوخي کې اوبو کې اچول کېږي او ورسره لږه اندازه خاوره اچول کېږي، چې کله دا غنم او جوار شنه شي، چې د بوټي وده ورته واېي، بیا کبانو ته ورکول کېږي، د یادونې وړ ده چې باید د وښو سره تازه اوبه هم پرېښودل شي.

تکرارېږي په پرله پسې د پورتنیو برخو څخه څلور څلور برخې جوړېږي، دغه سره د کبانو د کارولو څخه بابډ یو میاشت دمخه تیاره شي.

تالاب کې د سرو اچول:

د کبانو بچیانو د اچولو څخه یوه اونۍ مخکې یونیم ټن سره د تالاب په یو یا دوه کونجونو کې اچول کېږي، د دې څخه پرته ترېپل سپرفاسفیټ ۳۰ کیلوګرامه په یو ایکړ ځمکه کې د یادې سرې سره یو ځای تالاب کې اچول کېږي، که چېرې مخکې له دې

دخوړو اندول:

۱. کمپوسټ او کیمیاوي سرې سره ګډوي او اچول کېږي.
۲. د شړشمو کنجاره او د شولو پک (په برابره توګه) او یا هم د پنبې د دانو کنجاره او د غنمو سبوس وکارول شي.
۳. د شړشمو کنجاره او د شولو پک شمېر د روهو، مریګل او کامن کارپ لپاره د هغوی د وزن د ۳٪ په مقدار ورځ کې حسابېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقایه، سلامتی و لذت همه با

میوه درمانی

میوه درمانی یکی از روش های طب سنتی است که توسط ابن سینا (ابو علی سینا بلخی) طبیب و ریاضی دان نامدار کشورمان استفاده می شد. میوه ها منابع بسیار غنی از ویتامین های مختلف هستند که هر کدام به نحوی باعث ایجاد تغییرات مثبت در بدن می شوند. کمک به پیشگیری از سرطان، تقویه سیستم ایمنی بدن، شادابی جلد، کاهش فشار خون، کاهش کلسترول خون، کمک به کاهش وزن و پیشگیری از بیماری های روده و معده از جمله خواص مفید میوه ها هستند. علاوه بر خصوصیات ذکر شده، هر میوه خواص منحصر به فرد خود را دارا می باشد. به همین سبب از میوه های مختلف برای درمان و یا پیشگیری از بیماری های مختلف استفاده می شود. در این مقاله به بعضی از میوه های عام و استفاده آن ها در میوه درمانی اشاره شده است.

گردآوری و تدوین: نرگس غزنوی
دستیار اداری صندوق انکشاف زراعت

۱. املوک: املوک از جمله میوه های مفید و مقوی است. این میوه‌ی شیرین دارای طبع گرم و کالوری بسیار کم است که به صورت تازه و خشک شده استفاده می شود.

• بهبود سرفه:
مصرف میوه املوک باعث نرم شدن سینه و کاهش سرفه می شود. همچنان جوشانده برگ‌های موجود در قسمت بالای املوک سرفه های شدید را درمان می کند.
• درمان عیکک:
مصرف میوه املوک باعث قطع شدن عیکک میگردد.
• کنترل فشار خون:
املوک به دلیل پتاسیم موجود در آن برای کنترل فشار خون و جلوگیری از بیماری های قلبی استفاده می شود.

۲. انار: انار به دو نوع شیرین و ترش موجود می‌باشد. انار یکی از محبوب ترین میوه های فصول سرد سال است. در زمان های قدیم انار را به شکل رُب انار و یا انار خشک شده در دیگر فصول سال استفاده می کردند.

• تقویت قلب و جگر:
انار خون ساز است و باعث تقویت قلب و جگر می شود.
• شادابی جلد:
مصرف انار باعث خوش رنگی و شادابی جلد می شود.
• درمان سرفه:
برای درمان سرفه های خشک از انار شیرین استفاده نمایید . با حرارت دادن یک کاسه انار شیرین به همراه روغن بادام شیرین، آب غلیظ از انار به دست می آید که برای بهبود سرفه های خشک مفید است.
• رفع بوی بد دهان:
استفاده از آب انار باعث از بین رفتن بوی بد دهان می شود .
• اشتها آور:
مصرف انار باعث افزایش اشتها می شود.
• استحکام بیره ها:
جوشانده پوست انار باعث استحکام بیره ها می شود.

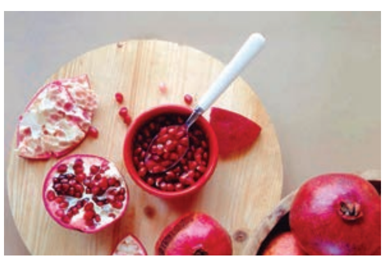

• تقویت معده:
استفاده انار (به خصوص پرده های سفید موجود در داخل آن) معده را تقویت می کند.

• درمان گلو درد:
غرغره کردن آب انار به درمان گلو درد کمک می کند.

۳. مالته: مالته نیز یکی از پر طرفدارترین میوه‌ها در کشور می باشد. این میوه مملو از ویتامین C بوده که دارای طبع سرد می باشد.

• درمان سرطان:
مالته منبع ویتامین C است که رادیکال های آزاد بدن را خنثی می سازد. رادیکال های آزاد باعث به وجود آمدن بیماری هایی مثل سرطان و بیماری های قلبی در بدن می شوند.
• کاهش فشار خون بالا:
flavonoid hesperidin موجود در مالته فشار خون بالا را کاهش و magnesium موجود در آن به حفظ سطح فشار خون کمک می کند.
• درمان سرفه:
جوشانده پوست خشک شده مالته در درمان و کم کردن سرفه مؤثر است.
• کاهش بوی بد دهان:
مصرف جوشانده چای و مالته به مدت یک ماه و به صورت روزانه سبب کاهش بوی بد دهان می شود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پنبې مهمې ناروغۍ، آفتونه او مخنيوی

ليکوال: غافرالله کانوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنعتي بوټي د هېواد د کرنې ستره برخه جوړوي او د جغرافیوي وضعې د ښه والي پر بنسټ د هېواد بېلابېلو برخو کې کرل کېږي، نو دا چې پنبه د صنعتي بوټو له ډلې ده او زمونږ ګران هېواد کې په پراخه پیمانه سره کرل کېږي او ښه توافق لري، اړینه ده چې د یاد بوټي سترې ناروغۍ، آفتونه او د هغې د مخنیوي لارې چارې وپېژنو، ترڅو یې خپل وخت سره د ناروغیو او آفتونو مخنیوی وکړو او لوړ حاصل ترلاسه کړو.

۱- د پنبې فیوزاریمي مړاوي کېدنه:

د ناروغۍ نښې نښانې: د ناروغۍ نښې لومړی هغو پاڼو کې وي چې د ځمکې څخه نوې راشنې شوې وي، پدې ناروغۍ اخته بوټي خپله وده کمزورې او بلاخره په ټپه دروي چې پابله کې پاڼي او د پاڼي څنډې او رګونه زیړیږي او ورو ورو بوټي له منځه ځي، که مونږ د بوټي د ساقې څخه یو مقطعه واخلو نو منځ یې نصواري رنګ نیسي. دا ناروغۍ زیاتره په شګلنو ځمکو کې رامنځته کېږي.
د ناروغۍ لامل: دا د پنبې فنګسي ناروغي ده چې لامل یې د Fusarium oxysporum f. Sp. Vasinfectum په نامه فنګس دی، دا ناروغي په هغه ګلونو کې ډېره وي، چې لنده بل یې ډېر وي، دا فنګس له خاورې د نیلو له لارې بوټي ته ننوځي.
د ناروغۍ مخنیوی: ۱- ټولې اګرانومیکې عملیې په سمه توګه سرته رسول. ۲- د مقاومو ډولونو کرل. ۳-کرنیز وار په پام کې نیول. ۴- د هغه سرو کارول چې زیات پوتاشیم ولري. د کېمیاوي توکو ویټاواکس او یا تېرامو سره د تخم معامله کول دوه ګرامه د یو کیلو تخم سره.

۲- د پنبې ورتیسیلمي مړاوي کېدنه:

د ناروغۍ نښې نښانې: د بوټي لاندې پاڼو کې د زیړو غټېدونکو داغونو مینځته راتګ دی، د کلکې اخته کېدنې په صورت کې پاڼه په بشپړه توګه زیړه او وچیږي او د پاڼي شنه برخه یواځې د رګونو په امتداد د یوې نرۍ لیکې په څېر مالومیږي د بوټي ریښې او ساقې خپل اصلي رنګ د لاسه ورکوي.
د ناروغۍ لامل: د دې ناروغۍ لامل هم یو ډول فنګس دی چې د (Verticillium dahlia) په نامه یادیږي دا فنګس هم خاوره کې اوسیږي او د خاورې له لارې بوټي ته ننوځي.
د ناروغۍ مخنیوی: ۱- د مقاومو ډولونو کرل. ۲- کرنیز وار ته پاملرنه او په کرنیز تناوب کې د شولو کرل څکه فنګس هوازي دی، نو په شولو کې اوبه ډنډیږي او بل کال کرونده له دې ناروغۍ ساتل کېږي. ۳- پاک ماشینونه کارول او د کېمیاوي توکو ویټاواکس او یا تېرامو سره د تخم معامله کول دوه ګرامه د یو کیلو تخم سره.

۳- د پنبې د پاڼو سوځېدل:

دا ناروغي د لومړي ځل لپاره ۱۸۹۱ کال کې د امریکا متحده ایالاتو کې کشف شوه، چې اوس په پراخه پیمانه ټوله نړۍ کې چېرته چې پنبه کرل کېږي پیداکېږي.
د ناروغۍ نښې نښانې: لومړي قدم کې پاڼو باندې واړه زاویه لرونکي داغونه منځته راځي او وروسته په سوزنده داغونو بدلیږي. داغونه په بوزغلي او دا رنګه په پوخ او بوټي دواړو باندې حمله کوي.
د ناروغۍ لامل: لامل یې بکتریا ده چې د Xanthomonas citri pv. malwacearum په نوم یادیږي دا بکتریا اسانۍ سره ټپته تودوخه زغمي او په منفي ۲۸ درجې د سانتي ګرېډ ژوند کولی شي، د تخم له لارې ځي او ژۍ د بوټو پاتو شونو کې تېروي.
د ناروغۍ مخنیوی: ۱- د مقاومو ډولونو کرل. ۲- کرنیز وار ته پاملرنه. ۳- د بوټو پاتې شونې راټولول او سوځول او تخمونه د کېمیاوي درملو سره معامله کول.

۴- د پنبې پرې کوونکې چینجي:

د دې آفت علمي نوم (Agrotis segatum) دی، چې معمولا ورته (cut worm) یا پرې کوونکې چینجي وایي او پښتو کې ورته غل چینجي وایي دا څکه چې د شپې لخوا پر بوټي یرغل کوي او د ورځې لخوا خاوره کې وي. دا چینجي یوازې پنبې ته نه بلکې جوار، کچالو، چغندر، لبرو، بادرنګ او داسې نورو بوټو ته چې نوی یې په وده پیل کړی وي زیان رسوي. بوټي د نیلو، تنو او پاڼو له لارې پرې کوي، په خړ او سوربخن رنګونو باندې پیدا کېږي، د استراحت دوره د ۲۰-۱۸ سانتي د ځمکې لاندې تېروي او پسرلي کې د خاورې ۱۰ سانتي ژورې کچې ته ځان رسوي. پروانه یې د پیو پاڼه د ثور په منځ کې پیل او ۳۵-۳۰ ورځې دوام لري، پروانه یې په یو ځل د ۳۰-۱۰ هګۍ ږدي او هګۍ په لوېدلو پاڼو، خاورو او د خاورو په چاودونو کې ږدي، که اقلیمي شرایط ورته مساعد شي پروانه یې د ژوند په اوږدو کې ۲۰۰۰ هګۍ ږدي.
د آفت مخنیوی: ۱- له کروندو څخه د هرزه ګیاوو له منځه وړل. ۲- د مخکنې فصل پاتې شونې له منځه وړل. ۳- د مازیګر له خوا د بوټو شا او خوا ته د نورو تنکیو وښو لکه شفتلو اچول، ترڅو چینجي په هغو بوخت شي. ۴- د ځمکې ژوره قلبه کول. ۵- د حشره وژونکو له لارې مخنیوی او هغه هم سایپرمترین ۳ سي سي په یو لیټر اوبو کې اړین دي، چې د نوموړي آفت په ضد د درمل شیندل د ماذیګر له خوا رامنځته کېږي، څکه چې نوموړی آفت د شپې لخوا په بوټو حمله کوي.

۵- د پنبې بوټي سپګې:

د دې آفت علمي نوم (Aphis gossypi) دی چې په دري ژبه کې ورته (شپشک نباتي) وایي، د ننګرهار، لغمان او کونړ ولایت بزګران یې د چرېک په نامه پېژني او د هرات بزګران ورته سرشک وایي .
د بوټو د سپګو زیان: د بوټي سپګې د بوټو له پاڼو شیره خوري او د همدې شیرې څخه خپل خوراک ترلاسه کوي، نو پاڼې دې وخت کې خپله دنده په ښه توګه سرته نشي رسولی. نوموړی آفت یواځې پنبې ته نه بلکې نورو بوټو لکه سبو، ونو، بوټو او باغونوته زیان رسوي. بېلابېل رنګونه لري لکه تور ته ورته، شین، زیړبخن، سره ته ورته، نصواري او سپین رنګونو لري. څه وزرونه لري او څه یې نه لري، کله چې اقلیمي شرایط ورته برابر شي، نو د یو کال موده کې پنبه کې ۲۰-۱٤ ځلو پورې د نسل تولید کوي. تودوخې ټیټوالی او د باران سره یوځای چټک بادونه د نوموړي آفت په کموالي کې ډېره مرسته کوي او د هوا لنده بل یې په زیاتېدو کې مرسته کوي.
د آفت مخنیوی: ۱- په کرونده کې د هرزه ګیاوو له منځه وړل. ۲- د زیاتې نایتروجنې سرې نه کارول. ۳- د Lady bird beetle یا فابینګ حشرې له لارې له منځه وړل. ۴- په کېمیاوي کنټرول کې یې امیډا کلوروپراېډ ۳ ګرامه په یو لیټر اوبو کې.

۶- د پنبې د غوزې چینجي:

د دې آفت علمي نوم Helicoverpa zea دی نوموړی آفت د پنبې څخه پرته نورو بوټو ته هم زیان رسوي لکه جوار، کونځلې، تمباکو، فاصلې، سونډ او بنکوته ډېر زیات زیان رسوي. د دې چینجي زیان پنبه کې ډېر زیات د پنبې غوټیو ته مخامخ وي، کله چې غوټیو ته ځان ورسوي له پخېدو وړاندې په ځمکه لوېږي او که غوزې ته دننه ننوځي، نو بیا د غوزې دننه برخې څخه خپل خوراک ترلاسه کوي او نږدې ۴۰ سلنه د مالوچو د اوږدوالي د کمېدو لامل ګرځي.
د آفت مخنیوی: ۱- لږ څه د وخته د پنبې کرل ۲- د داسې ډولونو کرل چې ډېرې غوزې ونیسي. ۳- د بوټو پاتې شونې له منځه وړل. ۴- د حشره وژونکو کارول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني کرنيز توکي او نړېوال بازار (مارکېټ) موندنه

لیکوال:

ګل حبیب همت

د کرنیزې پرمختیا صندوق ختیځې سیمې د پور ورکولو مسئول

افغانستان د اسیا په لویه وچه کې پروت یو کرنيز هېواد دی، چې د اقتصاد په پیاوړتیا کې یې زياته پاملرنه پر کرنه کېږي چې د هېواد ۷۵ سلنه وګړي یې مستقم او یا غېر مستقیم ډول په کرنه بوخت دي او د همدې لارې د خپل ژوند چارې پرمخ وړي. کرنيز توکي د هېواد پرمختګ کې نبغ په نبغه مثبت اغيز لري او د هېواد پر عوابدو هم ورته مثبت تاثيرات رامنځته کولی شي.

هر بزګر ته بابد دا مالومه وي چې کرنيز توکو څخه يې خوک ګټه اخلي او څوک يې غوښتنه لري، څنګه، په کوم معيار يې غواړي او همدا راز ځايي سوداګر هم بابد پدې پوهه وي چې په کومه بيه او معيار او په کوم وخت کې د نړېوال بازار سوداګر او لګښت کوونکي د افغاني توکو غوښتونکي دي. همدارنګه د هغو هېوادونو سره چې زمونږ سره پدې اړه راکړه ورکړه لري سوداګريزې اړيکې ډېرې اړينې دي.
نړېوال مارکېټ کې پرمختګ هغه وخت ليدل کېږي او هغه صورت کې زياته ګټه کښت کوونکي او مصرف کوونکو ته رسېږي، چې دې سره تر ډېره ځايه بيا هم بزګر د کښت لپاره لېوالتيا پېدا کوي

او هم هغه څوک چې له يادو محصولاتو څخه ګټه اخلي، غوښتنه يې زياتېږي او پاې کې يې سوداګر کوښښ کوي، ترڅو پر صادراتو او وارداتو کار وکړي، چې دې سره ياد سوداګر هم له دې څخه ګټه پورته کولي شي.

داسې حالاتو کې د حکومت دنده دا ده چې اسانتياوې برابر کړي. که چېرې کوم محصول بازار پېدا نکړي، حکومت يې بابد راونيسي او په مصرف يې ورسوي، نو داسې حالاتو کې د بزګر لپاره دوه مارکېټه پېدا شول، يو د سوداګر او بل هم خپله حکومت، نو مالومه خبره ده، چې لېوالتيا ډېرېږي او کرنيز توکي ورسره وده او پرمختګ کوي. که چېرې وکتل شي، نو نړېوال مارکېټ هم په لوړ معيار کرنيز محصلاتو ته پر ټاکلي وخت ارزښت ورکوي، ولې بدبختانه چې دلته بزګران د غربت سره مخ دي، هغه که په هر قيمت وي، دوي د ځايي بازارونو څخه ګټه پورته کوي او همدارنګه نړېوال مارکېټ ته د لار موندنې لپاره اړينه ده چې د بزګر، سوداګر او لګښت کوونکي تر منځ اړيکې او د اړتياو تشخيص ډېر اړين دی چې دلته زمونږ هېواد کې دا دود ډېر کمرنګه دی، که دا دود رامنځته شي، کښت به وده وکړي، سوداګر به يې د خرڅلاو په خاطر غوښتونې وکړي او خوړونکي يا لګوونکي به يې زياتېږي. يو څه چې دلته مهم برېښي هغه د سړو خونو (سټورونو) او د ټرانسپورټي اسانتياوو نه شتون دی، چې بابد د دولت لخوا ورته کلکه پاملرنه وشي.

افغان کرنيز توکي چې هر هېواد ته لېږدول شوي دي د ښه کېفيت او کميت له پلوه يې ښه نوم خپل کړی دی. د ځينو غېردولتي بنسټونو پر مټ افغان کرنيز محصولات او يو شمېر مېوې چين، هندوستان، پاکستان او متحده عربي اماراتو ته لېږدول شوي دي، چې په يادو هېوادونو کې په لوړه بيه پلورل شوي دي. په ټوله کې د افغان کرنيزو محصولاتو لپاره څنګه چې لازمه ده بازار شتون نلري، چې ستر لامل يې هيواد کې د سړو خونو او پروسس مرکزونو نه شتون يادولی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چگونه از صندوق انکشاف زراعت قرضه بگیریم؟

روند مرحله وار دریافت قرضه از صندوق

01

مرحله اول:

درخواست کننده با یکی از دفاتر صندوق انکشاف زراعت از طریق تیلیفون یا ملاقات ارتباط برقرار میکند.

02

مرحله دوم:

مسئولین صندوق معلومات مربوط به قرضه را ارائه نموده و از درخواست‌کننده معلومات اولیه را جمع آوری می‌نمایند. در صورت واجد شرایط بودن وی برای قرضه، فورم درخواست قرضه برایشان خانه پری می‌شود.

03

مرحله سوم:

تیم قرضه دهی و تخنیکی صندوق از محل تجارت درخواست کننده بازدید می‌نماید. در صورتیکه تجارت به تمویل مالی نیاز داشته باشد، مسئولین صندوق خواهان تهیه اسناد لازمه از نزد درخواست کننده می‌گردند.

04

مرحله چهارم:

قبل از تهیه تضمین خط، بخش حقوقی صندوق ارزش و چگونگی جایداد غیرمنقول را که درخواست کننده به صندوق تحت تضمین قرار میدهد، به صورت همه‌جانبه ارزیابی می‌نماید.

05

مرحله پنجم:

مسئولین بخش قرضه دهی تمام معلومات و اسناد مشتری را درج سیستم می‌نمایند.

06

مرحله ششم:

بعد از مرور درخواست و اسناد مشتری توسط مدیر ارشد، درخواست قرضه و اسناد مشتری به کمیته تخنیکی ارائه می‌گردد.

07

مرحله هفتم:

سپس جایداد مورد تضمین توسط یکی از کمپنی های ثالث قیمت گذاری می‌گردد.

08

مرحله هشتم:

بعداً کمیته اعتبارات دایر میگردد تا درخواست قرضه مشتری توسط هیئت عامل صندوق و اعضای کمیته تایید و منظور گردد.

09

مرحله نهم:

درصورتیکه مبلغ قرضه از ۱۳ میلیون افغانی بیشتر باشد، مسئولین صندوق آنرا به کمیته اعتبارات صندوق به رهبری وزارت محترم زراعت جهت منظوری نهایی پیشکش می‌نماید.

10

مرحله دهم:

بعدا ثبت وثیقه تضمین خط در محکمه مربوطه صورت می‌گیرد.

11

مرحله یازدهم:

در مرحله نهایی با مشتری قرار داد عقد میگردد و انتقال پول مطابق قرارداد و درخواست مشتری صورت می‌گیرد.

نوت: در صورتیکه قرضه از ۱۰ میلیون افغانی بیشتر باشد، ثبت وثیقه در محکمه بخاطر ساختن تضمین‌خط الزامی است. همچنان برای منظوری قرضه بیشتر از ۱۶ میلیون افغانی باید صورت مالی مشتری توسط یک کمپنی معتبر تفتیش و ارزیابی گردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

با رویانیدن بذر امید در دلهای همنوعان خود به معنی حقیقی انسانیت رسیده و موجودیت خویش را در اجتماع مثبت و موثر تلقی نمایید. **انجمن اجتماعی حاصل** که در سال ۲۰۱۲ ایجاد شده، یک انجمن ملی و فعال در قسمت عرضه خدمات اجتماعی به قشر بی بضاعت کشور می‌باشد. از تمامی هموطنان گرامی که میخواهند در این راستا کمک نمایند، خواهشمندیم تا مساعدت نقدی خویش را به حساب بانکی ذیل تحویل دهند.

اسم انجمن | انجمن اجتماعی حاصل

شماره حساب | (۰۰۰۱۰۱۱۱۲۱۱۱۹۵۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

PERMAKHTAG

Agricultural, Scientific, Social and Literary Periodical Publication
Issue 2, 2nd Year, Summer 2021

Contact us! +93 731 7777 88

/adfafghanistan

www.adf-af.org
info@adf-af.org
Kabul, Afghanistan

AGRICULTURAL DEVELOPMENT FUND

your agribusiness partner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library